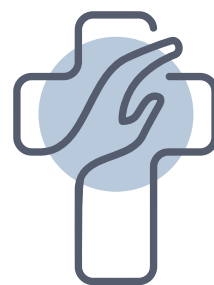

2022. XXXI. évfolyam, 2. szám

SZOLGATÁRS

baptista folyóirat

szolgotars.hu

A keresztény élet alapjai

A megfejthetetlen egyház

Kálvin gyemekképe
és pedagógiai öröksége

A pasztorálpszichológia
kialakulása és rövid fejlődése
Magyarországon

Az anabaptizmus alternatív
nézete: visszavezetés a jelentől

Tartalom

KORTÁRS IGEHRIDETŐK

Makra Imre Zsolt

A keresztény élet alapjai

Igehirdetés a 2Tim 1,1-7 alapján2

TEOLÓGIA

Varga László Ottó

A megfejthetetlen egyház

Előadás a X. Baptista Tudományos
és Ismeretterjesztő Konferencián.....6

Tóth Krisztián

Kálvin gyermekképe és pedagógiai öröksége12

Blake Glosson

Vétkeztem?

Hat kérdés az erkölcsi szűrkezőnők kapcsán.....17

Bacsó Benjámin

A pasztorálpaszichológia kialakulása és rövid fejlődése Magyarországon19

PSZICHOLÓGIA

Bohár-Kovács Janka

Értsünk szót a családban

Előadás a X. Baptista Tudományos
és Ismeretterjesztő Konferencián..... 24

HOMILETIKA

Tim Challies

Mitől lesz egy prédikáció nehezen hallgatható?30

TANULMÁNY

Szebeni Olivér

Rejtélyek, felismerések, megoldások.....32

EGYHÁZTÖRTÉNET

Stumpf Imre

Egy történet, ami nagy jelentőségű volt családunk sorsának alakulásában 43

Dr. Mészáros Kálmán

Történelmi megemlékezés Kolozsváron és Magyarlónán..... 48

Vasadi Lajos

Az anabaptizmus alternatív nézete: visszavezetés a jelentől.....51

KÖNYVAJÁNLÓ

Tok Bence

John Piper: Ne pazarold az életed!..... 59

Könyvajánlók60

A Szolgatárs folyóirat a **Magyarországi Baptista Egyház** kiadványa

Felelős szerkesztő: **Sinka Csaba**

Felelős kiadó: **Papp János** egyházelnök

Tördelőszerkesztő: **Sinka Csaba**

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

1068 Budapest, Benczúr u. 31.

Telefon: 20-886-0410

www.szolgartars.hu

szolgartars@gmail.com

ISSN 1218-425X

A lap ára: 900 Ft. Előfizethető a kiadóhivatalnál.

Makra Imre Zsolt

A KERESZTÉNY ÉLET ALAPJAI

Igehirdetés a 2Tim 1,1-7 alapján

Pál apostol Timóteusnak címezi ezt a levelet, folyamatos kapcsolatban volt a gyülekezetekkel, és a szíven hordta a közösségeket. Ez a levél a pasztorális levelek közé tartozik, nemcsak egy embernek írja, hanem egy egész közösségnek. Hogyan védekezzenek a tévtanítások ellen, a vezetők szerepéről is ír, a gyülekezet és az emberek szeretetteljes megintési módjáról is olvashatunk. Abban a korban is nagyon nagy szükség volt ilyen levelekre, hiszen nagyon sok problémába ütköztek az akkori közösségek is. Tudjuk azt, hogy nem volt az élete Pál apostolnak a megtérése előtt fényes, hiszen egy keresztényüldöző volt, gyűlölte és üldözte a hívőket. Egy olyan úton találkozott Jézus Krisztussal, ahol szintén a munkáját végezte volna, de Jézus megszólította őt (ApCsel 9). Megvakul, majd kézen fogva vezetik őt Anániáshoz, aki szintén egy eszköz volt Pál életében.

Az első két versben az apostol Istennek tulajdonítja ezt a kegyelmet, amit megtalált Jézus Krisztusban, és általa kapott egy olyan megbízatást, amely egy életre szól. Ezt a meghívást mi is megkaptuk már, akik Jézus Krisztusban hiszünk, arra vagyunk elhívva, hogy hirdessük az evangéliumot, ahogyan az apostol is tette. A tanítványok sokáig azt hitték, hogy a kereszténység csak egy generációt fog megélni, és utána visszajön Jézus, de később rájöttek a tanítványok, és ezek között volt az apostol is, aki szintén rájött arra, hogy már nemcsak munkatársakat kell képezni, hanem utódokat is, akik továbbviszik a kereszténységet. Ilyen volt Timóteus is. Megkezdte az utódképzést az apostol.

„Elküldött Makedóniába kettőt azok közül, akik neki szolgáltak, Timóteust és Erasztoszt, ő pedig egy ideig Ázsiában maradt.” (ApCsel 19,22)

„Tudsz hálás életet élni, vagy mindig a körülményekre tekintesz?”

Milyen erő van ezekben a sorokban, amiket Timóteusnak kíván: Kegyelem, irgalom, békesség Istentől, a mi Atyánktól és Krisztus Jézustól, a mi Urunktól. Az apostol úgy tekint erre az ifjúra, mint a gyermekére, és folyamatosan tanítja a hitre. Elviszi magával a misszióutakra, és bemutatja, mi a valódi szolgálat. Gyakorlatba ültetheti Pál apostol mellett a hitét.

„Ezért küldtem el hozzátok Timóteust, aki szeretett és hű gyermekem az Úrban, aki emlékeztetni fog titeket arra: hogyan élek Krisztus Jézusban, és hogyan tanítok minden gyülekezetben.” (1Kor 4,17)

Sok feladatot bízott rá az apostol, folyamatosan mentorálta, képezte, és eljött az idő, hogy Korintusba küldje, ahol beszámolhat arról, hogyan él az apostol, és milyen nagy munkában vannak. A korintusi gyülekezetben is nagyon sok zűrzavar volt, és mégis az apostol megbízott Timóteusban, hogy helyt fog ott állni.

Hálaadás

„Hálát adok Istennek, akinek őseimhez hasonlóan tiszta lelkiismerettel szolgállok...”

Az apostol életében folyamatosan jelen volt a hála, soha nem panaszkodott, hanem mindig Istenre tekintett, még a nehézségeiben is, kilépett a komfortzónájából folyamatosan. Nem a körülményekre tekintett, hanem Jézus Krisztusra és az ő kegyelmére. Megtapasztalta Jézus kegyelmét, és az volt a vágya, hogy ahol csak megfordul, ott továbbadja ezt. Visszaemlékszik arra, hogy honnan jött, milyen nehézségei voltak, és ki volt ő Jézus kegyelme előtt. Nem felejtette el, hogy honnan jött, és hogy ez a kegyelem nem természetes, hanem egy csoda. Hálát ad az őseiért és azért, hogy szolgálhat.

Tudsz hálás életet élni, vagy mindig a körülményekre tekintesz? Ha csak erre tekintesz, akkor soha nem fogsz hálás és kiteljesedett életet élni, folyamatosan hiányérzeted lesz. Jézus nem erre hív téged, hanem arra, hogy lépj ki a megszokott környezetedből, a komfortzónádból, és kezdj el neki szolgálni. Vesd papírra, hogy kiért és miért vagy hálás. Az apostol is papírra vetette és ki is fejezte ezeket Isten felé.

„Menjünk eléje hálaadással, ujjongjunk előtte énekszóval!” (Zsolt 95,2)

A zsoltáríró is a hálára biztat. Kezdd el te is a hálaadást!

Makra Imre Zsolt a Kispesti Baptista Gyülekezetben tért meg 2004-ben és merítkezett

be 2005-ben. 2012-ben plántált egy felekezeti ifjúsági csoportot, és ezzel a csoporttal olyan falvakban szerveztek evangelizációs alkalmakat, ahol még nincs evangéliumi gyülekezet. Van egy felesége és egy kislánya. A Baptista Teológiai Akadémián végzett. A lelkészgyakornoki programot 2022. szeptemberben kezdi el. Jelenleg a Kispesti Baptista Gyülekezetben szolgál a családjával.

Közbenjárás

„...amikor szüntelenül, éjjel és nappal megemlékezem rólad könnyörgéseimben, és könnyeidre emlékezve látni kívánlak, hogy öröm töltjön el.”

Az apostol folyamatosan közbenjárt a munkatársaiért, utódaiért, gyülekezetekért és Timóteusért. Mindig imádkozik érte. Az lebeg a szeme előtt, hogy Timóteus megerősödjön Jézus Krisztusban és a szolgálatban, hogy amikor már az apostol elköltözik Jézus Krisztushoz, akkor az akadályokat megfelelő módon tudja venni. Edzésben tartja. Nagyon nagy szeretettel emlékszik munkatársára, és már nagyon várja azt, hogy találkozzon vele.

Szeretnék egy történetet megosztani, ami velem történt meg. A legelső munkahelyemen, a közigazgatásban, ahol dolgoztam, mindig az lebegett a szemem előtt, hogy elmondjam az örömezenetet a munkatársaimnak. Egyszer viszont megsértettem a munkatársamat, bántó volt a megjegyzésem. Ő ezt úgy fejezte ki, hogy nem szólt hozzám hetekig. Egy irodában dolgoztunk, egymás mellett, és nap mint nap gyomorideggel mentem be, hogy ma sem fog hozzám szólani, pedig számtalanszor bocsánatot kértem, mindennap, de soha nem bocsátott meg. Nagyon sokat imádkoztam, hogy megbocsásson, de ez nem történt meg két héten keresztül. Tudtam azt, hogy imádkozni kell, hiszen a Szentírás is erre bátorít, hogy szüntelenül imádkoznunk kell.

Két hét után részt vettem egy dicsőítő alkalmon, amelyen dicsérhettem Istent, és imádkozhattam ott is azért, hogy a megbocsátás megtörténjen. Imádkoz-

„Neked van olyan ember az életedben, aki felé szolgálsz?”

tunk többen is ezért. Vártam a csodát. Vártam azt, hogy csoda történik, és többet nem kell gyomorideggel bennem dolgozni. Eljött a hétfői nap, félve mentem be a munkahelyre. Mikor kinyitottam az iroda ajtaját, nagyon nagy szeretettel fogadott a munkatársam, mintha semmi nem történt volna, megbocsátott, elfelejtette. Örömben kimentem a konyhába, hálát adtam Istennek, hogy meghallgatta a közbenjárásunkat.

„Ahol ugyanis ketten vagy hárman összegyűlnek a nevében, ott vagyok közöttük.” (Mt 18,20)

Jézus munkálkodott a munkatársam szívében, mert egységben közbenjártunk és imádkoztunk érte.

Soha ne add fel az imádságokat, még akkor sem, ha úgy látod, hogy nem hallgat meg Isten. Van egy jó hírem: ő igenis hallja és tudja, mire van szükséged.

„Jézus arról is mondott nekik példázatot, hogy mindenkor imádkozniuk kell, és nem szabad belefáradniuk.” (Lk 18,1)

Ha van olyan ismerősöd vagy családtagod, akiért évek óta imádkozol, kérlek, ne add fel! Ha belefáradtál, akkor is imádkozz! Légy hűséges a közbenjárásban!

Növekedés

„Eszembe jutott ugyanis a benned élő képmutatás nélküli hit, amely először nagyanyádban, Lóiszban és anyádban, Eunikében lakott, de meg vagyok győződve arról, hogy benned is megvan.”

Timóteusnak az édesanyja zsidó, az édesapja pedig görög volt. Az apostol szeretettel emlékszik vissza munkatársára, hiszen látja benne a képmutatás nélküli hitet, megtapasztalta, hogy ez a hit élő. Nagyon sokat köszönhet Timóteus a nagymamájának és az édesanyjának. Hiszen a levélből kiderül, hogy ezt a munkát ők kezdték el az életében, elültették a magokat, és azok egy jó talajba hullottak, és Pál missziói útján megértette, hogy Jézus Krisztus kegyelme létezik és átformál. Jézusnak engedelmeskedve átadta az életét, és neki szolgált.

Timóteus szülei megalapozták a hitet, Pál apostol pedig öntözte, és Isten adta a növekedést.

Neked van olyan ember az életedben, aki felé szolgálsz? Akinek segíteni akarsz, hogy növekedjen a Jézus Krisztusban való hitben? Ha van, akkor szolgálj felé, és kérd Istent, hogyan tudnál eszköz lenni az ő kezében, hogy növekedés induljon el! Ha nincs ilyen az életedben, aki felé szolgálhatsz, akkor kérd Istentől, hogy vezessen olyan embert eléd, akinek szüksége van a növekedésre!

Kegyelmi ajándékok

„Ezért emlékeztetlek téged, hogy éleszd fel magadban Isten kegyelmi ajándékának tüzét, amely kézrátétel által van benned.”

Pál apostol emlékezteti Timóteust, hogy ne hanyagolja el a kegyelmi ajándékokat és a talentumokat sem, amelyeket Istentől kapott.

Be kell vallanunk, hogy ez a figyelmeztetés Pál apostoltól olykor nekünk is kell, hiszen sokszor elfelejtjük azt, hogy milyen ajándékot is kaptunk Istentől.

„A kegyelmi ajándékok között ugyan különbségek vannak, de a Lélek ugyanaz. Különbségek vannak a szolgálatokban is, de az Úr ugyanaz.” (1Kor 12,4–5)

Nagyon sokfélék vagyunk, Isten nem egyformának teremtett, hanem különbözőnek, hogy építsük a gyülekezetet és Isten országát. Itt Pál apostol a kegyelmi ajándékról beszél, de hadd térjek ki a talentumokra is, amelyeket szintén Istentől kaptunk.

A hívő életem során mindig azt tapasztaltam meg, hogy akkor voltam jó helyen, és csak úgy tudtam áldás lenni a környezetemben, ha használtam azokat az ajándékokat, amelyeket Istentől kaptam. Milyen kegyelmi ajándékokat kaptál? Használod azokat mások építésére? Milyen talentumokkal áldott meg Isten? Írd fel ezeket egy papírra, és kérd Istent, hogy élessze fel újra ezeket az ajándékokat benned, hogy áldás legyél a környezeted számára!

Félelem nélküli élet

„Mert nem a félelem lelkét adta nekünk Isten, hanem az erő, a szeretet és a józanság lelkét.”

Az apostolnak bátorítania kellett Timóteust. Volt oka a félelemre, hiszen nagyon sok tévtanítás megjelent a gyülekezetekben, de mindvégig azt tanácsolja Pál a munkatársának, hogy ne féljen. Ebben a zűrzava-

„Tegyük le Isten kezébe a félelmeinket, és kérjük, hogy vegye el tőlünk az összes félelmet!”

ros világban nekünk is van okunk félni. A világjárvány alatt sokan munkanélkülivé váltak, országok gazdaságai mentek tönkre. Akik azt hitték, erősek, azokról kiderült, hogy egy vírus tönkre tud tenni mindent. Az emberek helyzete kilátástalanná vált.

Kirobbant a háború, a gonosz még rátett egy lapáttal, hogy még ettől is félnünk kell. Meg kell küzdeni az inflációval és még sok minden mással. Ez egy globális probléma, és még arról nem beszéltünk, hogy az emberek lelke milyen állapotban van. Készítettek 2021-ben egy felmérést, ahol azt kérdezték, hogy mitől félnek a legjobban az emberek. Ennek a felmérésnek az lett az eredménye, hogy a legtöbb ember az elvárásoktól fél. Elvárások vannak a családban, munkahelyen, a társadalomban. Ha nem teljesítesz jól a munkahelyen, akkor elküldenek. A gonosz azt akarja, hogy féljünk ezektől a dolgoktól, de itt az ige azt írja, hogy nem a félelem lelkét adta nekünk Isten. Neki nem az a célja, hogy féljünk, ő erőt, bátorságot és egy félelem nélküli életet akar adni nekünk. Tegyük le Isten kezébe a félelmeinket, és kérjük, hogy vegye el tőlünk az összes félelmet!

„Ne félj, és ne rettegj, mert veled van Istened, az Úr mindenütt, amerre csak jársz.” (Józs 1,9)

Isten nekünk adta a szeretetet, hiszen ő maga a szeretet. A félelmeinket Isten szeretetével le tudjuk győzni. „A szeretetben nincs félelem, sőt a teljes szeretet kiűzi a félelmet; mert a félelem gyötrellemmel jár, aki pedig fél, nem lett tökéletessé a szeretetben.” (1Jn 4,18)

Isten nem a félelem lelkét adja számunkra, hanem a szeretetet, amely kiűzi a félelmet.

Pál apostol józanságra is int. Az élet minden területén szükség van arra, hogy józanok legyünk, hogy meg tudjunk maradni a keskeny úton.

Kérjük Jézustól az erőt, a szeretet és a józanság lelkét!

Összefoglalás

Hálaadás, közbenjárás, növekedés, kegyelmi ajánlások, félelem nélküli élet. Erre az öt dologra szükségünk van az életünkben, hogy meg tudjunk maradni Jézus Krisztusban, és őt tudjuk követni.

Kívánom, hogy ezáltal is megtapasztald Jézus Krisztus szeretetét! ◆

Varga László Ottó
a Magyarországi Baptista Egyház főtákos.

A cikkben található képek a konferencián készültek. Forrás: baptist.hu

Varga László Ottó

A MEGFEJTHETETLEN EGYHÁZ

Előadás a X. Baptista Tudományos Konferencián

Nagy szeretettel köszöntök mindenkit! A címben felvetett téma számomra azért érdekes kérdés, mert én úgy kerültem be az egyházba, mint korábban materialista, ateista, egyházzal nem sokat foglalkozó ember. Visszaemlékezve arra az időszakra, amikor kívülálló voltam, mondhatom, hogy eléggé megfejthetetlen volt számomra az egyház mint egy világi embernek. Ezzel kapcsolatban szeretnék most néhány gondolatot, kérdést föltenni.

Pozitív és negatív megfejthetetlenség

Először néhány gondolat a cím kap-

csán. Van egyfajta pozitív megfejthetetlenség, ha a látható egyház ereje, hatása nem megmagyarázható tudományosan, mert csodák kísérik a működését. Ez egy teljesen normális és pozitív dolog, hogy ennek így is kell lennie, ahogy a Római levélben olvassuk:

„Mert semmi olyanról nem mernek beszélni, amit nem Krisztus tett általam a pogányok megtéréséért szóval és tettel, jelek és csodák erejével, a Lélek ereje által...”
(Róm 15,18–19a)

Ha ebben az értelemben megfejthető az egyház, akkor az nem jó, ebben megfejthetetlennek kell lennie. Van viszont egyfajta negatív

megfejthetetlenség, ha a világ nem érti a látható egyház üzenetét, mert nem Jézus Krisztus áldozatát érti meg belőle. És itt van egy gondolat, amit szeretnék kérdésként feltenni. Én úgy gondolom, hogy ha nem ez a fő dolog, amit megért a világ az egyházból, hogy Jézus Krisztus eljött erre a földre, és az életét áldozta értünk, hanem sok-sok más, de pont ez kimarad, akkor én azt mondom, hogy nem értette meg a világ az üzenetet. Lehet, hogy sok apróságot megértett, de pont a lényegét nem értette meg. Pál apostol a korinthusi levélben írja:

mert nem azért küldött engem Krisztus, hogy kereszteljek,

„Mondhatjuk-e azt, hogy ha egy világi embernek nem az jut eszébe először az egyházzal, hogy Krisztus meghalt érte, akkor valahol elcsúszott a kommunikáció?”

hanem hogy az evangéliumot hirdessem. De nem bölcseledő beszéddel, hogy a Krisztus keresztje el ne veszítse erejét.

Ugye a keresztelés kapcsán ma is különböző módon, de mégiscsak így növekszik az egyház, így lesznek egyháztagnak. Azt mondja Pál, hogy őt nem ez a dolog mozgatja.

Elcsúszott kommunikáció?

Azt is mondhatjuk, hogy Pál nagyon komoly ember volt, és nagyon jókat tudott mondani, de azt mondja, nem ez érdekli őt, hanem hogy Krisztus keresztje el ne veszítse az erejét. És egy picit később úgy fogalmaz: „mert úgy határoztam, hogy nem tudok közzétenni másról, csak Jézus Krisztusról, róla is mint a megfeszítettéről.” Úgyhogy az első kérdésem, hogy mondhatjuk-e azt, hogy ha egy világi embernek nem az jut eszébe először az egyházzal, hogy Krisztus meghalt érte, akkor valahol elcsúszott a kommunikáció?

Azt olvassuk az Efezusi levélben, hogy „nagy titok ez, én pedig ezt Krisztusról és az egyházzal mondom”. Igen, bizonyos tekintetben ez egy titokzatos dolog. Az egyháznak és Krisztusnak a kapcsolata. Egy verssel korábban azt olvassuk, hogy „a férfi ezért elhagyja apját és anyját, és ragaszkodik feleségéhez, és lesznek ketten egy testté”. Pál ezt a férfi és a nő kapcsolatáról mondja, és ez egy olyan különleges, titokzatos dolog, hogy úgy tűnik, ez még a vér szerinti kapcsolatnál is erősebb, amikor egy férfi és egy nő Isten szerinti módon összeköti az életét. De azt mondja Pál, hogy ezt igazából nem is erről mondja, hanem Krisztusról és az egyházzal.

Erről a kapcsolatáról. Nem értjük pontosan, hogy hogyan is van ez a dolog.

Viszont ugyanebben a levélben Pál arról beszél, hogy a titok megfejtendő, hogy van a titoknak olyan része, ami viszont igenis elérhető. Azt mondja Pál: *Ezért vagyok én, Pál Krisztus Jézus foglya értetek, amikor kijelentésével ismertette meg velem a titkot, megtudhatjátok belőle, hogyan értem én a Krisztus titkát, amely más nemzedékek idején nem vált ismertté az emberek fiai előtt úgy, ahogyan most kijelentette szent apostolainak és prófétáinak a Lélek által, hogy tudniillik a pogányok örököstarcsáink, velünk egy test és velünk együtt részesek az ígéletben is. Krisztus Jézusért az evangélium által. Tehát a titoknak van egy része, ami meg elérhető, aminek nem kell ma már titoknak lennie.*

A megfejtetőség szereplői

Először is Isten az isteni oldalon.

Az ő szándéka az – ha csak Krisztus földre jövetelére vagy az egész Bibliára is gondolunk, de most egy igeverset kiragadva, Isten azt akarja –, hogy minden ember üdvözöljön és eljusson az igazság megismerésére. Tehát mi, akik azt gondoljuk Istentől, hogy egy igazán tökéletes, mindent tudó és igaz személy, tudhatjuk, hogy nála nem lehet probléma. Tehát ő nem akarja, hogy megfejtetetlen legyen az egyház lényegi üzenete.

Az emberi oldal, aminek két része van. A világ szándéka, ezen azt értem, hogy az Istent kereső vagy nem kereső emberek szándéka, ahogy a Zsidókhoz írt levélben olvassuk, hogy hit nélkül pedig senki sem lehet kedves Isten előtt, mert aki Istent keresi, annak hinnie kell, hogy ő van, és megjutalmazza azokat, akik őt keresik. Tehát, ha valaki nem akarja keresni az Istent, nem érdeklődik, az ugye nem a mi részünk, meg az nem is annyi-

„Azt gondolom, hogy az emberek nem értik az egyház üzenetét, vagy nehezen értik, vagy kevesen értik, vagy rosszul értik.”

ra az Isten része. Persze ismerjük a Bibliában éppen Pál apostolnál, hogy ha valaki nem akarja keresni, de Isten úgy dönt, hogy neki meg kell találnia, akkor ez a szuverén joga. De mégis van egy ilyen oldal. A másik a mi oldalunk, az egyház kommunikációja. Erről szeretnék a továbbiakban beszélni abban a tekintetben, hogy mi jól csináljuk-e, mi van ezen a területen.

Az egyház

De először egy picit az egyház fogalmát szeretném tisztázni, nem feltétlenül teológiailag, hanem hogy az előadásom keretében mit értek azon, hogy egyház. Azt értem rajta, amit egy világi ember ma, amikor erre gondol, hogy egyház, amit ő ezen ért. Persze ezt nagyon nehéz összefoglalni. Mégis összességében mondhatjuk, hogy mindenki mást ért, de mégis a világi ember azt gondolja, hogy az egyház mondjuk egy felekezet vagy az itt élő emberek vagy egy gyülekezet. Tehát ő nem úgy gondolkozik, hogy Krisztus láthatatlan egyháza, nem teológiai fogalmakban, hanem azt mondja, hogy ahol a hívő emberek valamilyen közösséget alkotnak, az az egyház. Én most egy ilyen egyszerű egyházfogalomról beszélek.

Értik az emberek az egyház üzenetét?

Azt gondolom, hogy az emberek nem értik az egyház üzenetét, vagy nehezen értik, vagy kevesen értik, vagy rosszul értik. Mit gondolunk erről, mennyire igaz ez az állítás? Úgy érzem, mintha az egyház egy kicsit ebbe beletörődött volna, hogy egy furi-muri szervezet, az emberek nem nagyon értik, te-

szünk lépéseket és igyekszünk, de valahogy megszoktuk ezt a dolgot, és így elfogadtuk.

Továbbá: milyen okok lehetnek abban az esetben, ha azt mondjuk, hogy van ezen a területen probléma? Nem gondolom, hogy fekete vagy fehér ez, tehát nem úgy lehet válaszolni a kérdésre, hogy abszolút nem érthető vagy tökéletesen érthető. De ha azt mondjuk, hogy talán ezzel lehetne előrébb menni, milyen válaszok lehetnek?

Például az egyházi kultúra évtizedes lemaradása a világi kultúrától. A mai felgyorsult világban egy évtized lemaradás már rettenetesen nagy. Régebben a 200 év lemaradás kevésbé volt probléma, mint most, ha tíz évet lemaradunk, vagy az egyház nem tudja jól kommunikálni az üzenetét, vagy nincs megfelelő bizalmi kapcsolat a világ és az egyház között. Akkor, amikor nem voltam benne, ez igaz volt rám. Nem igazán bíztam azokban a dolgokban, amiket az egyháztól láttam és kaptam. Sok mindent mondhatnánk. Én most ezeken túl egy dologról szeretnék beszélni, az egyház üzenete és valósága

közötti ellentmondásról. Ez elég komoly probléma tud lenni abban, hogy most megfejthető vagy nem az egyház üzenete.

A MEGFEJTHETŐSÉG FŐ AKADÁLYAI

Szakadék a szavak és tettek között

A megfejthetőség fő akadályai nem a verbális vagy írott kommunikáció, hanem a kommunikáló üzenete és élete közötti szakadék. Az üzenetközvetítő üzenete és élete közötti távolság fordítottan arányos a megfejthetőséggel. Tehát beszélhetünk mi bármiről, ha teljesen másképpen élünk, vagy mást látunk, akkor erőtlenné lesz ez a dolog.

Jézus a kommunikációban is tökéletes volt. Sokan mondják, hogy az egyházakkal nem akarnak foglalkozni, de Krisztus üzenete érdekes. Gandhi is például így vélekedett. Két oka lehet, ami miatt az ő kommunikációja átment és még ma is átmeleg.

Az egyik, hogy ő folyamatosan a Lélek irányítása alatt állt. Tudjuk, hogy amikor ő előlépett, elkezdte a szolgálatot, betöltekezett lélekkel,

„Krisztus üzenete tökéletesen összhangban volt a jellemével. Ő semmi olyat nem mondott, amit ne csinált volna.”

és azt mondja a Biblia, hogy ő tulajdonképpen Lélekkel teljes volt, tehát mondhatjuk úgy, hogy folyamatosan kapcsolatban volt Istennel.

A másik, hogy az üzenete tökéletesen összhangban volt a jellemével. Ő semmi olyat nem mondott, amit ne csinált volna. Tökéletes összhang volt. Nagyon érdekes, hogy például a farizeusokról azt mondta Jézus, hogy figyeljétek, amit tanítanak, és azt csináljátok is, de ahogy élnek, azt ne csináljátok. A farizeusoknál nagyon nagy volt a szakadék a kettő között. Tulajdonképpen esélyük sem volt arra, hogy jól kommunikáljanak az emberek felé.

Az egyház nehézsége ebben a tekintetben az, hogy nem tud teljesen a Lélek irányítása alatt lenni. Ha csak az Újszövetséget nézzük, az Apostolok cselekedeteit, akkor látjuk, hogy már az apostoloknál az volt a probléma, hogy betöltek Lélekkel pünkösdkor, és utána lapozunk néhányat, és újra be kellett töltekezniük. Megint lapozunk, megint be kellett. Ez azt jelenti, hogy talán nem voltak folyamatos irányítás alatt.

A Krisztussal való összhang hiánya

A másik ilyen probléma, hogy az egyház nem tud tökéletes összhangban lenni Krisztus jellemével. Talán kimondhatjuk, hogy nem tudjuk ezt így megvalósítani. Pál apostol a Római levélben ír egy biznyságtételt magáról:

„Azt a törvényt találom tehát magamban, hogy – miközben a jót akarom tenni – csak a rosszat tudom cselekedni. Mert gyönyörködöm az Isten törvényében a belső

ember szerint, de tagjaimban egy másik törvényt látok, amely harcol az értelmem törvénye ellen, és foglyul ejt a bűn tagjaimban lévő törvényével.” (Róm 7,21–23)

Teológusok vitatkoznak azon, hogy ezt Pál akkor mondta, amikor nem volt megtérve, tehát távol volt Krisztustól, vagy már utána. Lehet ezen gondolkodni. Az én meggyőződésem az, hogy ezt azután mondta, amikor már igenis jól ismerte Krisztust, ez egy akkori biznyságtétele. És ebből is látjuk, hogy van valamiféle szakadék a mi kommunikációnk és az életünk között. Ez egy elkerülhetetlen dolog.

ÁTHIDALÁSI KÍSÉRLETEK ÉS LEHETŐSÉGEK

Milyen áthidalási kísérleteink vannak mint egyház? Most abban a tekintetben, ahogy mondtam, hogy mit értek rajta. Az egyik a tökéletesség csapdája, amikor úgy érezzük vagy elhiszük magunkról, hogy onnantól kezdve, hogy egyháztagnok lettünk, mi már jobbak vagyunk. Lehet, hogy nem azt mondjuk, hogy tökéletesek vagyunk, de mégis valamiféle

piedesztálra emeljük magunkat a világgal szemben, és azt mondjuk, hogy igen, mi már valamit elértünk. Vagy tudjuk, hogy ez nem így van, de úgy érzékeljük, hogy másképp nem fog menni, mert ezt várja el tőlünk a világ, mert igenis a világ ezt várja tőlünk. Nagyjóval néznek bennünket, hogy hol hibázunk, hol mit csinálunk, megpróbáljuk megmutatni, hogy hát igen, végül is nekünk sikerült ez a dolog.

A másik lehetőség a tökéletlenség ereje. János apostol mondja a levelében:

„Ha azt mondjuk, hogy nincsen bűnünk, önmagunkat csaljuk meg, és nincs meg bennünk az igazság. Ha megvalljuk bűneinket, hű és igaz ő: megbocsátja bűneinket, és megtisztít minket minden gonoszságtól. Ha azt mondjuk, hogy nem vagyunk bűnösök, hazuggá tesszük őt, és nincs meg bennünk az ő ígéje.” (1Jn 1,8–10)

Azt gondolom, hogy ebben benne van ez a két út. Én nem hiszek az elsőben, hogy valamiféle tökéletességet kellene nekünk elérnünk vagy mutatnunk, de persze törekednünk

„Az egyház feladata a világ tökéletlenségének a hordozása.”

kell rá. Inkább a másodikban, az elfogadott tökéletlenségben. A Biblia szerint ebben van erő. Ugyanis Isten terve a következő. A 2. Korinthusi levélben olvassuk:

„Isten ugyanis, aki ezt mondta: »Sötétségből világosság ragyogjon fel«, ő gyűjtött világosságot szívünkben, hogy felragyogjon előttünk Isten dicsőségének ismerete Krisztus arcán.” (2Kor 4,6)

Azt mondja tehát itt Pál, hogy a hívő ember szívében Isten felkapcsolta a villanyt, és világosság lett, és ennek következtében mi megismertük Krisztust. Tehát nekünk az a nagy kincs, amiről utána ír, hogy ez a kincsünk pedig tulajdonképpen az, hogy Istent ismerjük. Ez olyan, mint ahogy a kisgyerek mondja: Nézd, mit kaptam! Ezért mi nem tudunk sokat tenni. Mi ismerjük az Urat. Ez a nagy kincsünk, és úgy folytatja, hogy ez a kincsünk pedig cserépedényekben van, hogy ezt a rendkívüli erőt Istennek tulajdonítsuk, és ne magunknak. A gyülekezetben úgy szoktam mondani, hogy köcsögök vagyunk – nem tudom másképp kifejezni –, és Isten így alkotta ezt. Hogy van egy fantasztikus dolog, ami el van nálunk rejtve, de nehogy ezt magunknak tulajdonítsuk, nehogy elszálljunk magunktól, ő egy cserépedénybe helyezte ezt. Ez messze van a tökéletesség lehetőségétől. Pál hozzáállása mindehhez:

„Nem mintha már elértem volna mindezt, vagy már célnál volnék, de igyekszem, hogy meg is ragadjam, mert engem is megragadott a Krisztus Jézus. Testvéreim, én nem gondolom magamról, hogy már elértem, de egyet teszek: ami mögöttem van, azt elfelejt-

ve, ami pedig előttem van, annak nekifeszülve futok egyenest a cél felé, Isten mennyei elhívásának a Krisztus Jézusban adott jutalmáért.” (Fil 3,12–14)

Tudjuk Pálról, hogy nagyon sokszor hangoztatta, hogy ő igazából az utolsó az apostolok között, hogy ő emberileg semmit nem tud tenni, hogy ő nagyjából egy senki. De Krisztusban pedig nagy dolgokat tudott megtenni. Itt azt mondja, tudja, hogy még nincs a célnál, de törekszik. Ez az ő válasza erre a dologra. Az egyház ereje és erőtlensége ebben áll. Az egyház ereje – és az egyházon most azokat az embereket értem, akik benne vannak, akik itt élünk most a látható egyházban –, hogy lehet egy biztos hitünk, egy biztos kapaszkodásunk Istenbe. Ebben különbözünk a világtól, hogy azt mondjuk, igen, mi Istenben bízunk, és lehet egy törekvésünk a cél felé. Ha ez nincs, akkor a hitünk is, Jakab apostol mondja, hogy igazából az a fajta hit, aminek semmi

cselekedete nem mutatkozik meg, az igazából nem létezik. Tehát mi törekedhetünk, ebben mutatkozik meg a hitünk. Ez a mi erőnk, az egyház erőtlensége viszont mi magunk vagyunk. És ezt a tökéletlenséget bátran felvállalhatjuk.

A Biblia is ír rengeteg helyen erről, hogy Isten a gyengeségeken akarja elvégezni a dolgokat, és ő nem a hatalmasokon keresztül akarja megmutatni magát, Krisztus eljövetele – hogy ő nem a palotákba érkezett, hanem egy olyan helyre, ahol azt olvassuk, hogy nem volt számára hely – mindezt mutatja.

Az egyház feladata a világ tökéletlenségének a hordozása. Tehát nem az, hogy mutogatunk a világra, hogy azok micsoda rendetlen emberek meg rettenetes dolgok, hanem azt megmutatni, hogy igen, mi is ilyenek vagyunk. Nekünk egy dologgal van többünk: ismerjük Krisztust.

Mi az az üzenet, ami Krisztusra

„A kommunikációnk alapja a hiteles krisztusi identitásunk.”

irányítja a figyelmet, de közben az életünkkel is kapcsolatot teremt? Hogyan tudunk egy tökéletes isteni üzenetet úgy elmondani, hogy ne azt értse a világ belőle, hogy ennek már mi a birtokában vagyunk, és mi már ilyen tökéletesek vagyunk? Az isteni tökéletesség milyen hatással van rám? Mert azt sem mondhatjuk: Isten tökéletes, én meg itt vagyok, én abszolút semmi vagyok, és semmi összefüggés nincs. Ez sem igaz. Ha nem tesz tökéletessé az Isten üzenete engem mint egy hívő embert, mint az egyház részesét, akkor mit ad?

HÉT KRISZTUSI AJÁNDÉK

Befejezésül szeretnék hét krisztusi ajándékot példaként megemlíteni a Római levél alapján, ami a világ számára értelmezhető. Ez egy normális hívő ember számára töredékesen elérhető Krisztus áldozata árán. Ezeket kifejtteni nem tudom az idő hiányában, de szeretnék beszélni egy picit róluk.

Békesség

Ez egy lelki nyugalom, tiszta lelki ismeret. Nekem az a tapasztalatom, hogy minden világi ember mélyen vágyakozik ez után. Ezt elérni csak úgy tudjuk, ha Krisztus áldozatát elfogadjuk, és elkötelezzük magunkat az Úr mellett.

Rendezett kapcsolatok embertársainkkal, önmagunkkal, a természetfölöttivel

Azért mondom így, hogy a természetfölöttivel, mert egy világi ember nem biztos, hogy Istent fogalmazza meg, de érzi, hogy va-

lami rendezettség kell. A világ is vágyakozik rá.

Érdek nélküli szeretet

Kapni és adni. Olyan rettenetes, amikor bizonyos szeretetkifejezések mögött érezzük az érdeket.

Hasznosság

Átélni, hogy jó hatással vagyok a környezetemre. Erre is vágyakozik minden ember, hívő, nem hívő egyaránt.

Belső meggyőződés

Itt mondhatjuk mi, hogy hit, magabiztosság, de ez a világban is ott van, hogy vágyik mindenki valami biztos pontra az életében.

Szabadság, szuverenitás

Vágyakozunk arra, hogy azok lehessünk, akik vagyunk, hogy ne legyünk kiszolgáltatva akár éppen a médiának, hogy ne sodródjunk.

Befogadás

Vágyunk a befogadásra.

És még sokat lehetne sorolni, ez csak hét abból, amiről az egyház beszélhet, és ami mögött, mindegyik mögött ott van Krisztus áldozata. Ezek elérhetőek, igény van rájuk, ezek egyike se érdem, ha megnézzük. Ha ezeket fölmutatjuk, hogy én ezt kaptam az Istentől, ezért nem fognak engem nagyképűnek nézni. Vagy hogy engem befogadott az Isten, és megélhető. Azt gondolom, hogy mindegyik megélhető.

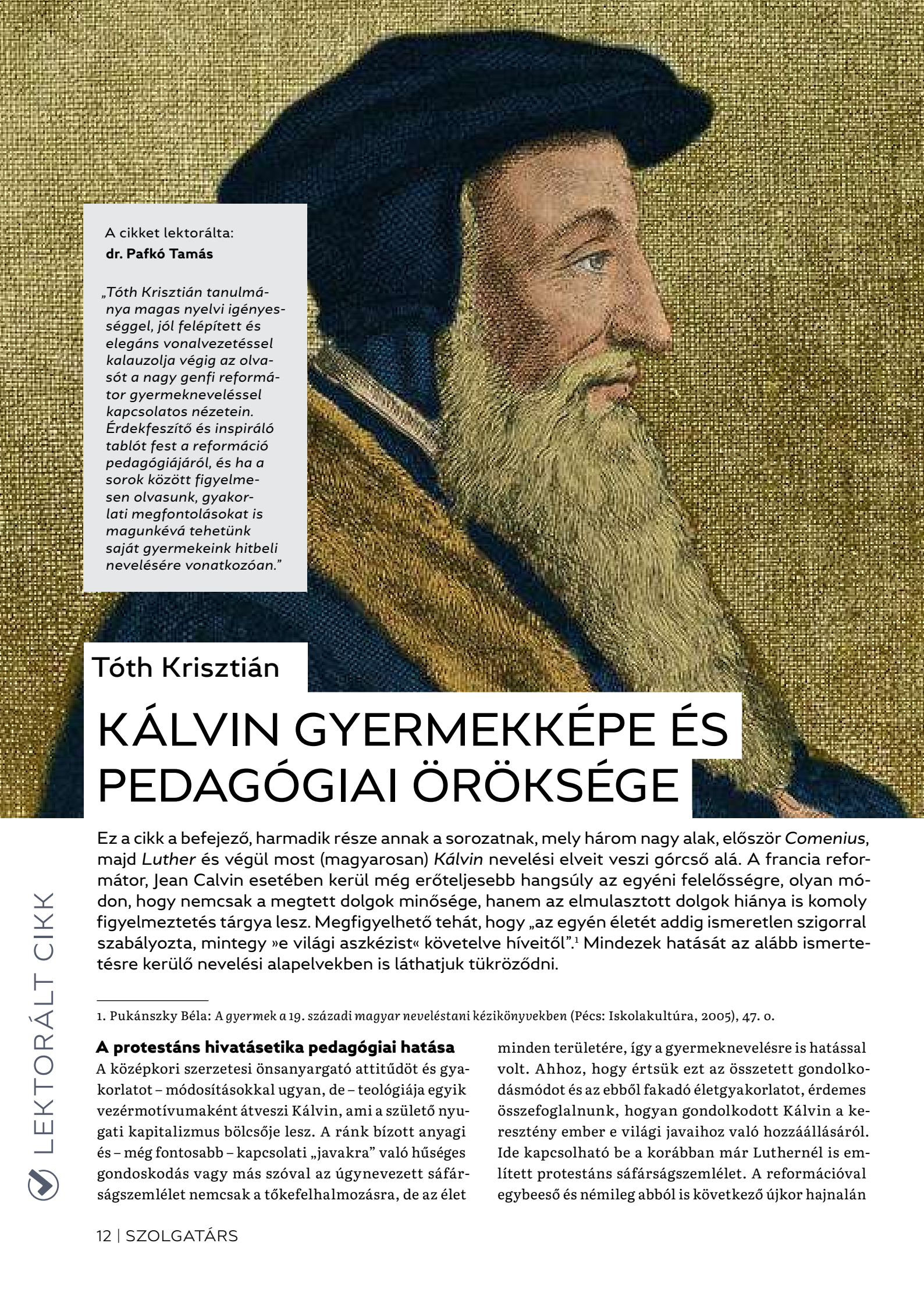
Beszéltünk arról, hogy szakadék van az üzenet és aközött, ami vagyok. Ez a szakadék nem azért van, mert olyan ügyefogyottak vagyunk, hogy nem tudunk tökéletesek lenni,

hanem azért, mert olyan dolgokat akarunk megcsinálni, amiket nem tudunk. Viszont itt van, és a Biblia számtalan ilyen példát hoz még, amit megélhetünk.

HITELES KRISZTUSI IDENTITÁS

Befejezésül a végső állításom, hogy a kommunikációnk alapja a hiteles krisztusi identitásunk. Ez a legerősebb. Ettől függetlenül mélyen hiszek abban, hogy mainak kell lenni, és rengeteg dolgot kell a kommunikációba tennünk, tehát nem azt akarom mondani, hogy a többi az nem fontos, de hogy ez az alap, ha ez nincs meg, akkor nem fog működni a dolog. Könnyen beleeshetünk abba a hibába, hogy ezeket az ajándékokat kötelességből, emberi erőből próbáljuk megélni.

Valahogy el kell jutnunk az életünk során oda, hogy ne pusztán istenfélelemből és értelemből törekedjünk ezekre, mert lehet egy egészséges istenfélelmünk, hogy Isten elő fog venni bennünket, ha nem így csináljuk. Lehet, értelemmel megértettük a Biblia üzenetét, de ez kevés, hanem valódi identitásunkká váljon ez a dolog. Ehhez idő kell, ami alatt Krisztussal járok, és eltanulom tőle a jellemét. Hitbeli erőfeszítésre van szükség, hogy ne pusztán megértsem, hanem azonosulni tudjak a Biblia tanításával, hogy mindez az identitásommá váljon, és így a maga természetességében tudjam megélni ezeket. Úgy gondolom, hogyha ezt tudja tenni az egyház, akkor egy nagyon jó esély van arra, hogy eljuttassuk a fő üzenetet a világ számára. ♦

A detailed portrait of John Calvin, a prominent figure in the Protestant Reformation. He is depicted from the chest up, wearing a dark blue cap and a fur-lined garment. He has a long, full white beard and is looking slightly to the right with a thoughtful expression.

A cikket lektorálta:

dr. Pafkó Tamás

„Tóth Krisztián tanulmánya magas nyelvi igényességgel, jól felépített és elegáns vonalvezetéssel kalauzolja végig az olvasót a nagy genfi reformátor gyermekneveléssel kapcsolatos nézetein. Érdekfeszítő és inspiráló tablót fest a reformáció pedagógiájáról, és ha a sorok között figyelmesen olvasunk, gyakorlati megfontolásokat is magunkévá tehetünk saját gyermekeink hitbéli nevelésére vonatkozóan.”

Tóth Krisztián

KÁLVIN GYERMEKKÉPE ÉS PEDAGÓGIAI ÖRÖKSÉGE

Ez a cikk a befejező, harmadik része annak a sorozatnak, mely három nagy alak, először Comenius, majd Luther és végül most (magyarosan) Kálvin nevelési elveit veszi górcső alá. A francia reformátor, Jean Calvin esetében kerül még erőteljesebb hangsúly az egyéni felelősségre, olyan módon, hogy nemcsak a megtett dolgok minősége, hanem az elmulasztott dolgok hiánya is komoly figyelemztetés tárgya lesz. Megfigyelhető tehát, hogy „az egyén életét addig ismeretlen szigorral szabályozta, mintegy »e világi aszkézist« követelve híveitől”.¹ Mindezek hatását az alább ismertetésre kerülő nevelési alapelvekben is láthatjuk tükröződni.

1. Pukánszky Béla: A gyermek a 19. századi magyar neveléstani kézikönyvekben (Pécs: Iskolakultúra, 2005), 47. o.

A protestáns hivatásetika pedagógiai hatása

A középkori szerzetesi önsanyargató attitűdöt és gyakorlatot – módosításokkal ugyan, de – teológiája egyik vezérmotívumaként átveszi Kálvin, ami a születő nyugati kapitalizmus bölcsője lesz. A ránk bízott anyagi és – még fontosabb – kapcsolati „javakra” való hűség gondoskodás vagy más szóval az úgynevezett sáfárságszemlélet nemcsak a tőkefelhalmozásra, de az élet

minden területére, így a gyermeknevelésre is hatással volt. Ahhoz, hogy értsük ezt az összetett gondolkodásmódot és az ebből fakadó életgyakorlatot, érdemes összefoglalnunk, hogyan gondolkodott Kálvin a keresztény ember e világi javaihoz való hozzáállásáról. Ide kapcsolható be a korábban már Luthernél is említett protestáns sáfárságszemlélet. A reformációval egybeeső és némileg abból is következő újkor hajnalán

„A protestáns hivatásetika kiterjedt a munka világán túl a családi életre, benne a gyermeknevelésre is.”

Európa nyugati és északi részein megkezdődik a polgárosodás folyamata, és fokozatosan a múlté válik a tömeges szegénység vagy nyomor.² A gyarapodással és vagyonnal együtt járt a kapitalizmus szelleme, amit Max Weber is leírt híres művében.³ A protestáns hivatásetika kiterjedt a munka világán túl a családi életre, benne a gyermeknevelésre is.

Kálvin még jobban aláhúzza a szülői sáfárság-szemléletet, mely a puritanizmus hivatásetikájában csúcspontot ér el később. Az úgynevezett Werkheiligkeit-felfogás hatása említésre méltó a neveléstéma kapcsán. Ennek jelentése magában foglalja a jótettek szerepét a megszentelődésben, melynek eszköze, dektora a rendszeres önvizsgálat.⁴ A Werkheiligkeit félreérthető lehet, ha cselekedetek általi üdvözülés-ként értelmezzük. A kálvinista koncepció nem veti el a jótettek szerepét a keresztyén ember életében, csak nem az üdvösség elérésének eszközeként, hanem abból fakadó következményként definiálja. Így véleményem szerint Max Weber nyomán, aki egyébként élelátással és helyesen leírta többek között a protestáns etika és az e világi aszkézis (innerweltliche Askese) összefüggéseit, tévednénk, ha azt gondolnánk, hogy ez a fajta protestáns etika a jótetteket a római egyházhoz hasonló üdvössérszítő módon hangsúlyozná.⁵ Nincs erről szó, még akkor sem, ha Weber szerint az ilyen ember „üdvözülését, pontosabban üdvözülésről való bizonyosságát maga csinálja”.⁶ A cselekedetek szerepe mégsem elhanyagolható mint jelzőrendszer az üdvbizonyosság szempontjából,⁷ így egy gyermek hitre való nevelésében sem hagyható ki az igény, hogy „a hatékony hit (fides efficax) kifejeződése [...] érzésektől független, lemérhető” legyen.⁸

2. Pukánszky, i. m.

3. Max Weber: *A protestáns etika és a kapitalizmus szelleme* (Budapest: Gondolat, 1982).

4. Szűcs Ferenc: *Teológiai etika* (Budapest: Református Zsinati Iroda, 1993).

5. Ilyen például az ún. Actus Poenitentis vagy bűnbánó cselekedetei. Forrás (KEK-1491): <https://archiv.katolikus.hu/kek/kek01420.html#K1491>. (Letöltés: 2022. január 15.)

6. Weber, 157. o.

7. Erről tesz bizonyosságot Pál apostol az Efezusi levélben: „Mert az ő alkotása vagyunk, akiket Krisztus Jézusban jó cselekedetekre teremtett, amelyeket előre elkészített Isten, hogy azok szerint éljünk.” (Ef 2,10)

8. Szűcs, 108. o.

Szülői szerep, gyermekkép

Kálvinnál – ahogy Luthernél – sem kevesebb a szülői szerep, mint élethivatás. Híres *Institutio*jában több fejezetben is említést tesz a nagy reformátor a házasság, család és gyermeknevelés témákról más komoly teológiai kérdések mellett. A keresztségről⁹ szóló részben úgy fogalmaz, hogy „még maguk a kisgyermek is magukban hordozzák kárhozzátukat az anyaméhtől kezdve, és bár romlottságuk gyümölcsét még nem teremhették meg, a romlottság magja mégis bennük van”.¹⁰ Felfogásában érezhető a Luthernél is megjelenő ágostoni hatás, mely szerint bár effektíve nagyon ifjú korban a konkrét bűnelkövetés még nem manifesztálódik, a gyermeki létállapot is magában hordozza a romlottság csíráját. E fenti idézet és az erre adott megoldási javaslatok – lásd például csecsemőkeresztelés gyakorlata – kapcsán több érdekes téma is adódik, mellyel nem tudunk behatóbban foglalkozni ezen a helyen. Ezek főleg a gyermekkeresztésről vagy a csecsemőhalandóságról alkotott nézetek.¹¹

9. Negyedik könyv (*Institutio*), 15. fejezet. Emellett még az egyházfegyelemről szóló 12. fejezetben is szót ejt például házasságról, családról, tisztaságról – kora római katolikus egyházának cölibátuskritikája kapcsán.

10. Kálvin János: *Institutio Christianae religionis = A keresztyén vallás rendszere*, II. köt. (Budapest: Kálvin, 2014), 380. o.

11. A méhen belüli, tehát magzati vagy újszülöttkorban elhalt csecsemők lelki üdve kérdéskörében nagyobb összhang, egyetértés és konszenzus mutatkozik. A keresztség kapcsán már más a helyzet.

„A szeretet újszövetségi parancsának része tehát mind a hatóságok, mind a szülők iránti engedelmesség.”

Visszaulva még egy gondolat erejéig a korábban Luthernél is felmerült kérdésre, mely szerint a gyermekek „bent vagy kint” vannak Isten országa tekintetében, Kálvin egyértelműen egyfajta belső körhöz sorolja a hívő szülők gyermekeit, akiket keresztségre ajánl, és ezt az álláspontot szövetségteológiai¹² érvekkel próbálja megtámogatni. Így egyfajta nagy családként tekint az egyházi, gyülekezeti közösségekben nevelkedettekre. Ez a nézet most abból a szempontból fontos, hogy értjük a nagy reformátor gyermekképét és azzal szorosan összefüggő, abból fakadó nevelési elveit. Luther keresztségértelmezése rokon vonásokat mutat Kálvinéval, de azért jelentős különbségeket is, nem beszélve Comeniusról, aki szimpatizált az anabaptista, tehát hitvalló bemeztést szorgalmazó és gyakorló tanítással.

Magyar Balázs Dávid Kálvin-kutató, akinek szakterületei közé tartoznak a nagy francia reformátor házassággal, családdal, gyermekneveléssel kapcsolatos meglátásai, Genf¹³ városának átformálása kapcsán mutatja be, hogy a szülői gyakorlati példaadás megnyilvánulhatott a közös templomba járásban éppúgy, mint a mindennapi élet egyéb területein is.¹⁴ A Szentírás szereplői is jó példák lehetnek, bár az ősatyák családi életét érdemes némi egészséges kritikával szemlélni – véli Kálvin, aki „szerint a szülők példamutató élete is elengedhetetlen a gyermekek vallásos nevelésében. [...] Kálvin nemcsak a szülők istentiszteleten való rendszeres jelenlétét kívánta példaként állítani a gyermekek részére, hanem egyaránt fontosnak tartotta a szülők példamutatását, mind a hétköznapi életvitellel, mind pedig helyes hivatásválasztással kapcsolatban is.”¹⁵

Efezusi levélhez fűzött kommentárja mellett Kálvin Római levélről írott magyarázatában is található több utalás a szülői hatalomra. A 13. részben Pál apostol

azt fejti ki, hogy minden hatalom Istentől van, majd rátér ennek gyakorlati megvalósulására, mely szerint a törvény betöltése maga a szeretet. A 9. vershez kapcsolódóan, melyben az apostol a tízparancsolatból idéz, Kálvin fontosnak érzi megemlíteni külön is a szülők tiszteletét – olyan érzést keltve, mintha „kiegészítené” az apostolt, vagy legalábbis elhallgattatná az esetleges akadékoskodó ellenvetéseket, melyek kiskaput keresnének e témában. „Mert ez: ne paráználkodjál stb.¹⁶ Ebből nem lehetne összeállítani, hogy miféle parancsolatokat tartalmaz a második tábla, mert a végén hozzáteszi azt is, és ha valamely más parancsolat van. S mellőzte a szülők tisztelésére vonatkozó parancsolatot. Holott képtelenségnek találhatjuk, hogy éppen azt a parancsolatot hagyta el, amelyik a legszorosabban a tárgyhoz tartozik.”¹⁷ Érdekes módon itt Kálvin annak a hiányát veszi észre, amit nem közöl a szentírási szöveg a felsorolásban, nevezetesen a szülők iránti tiszteletadás fontosságát. Erre vonatkozóan a vershez írott kommentárja végén újra visszaulva rá, hogy „amit pedig elhallgatott, azt oda kell értenünk...”¹⁸ A szeretet újszövetségi parancsának része tehát mind a hatóságok, mind a szülők iránti engedelmesség. Összegezve láthatjuk, hogy mind a polgári, mind a családi élet területén megnyilvánuló közrend magas fontossággal bírt Kálvinnál. Az erre irányuló, ezt segítő pedagógiát szorgalmazta tanításaiban is.

A puritán nevelési ethosz

A reformáció az angolszász vidékeken, később a tengerentúlon (Új-Angliában) egy sajátos lelkeségi irányzatot szült. Ez volt a puritanizmus, melynek követői, gyakorlói és tagjai „az e világi boldogulást [...] az anyagi javak felhalmozását életcélként, »hivatásként« élik át, de ezeket a földi javakat nem személyes igényeik kielégítésére fordítja, hanem családjá, gyermekei jövőjének megalapozására”.¹⁹ Említés szintjén persze

12. Nézetét bőszégesen kifejti az *Institutio sacramentorum*ról, illetve keresztségről írott fejezeteiben.

13. Nehéz lenne nem észrevenni e svájci hely kapcsán a Kálvin által nagyra becsült kora keresztény gondolkodó, Ágoston egyik fontos művének, *Az Isten városáról – De civitate Dei* – című alkotásának hatását.

14. Magyar Balázs Dávid: „Genf városának világitó lámpásként kellene ragyognia» – A keresztyén házasság és gyermeknevelés társadalomformáló szerepe Kálvin Efézus kommentárjában és igehirdetéseiben” in *Tanulmányok Kálvinról és magyarországi jelenlétéről* (Debrecen: Tiszántúli Református Egyházkerület Nagykönyvtára, 2011).

15. Uo., 29. o.

16. A fenti igevers teljes kontextusa így hangzik: „Mert ez a parancsolat: »ne paráználkodj, ne ölj, ne lopj, ne kívánd a másét«, és bármi más parancsolat ebben az igében foglalható össze: »Szeresd felebarátodat, mint magadat!«” (Róm 13,9.)

17. Kálvin János: *A Római levél magyarázata* (Budapest: Magyarországi Református Egyház Egyetemes Konventje, 1954), 276. o.

18. Uo.

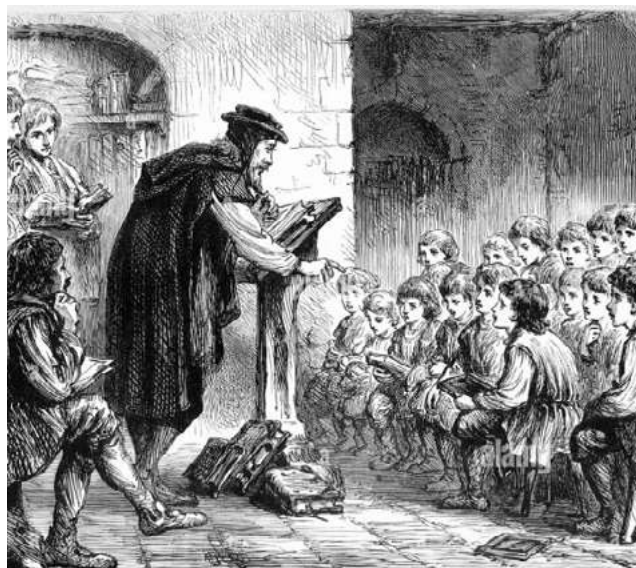
19. Pukánszky, 47. o.

„A puritanizmus gyermeknevelésre vonatkozó hatása minden áldása mellett vegyesen értékelhető.”

fontos megjegyezni, hogy a puritán gondolkodásmód és szigorú, szorgalmas életgyakorlat hatása elérte a Kárpát-medencét is. A híres 17. századi erdélyi pedagógus, Apáczai Csere János is egy jó magyar példa, kapcsolódó vonatkozás.

A puritanizmus gyermeknevelésre vonatkozó hatása minden áldása mellett vegyesen értékelhető. Természetesen – mint a legtöbb dolog esetében – tapasztalhatók előnyei és hátrányai is. A rendszerezettség, következetesség és igei megalapozottság mindenképpen pozitívumként említendő (bár ezeket is lehet olykor túlzásba vinni – lásd törvényeskedés), ugyanakkor a szenvedélymentesség, az érzelmek kimutatásának hiánya és a túlzott racionalitás is a puritán ethosz része, – adott esetben – nem szándékolt hatása. Pukánszky Béla találóan foglalja össze három pontban az ezen eszme gyermekképre ható összetevőket: „Több tényező befolyásolja a puritanizmus gyermekképét: először a gyermek eredendően bűnös mivoltáról szóló augustinusi–lutheri dogma pesszimizmusa. Másodsorú viszont a gyermeknek tulajdonított érték, ami abból fakad, hogy úgy tekintenek rá, mint szülei hivatásának és közösségbeli szerepének jövőbeli folytatójára. Harmadszor pedig a »kiválasztottság«-ról szóló kálvini tanítás.”²⁰

A nevelés e felfogásában észrevehető tehát mind a lutheri, mind pedig a kálvini szellemi örökség; lelkiismereti kérdéssé teszi a szülőben – és a pedagógusban is – a gyermek hatékony instruálását, istenfélő életgyakorlatra való vezetését. Ha sikeresnek bizonyul ez a fajta szigorú pedagógia, a puritán nevelés hatására a kívánt végeredmény egy „belülről vezérelt” felnőtt lesz, akinek a lelkiismereti „iránytűje” már önmagának jelez, a korábbi külső, szülői útmutatás helyett.²¹ A reformátori lelki hagyománnyal jól párhuzamba állítható ez a gondolat, de érdemes szem előtt tartani, hogy a cél elsősorban ne az erkölcsi „kozmetikázás” legyen; az érett, önmagát vezetni képes, jóra törekvő, szocializációja során Isten törvényét interiorizáló²² fiatalok nevelése – ugyan szándékolt, de – áldott követ-

kezmény lehet csupán. „Ha valakit nem »ragadott meg a Krisztus Jézus« (Fil 3,12), annak a számára mindezek²³ teljesíthetetlen követelmények lennének, ezért teljesen értelmetlen lenne akármelyiket is oktatási vagy nevelési célul kitűzni.”²⁴

A káté „jógyakorlata”

A reformáció nyomán a gyermek hitre nevelésében a keresztény családi fészkek és iskolai hitoktatás mellett az egyházi, templomi közösség is fontos szerepet játszott. Ezek a helyek, terek, felületek természetesen összekapcsolódtak, tehát a hétköznapiak során az otthonokban ismételt és megtanult hitcikkelyeket, teológiai tartalmú kérdésekre adott helyes feleleteket a templomban alkalmanként kikérdezték. A jó rendet támogató tanítási formát vagy alakot használták erre a célra, melyet káténak neveztek.²⁵ „A káték nemcsak azt mutatják meg, hogy mit tanított egy ember, hanem azt is, hogy gyermekkoruk óta mily tanítással láttunk el egyformán tudóst és tudatlant, hogy e tanítás minden

23. Ez alatt a szerző – Németh Dávid – például az örömmel meghozott és javadalmazás nélküli jötteteket érti, valamint a hátrány estén is megnyilvánuló kiállást, a viszonzást nem váró szeretetet és a mások megmentéséért hozott áldozatokat is. (Németh Dávid: *Vallásdidaktika – A hit- és erkölctan tanítása az 5–12. osztályban* [Budapest: KRE–L’Harmattan, 2017].)

24. Uo., 329. o.

25. Kálvin János: *A genfi egyház kátéja – A keresztyén tudomány tankönyve gyermekek számára* (Pápa: Főisk. Ny., 1907).

20. Uo., 49. o.

21. David Riesman: *A magányos tömeg* (Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1983), 106. o.

22. Az interiorizáció fogalma alatt a következőt értem: „viselkedési szabály elsajátítása; valamely norma ösztönössé válása”. Forrás: <https://idegen-szavak.hu/interiorizacio>. (Letöltés: 2022. január 21.)

„Ez a típusú konkrét pedagógiai eszköz mindhárom nagy gondolkodó életében fontos összekötő kapocs.”

hívőre nézve a keresztyén közösség ünnepélyes jelképe gyanánt szolgáljon.”²⁶ A káténak tehát Kálvin olvasatában egy általános tanítási eszköznek kell lennie az egyházi közösségen belül, válogatás nélkül annak minden ifjú tagja felé, illetve mint fontos jelentéshordozó, a hit ismeretét magában foglaló jelkép is jelenjen meg a közösség életében.

Ez a rendszeres gyakorlás volt hivatott a felnövekvő generációkat hitismeretre segíteni és felkészülni egy ünnepélyes, templomi közösség előtti alkalomra, a konfirmációra – annak megerősítésére, hogy valóban megértették a tanultak tartalmát. Már Kálvin is látta, hogy az általános katekizálás ugyan nem lesz minden esetben „sikeres”, nem eszközöl minden gyermekben üdvözítő hitet, mégis vallotta, hogy „mi, kik az egyház megjavításán fáradozunk, mindenütt szívvel-lélekkel rajta vagyunk, hogy a katekizálásnak, mely a pápaság alatt ezelőtt néhány évszázaddal kiment a divatból, mintegy újra megadjuk a polgárjogot”.²⁷ Ezek nyomán nem állíthatjuk, hogy a gyermekek nevelésében fontos pedagógiai szereppel bíró kérdés-felelet alapú káték teljes mértékben forradalmiak lettek volna ekkor az egyháztörténelem korábbi szakaszaihoz képest, de Kálvin iménti szavai nyomán azt mindenképpen láthatjuk, hogy az egyház elhagyva kora keresztyén, ősgyülekezeti katekizálási gyakorlatát, sokáig nem használta e fontos és áldott eszközt. Azt mondhatjuk tehát, hogy újra elterjedt e „szent intézmény”, a kátégyakorlat, melyet a katolikus egyház vagy megszüntetett vagy a reformátor szerint nem helyesen használt.²⁸

Természetesen már Luther is jelentetett meg kátét, sőt a „reformáció – metodikailag nézve – mindenekeelőtt Luther kátéi által hatott, és különösképpen a kérdés-felelet formában megfogalmazott Kis káté által”.²⁹ A reformáció „katechetikai főművének”³⁰ titulált lutheri munka mellett például Comenius sárospataki munkásságához is fűződött nem is egy kátékiadás.³¹

26. Uo., 4. o.

27. Uo., 6. o.

28. Uo.

29. Németh Dávid – Kaszó Gyula (szerk.): *Vallásdidaktikai szöveggyűjtemény* (Budapest: KRE Hittudományi Kar, 2001), 151. o.

30. Uo.

31. *A Heidelbergi Káté története Magyarországon* (Budapest: Református Egyház Zsinati Irodája, 1965).

Így elmondható, hogy ez a típusú konkrét pedagógiai eszköz mindhárom nagy gondolkodó életében fontos összekötő kapocs. Olyan örökség ez, mely számos kiadást megélt, és napjainkig is használható formában manifesztálódott.

„A bölcs tanítás az élet forrása a halál csapdájának kikerülésére.” (Péld 13,14)

Felhasznált irodalom

- ◆ *A Heidelbergi Káté története Magyarországon* (Budapest: Református Egyház Zsinati Irodája, 1965).
- ◆ Kálvin János: *A genfi egyház kátéja – A keresztyén tudomány tankönyve gyermekek számára* (Pápa: Főisk. Ny., 1907).
- ◆ _____ *Institutio Christianae religionis = A keresztyén vallás rendszere*, II. köt. (Budapest: Kálvin, 2014).
- ◆ _____ *A Római levél magyarázata* (Budapest: Magyarországi Református Egyház Egyetemes Konventje, 1954).
- ◆ Magyar Balázs Dávid: „»Genf városának világító lámpásként kellene ragyognia« – A keresztyén házasság és gyermeknevelés társadalomformáló szerepe Kálvin Efézus kommentárjában és igehirdetéseiben” in *Tanulmányok Kálvinról és magyarországi jelenlétéről* (Debrecen: Tiszántúli Református Egyházkerület Nagykönyvtára, 2011).
- ◆ Németh Dávid: *Vallásdidaktika – A hit- és erkölcsstan tanítása az 5–12. osztályban* (Budapest: KRE–L’Harmattan, 2017).
- ◆ Németh Dávid – Kaszó Gyula (szerk.): *Vallásdidaktikai szöveggyűjtemény* (Budapest: KRE Hittudományi Kar, 2001).
- ◆ Pukánszky Béla: *A gyermek a 19. századi magyar neveléstani kézikönyvekben* (Pécs: Iskolakultúra, 2005).
- ◆ Riesman, David: *A magányos tömeg* (Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1983).
- ◆ Szűcs Ferenc: *Teológiai etika* (Budapest: Református Zsinati Iroda, 1993).
- ◆ Weber, Max: *A protestáns etika és a kapitalizmus szelleme* (Budapest: Gondolat, 1982).

Online források:

- ◆ baptistaoktatás.hu
- ◆ szentiras.hu/RUF

Blake Glosson

VÉTKEZTEM?

Hat kérdés az erkölcsi szürkezónák kapcsán

Szürke terület (bibliai értelemben) minden olyan dolog, amelyet a Szentírás nem parancsol, tilt vagy engedélyez egyértelműen.

A megkülönböztető-képesség fejlesztése

Az erkölcsi szürke területek mindig is léteztek a hívők számára (lásd [Róma 14:1-23](<https://www.esv.org/Rom.%2014%3A1%E2%80%9323/>)). Az új technológia és a modern társadalmi kérdések minden bizonnyal a szürke területek egyedi megnyilvánulásait biztosítják, de a keresztényeknek mindig is bölcsességet és megkülönböztető képességet kellett gyakorolniuk az élet számtalan helyzetében.

Itt nem az a célom, hogy véleményt nyilvánítsak ezeknek a konkrét potenciális szürke területeknek az erkölcsösségéről, hanem hogy kérdéseket kínáljak fel, amelyek segítenek neked abban, hogy a saját életedben a szürke területekkel kapcsolatban biblikus és Istent tisztelő módon hozz erkölcsi döntéseket.

Amikor nem vagy biztos benne, hogy egy adott cselekedet bűnös-e, tedd fel magadnak ezeket a kérdéseket, mielőtt továbblépsz:

1. A Szentlélek meggyőző-e arról, hogy ez helytelen?

- ◆ Aki pedig kételkedik, amikor eszik, máris elítéltetett, mivel nem hitből tette. Mert minden, ami nem hitből származik, az bűn. Róma 14:23
- ◆ Aki tehát tudna jót tenni, de nem teszi: bűne az annak. (Jak 4,17)

2. Ez a cselekedet megbotránkozásra készít-e egy testvért?

- ◆ Étel miatt ne rombold az Isten munkáját. Minden tiszta ugyan, de rossz annak az embernek, aki megütközéssel eszi azt. Róm 14,20
- ◆ De vigyázzatok, nehogy ez a szabadságotok valamilyen módon megütközést ne váltson ki az erőtlenekek között. Mert ha valaki meglát téged, akinek ismereted van, amint a bálványtemplomban asztalnál ülsz, vajon nem fog-e erőtlenségedet lelkismeretedre felbátorítani arra, hogy ő is megegye a bálványáldozati húst? És így ismereteddel vesztét okozod erőtlenségednek, akiért Krisztus meghalt. Így aztán amikor a testvérek ellen vétkeztek, és erőtlenségedet lelkismeretedet megsértették, Krisztus ellen vétkeztek. Ezért tehát, ha az étel megbotránkoztatja testvéreket, inkább nem

„Isten azt akarja, hogy a fekete-fehér területeken engedelmeskedjünk a parancsainak, a szürke területeken pedig keressük az ő bölcsességét.”

eszem húst soha, hogy őt meg ne botránkoztassam. (1Kor 8,9–13)

3. Ez a cselekedet inkább káros, mint hasznos a hitemre nézve?

- ◆ Minden szabad nekem, de nem minden használ. Minden szabad nekem, de ne váljak semminek a rabjává. (1Kor 6,12)
- ◆ Minden szabad, de nem minden használ. Minden szabad, de nem minden épít. (1Kor 10,23)

4. Ez a cselekedet ural vagy irányít engem?

- ◆ Minden szabad nekem, de nem minden használ. Minden szabad nekem, de ne váljak semminek a rabjává. (1Kor 6,12)
- ◆ hanem megsanyargatom és szolgálává teszem a testemet, hogy amíg másoknak prédikálok, magam ne legyek alkalmatlanná a küzdelemre. (1Kor 9,27)

5. Ez a cselekedet arra készítet, hogy engedetlen legyek valakivel szemben, akit Isten fölém helyezett?

- ◆ Gyermek! Engedelmeskedjete szüleiteknek az Úrban, mert ez a helyes. (Ef 6,1)
- ◆ Bízatok vezetőitekben, és hallgassatok rájuk, mert ők vigyáznak lelketekre úgy, mint akik erről számot is adnak. Hadd tegyék ezt örömmel, és ne sóhajtozva, mert ez nem válnék javatokra. (Zsid 13,17)

6. Elítélem-e azokat, akik nem értenek velem egyet ebben?

- ◆ Ne ítéljete, hogy ne ítéltessetek! Mert amilyen ítélettel ítéltek, olyannal ítéltetek; és amilyen mértékkel mértek, nektek is olyannal mérnek. Miért nézed a szálkát atyádfia szemében, a magad szemében pedig miért nem veszed észre még a gerendát sem? Vagy hogyan mondhatod akkor atyádfiának: Hadd vegyem ki szemedből a szálkát! - mikor a magad szemében ott a gerenda. Képmutató, vedd ki előbb saját szemedből a gerendát, és akkor majd jól fogsz látni ahhoz, hogy kivehesd atyádfia szeméből a szálkát. (Mt 7,1–5)
- ◆ Többé tehát ne ítélkezzünk egymás felett, hanem inkább azt tartásatok jónak, hogy testvéreteknek se okozzatok megütközést vagy elbotlást. (Róm 14,13)

Ha e kérdések közül egy vagy több kérdésre igennel válaszoltál, akkor valószínű, hogy ez a viselkedés bűnös vagy legalábbis nem bölcs. Természetesen ez nem egy kimerítő lista mindarról, amit a Biblia a szürke zónákról mond - és számtalan fenntartást hozzátehetnénk

(pl. hogyan különböztessük meg a Lélek által vezérelt meggyőzést a törvényeskedő büntudat-keltéstől, hogyan reagáljunk a visszaélő tekintélyre) -, de ez a lista kiindulópontként szolgálhat.

Hogyan fogunk megítéltetni?

Istennek kétféle akarata van: a „rejtett” akarata és a kinyilatkoztatott akarata.

- ◆ A titkok az Úréi, a mi Istenünkéi, a kinyilatkoztatott dolgok pedig a miénk és a fiainkéi mindörökké, hogy teljesítsük ennek a törvénynek minden ígését. (5Móz 29,28)

Isten szuverén akaratának egy részét elrejtette előlünk (pl. azt, hogy keresztény A vagy keresztény B keresztényt vegyünk-e feleségül, és hogy itt vagy ott éljünk-e), míg akaratának más aspektusait világosan kinyilatkoztatta nekünk (pl. hogy szeresd felebarátodat és térj meg a bűneidből).

Tehát Isten akaratának melyik aspektusának az engedelmisségéért leszünk felelősek? Az 1649-es westminsteri hitvallásban ezt találjuk:

- ◆ Kérdés: Mi az a kötelesség, amit Isten megkövetel az embertől?
- ◆ Válasz: A kötelesség, amelyet Isten megkövetel az embertől, az engedelmisség az ő kinyilatkoztatott akaratának.

Az utolsó két szó kulcsfontosságú: Isten a kinyilatkoztatott akaratának való engedelmisséget követeli meg. Az 5Móz 29,28 tehát mind a nyelvezetet, mind az indoklást biztosítja számunkra.

Isten nem játszik veled, hogy megnézzé, „kitalálod-e, melyik kalap alatt van a bűn”, és ha rosszul tippelsz, veszítesz. Ő nem akarja titokban azt, hogy a piros autót vedd meg - anélkül, hogy megmondaná neked -, és nem büntet meg azért, mert a kék autót vetted meg. A mi Istenünk nem ilyen Atya.

Isten azt akarja, hogy a fekete-fehér területeken engedelmeskedjünk a parancsainak, a szürke területeken pedig keressük az ő bölcsességét. Tudja, hogy nem ismerjük rejtett akaratát (Zsolt 103,14), és ezért nem ítél el minket. De azzal, amit a Szentírásban kinyilatkoztatott akaratából ismerünk, jól fel vagyunk szerelve arra, hogy bölcs, Istent tisztelő döntéseket hozzunk - még a legszürkébb területeken is (2Tim 3,16–17).

A black and white portrait of an elderly man with glasses, wearing a suit and tie, looking slightly to the right. The background is dark and textured.

Dr. Gyökössy Endre
1913–1997

Bacsó Benjámin

A PASZTORÁLPSZICHOLÓGIA KIALAKULÁSA ÉS RÖVID FEJLŐDÉSE MAGYARORSZÁGON

Bevezetés

A XX. század közepe óta növekvő érdeklődés mutatkozik a pasztorálpszichológia témája iránt. Cikkemben a magyarországi pasztorálpszichológia történetének vázlatos ismertetését vállalom. Tekintettel saját magam felekezeti elköteleződésére, a protestáns egyházakat vizsgálom ebben a tekintetben. Nem tudok részletes képet adni erről a témáról, mert a téma feldolgozása protestáns körökben részleges pusztán. Alapvetően maga a „pasztorálpszichológia” kezdetét a szakirodalom az 1920-as évekre teszi. Ekkor kezdtek el egy amerikai kórházban A. T. Boisen lelkész ösztönzésére

orvosok és lelkigondozók rendszeresen együttműködni.¹ Európában sokkal „terheltebb” volt a pszichológia és a teológia kapcsolata. Alapvető szembenállás jellemezte hosszú évtizedekig a két terület képviselőit. Ha pedig magyarországi helyzetét nézzük a pasztorálpszichológiának, akkor nagyon sokatmondó megállapítás: „Az európai fejlődéshez viszonyítva Magyarországon a pasztorálpszichológia legalább egynemzedéknyi lemaradásban van. Valójában mi még az alapkérdések

1. Hézsér Gábor: A pásztori pszichológia gyakorlati kézikönyve (Budapest: Kálvin, 1995), 14. o.

„Ma is sokan úgy emlegetik, mint »Bandi bácsi«, hiszen olvasói gyakran úgy érezték, egy a közeli ismerőseik közül, akit jól ismernek.”

tisztázásánál tartunk”² – írja Németh Dávid 2010-ben. Az eltelt 12 évben lassú változások történtek ezen a területen is. Talán éppen ott érhető tetten ez a változás, ahol Németh korábban a lemaradás okát látta, vagyis hogy az egyházak tagjai és lelkipásztorai erősen pszichológiaellenes felfogással rendelkeztek. Ez a szembenállás oldódni látszik. Dolgozatomban arra keresem a választ, hogy hogyan fejlődött a pasztorálpszichológia a magyar viszonyok között. Röviden írok az intézményesüléséről, de előtte a legnagyobb hatást kiváltó képviselőiről, a protestáns szempontból kiemelkedő jelentőségű pasztorálpszichológiai alakokról, a református Gyökössi Endréről, Boross Gézáról és az evangélikus Bodrog Miklósról.

Gyökössi Endre (1913–1997) és a „paraklétikus lelkigondozás”

Protestáns oldalon széles körben ismert és elismert Gyökössi Endre munkássága. Őt tekinthetjük a hazai pasztorálpszichológia meghonosítójának. Ha áttekintjük tanulmányait, közelebb kerülünk pasztorálpszichológiai szemléletének kialakulásához. 1936-ban elvégezte a teológiát, illetve ezzel párhuzamosan pszichológiából abszolutóriumot szerzett, majd három évvel később lelkésszé szentelték. 1946-ban a „pszichopedagógia” doktorává avatták, majd 1950-ben teológiai segédtudományokból (pedagógia-pszichológia és valláspszichológia) magántanári oklevelet szerzett. Vagyis képzettsége és elhivatottsága kéz a kézben járt már kezdetől fogva.

Gyökössi Endre úttörő munkájáról Németh Dávid summásan így vélekedik:

„Gyökössi Endre vállalkozott arra, hogy az úttörő munkát elvégezze a hazai lelkigondozás számára: összegyűjtse, teológiai vizsgálat alá vonja mindazokat a lélektani felismeréseket és elméleteket, amelyek segíthetik a lelkigondozó munkáját; ismertesse azokat a módszereket, amelyek a lelkigondozásban felhasználhatók. Vállalta, hogy tanácsadó, felvilágosító írásaival alaposabb önismerethez, emberismerethez, lélektani műveltséghez juttatja a keresztyén embereket.”³

Ennek is köszönhető, hogy széles körben ismertségre tett szert, valamint ma is sokan úgy emlegetik, mint „Bandi bácsi”, hiszen olvasói gyakran úgy érezték, egy a közeli ismerőseik közül, akit jól ismernek.

Pasztorálpszichológiai megközelítését jellemzi az általa gyakorolt „paraklétikus lelkigondozás” és „egyszemélyes szolgálat”, melynek lényegét több művében, többek között a *Magunkról magunknak* című munkájában foglalta össze. Ennek alapigéje:

„Szeretném, ha tudnátok, mennyit küzdök értetek és a laodíceiakért; és mindazokért, akik engem nem ismernek személyesen, hogy szívük felbátorodjék, összeforrva szeretetben, és eljussanak a teljes bizonyossághoz vezető ismeret egész gazdagságára: az Isten titkának, Krisztusnak ismeretére.” (Kol 2,1–2)

Különösen is fontos a „szívük felbátorodjék” kifejezés,

„tehát a Szentlélek által való szolgálat ez. Ezért nevezem paraklétikus, erősítő, vigasztaló, bátorító lelkigondozásnak vagy valakivel való paraklétikus együtt-létnek. Így volt együtt Fülöp az etióp főemberrel. Ezt a szolgálatot végezte Pál apostol is.”⁴

Gyökössi hitvallásában rendkívül fontos az egészséges ember hármasságának kapcsolódása: „egészséges kapcsolódásom van a transzcendenssel, az immanenssel és a homo sapiensszel.”⁵ Ez a hármasság tehát azt jelenti, hogy az ember Istennel, saját magával és az embertársaival is egészséges módon kapcsolódik össze.

„Tapasztalatom – mondja Gyökössi – és meggyőződés, hogy ha az egyik kapcsolat megromlik, valamiképpen megromlik a másik kettő is.”⁶

Visszatekintve azt állapítja meg, hogy „hol az egyik, hol a másik kapcsolatot hangsúlyozták túl”. Vagyis nem találták meg ennek az egyensúlyát.

A „paraklétikus lelkigondozás” kontextusában az „embernek embere” kapcsolódás valósul meg. A lelkigondozott és a lelkigondozó találkoznak, ebben a találkozásban pedig fontos követelmény a partnercentrikus gondolkodásmód. Gyökössi Endre életápolási programjában a lelkigondozó háromféle módon járulhat hozzá, hogy gondozottja megvigasztalt élethez

2. Németh Dávid: „A pasztorálpszichológia aktuális kérdései hazánkban”, *Református Egyház* (2010. május), 133–137. o.

3. Németh Dávid: „Gyökössi Endre pasztorálpszichológiája” in *Mennydörgésnek rejtekében* (Pápa: PRTA, 2005), 118. o.

4. Gyökössi Endre: *Magunkról magunknak* (Budapest: Szent Gellért, 2011), 265. o.

5. Uo.

6. Uo.

„Bodrog gondolkodásában is kiemelt szerepet kap, hogy a pszichológiai ismeretekkel az egyházi közösséget szeretné gazdagítani.”

jusson: elmélyítés, tartalommal telítés és kapcsolatápolás útján.⁷ Ehhez Gyökössy három módszert javasol: betájolás, döntésre inspirálás és „katarzishoz segítség”.⁸

Itt kell megjegyezni, hogy Gyökössy gondolkodására nagy hatással volt C. G. Jung, Victor E. Frankl és Carl Rogers is. Ugyanakkor érdekes, hogy a Magunkról magunknak első kiadásában még hiába keressük V. Frankl nevét, ugyanis csak a 80-as években bukkan fel Gyökössy írásaiban.⁹ Pasztorálpszichológiai hitvallásának megfelelően használja fel Frankl gondolatait is:

„Az Ige vezetése mellett mindent fel kell használnia, hogy jobb, eredményesebb lelkigondozást, életápolást végezhesen, és másokat is erre inspiráljon.”¹⁰

Elősorban azokat a gondolatokat emeli ki, amelyekre a szolgáló lelkésznek szüksége lehet szolgálata során. A leggyakrabban idézett frankli gondolatok: az „egzisztenciális frusztráltság következtében előálló egzisztenciális vákuum” fogalma és a „paradox intenció” terápiás módszere.

A fentebb említettek fényében érdekes összehasonlítást kínál Németh Dávid, aki a következőképpen értékeli Gyökössy szerepét:

„Gyökössy szerepe a magyar lelkigondozás történetében szinte megegyezik Haendlerével német nyelvterületen. Mindketten úttörők voltak abban, hogy úgy próbálták párbeszédbe hozni egymással a teológiát és a pszichológiát, hogy egyiket sem erőltették a másikra, és ezt olyan időben tették, amikor az idegenkedés a két tudomány között éppen a csúcson járt.”¹¹

Vagyis nemzetközi kitekintésben van párja Gyökössy munkásságának, hazai viszonylatban azonban „páratlannak” minősíthető.

Bodrog Miklós (1929–2009) mélylélektani megközelítése

A pasztorálpszichológia itthoni megjelenésének másik nagy alakja az evangélikus Bodrog Miklós, aki leginkább és elősorban C.G. Jung mélylélektani ismerete-

Bodrog Miklós (1929–2009)

inek népszerűsítőjeként és számos ezzel kapcsolatos írás szerzőjeként ismert. Ahogy megemlékezésében Haefenschter Károly írta, Bodrogot a magyar „Jung-szakértő” megtisztelő címmel is illették (többek között Linczényi Adorján, Jánossy István és más Jung-kutatók), az álmvilág területén pedig „nagyyszerű felfedezéseket tett”.

Bodrog a diakónia területéről közelíti meg a mélylélektan fontosságát:

„a mély és széles értelemben vett diakónia az egyetlen út, amelyen megközelíthetjük témánkat, hiszen ez biztosítja s egyszersmind követeli meg a kétirányú közlekedést, vagyis azt, hogy hozni is akarjunk, mégpedig a közösségnek, amit csak lehet.”¹²

Vagyis Bodrog gondolkodásában is kiemelt szerepet kap, hogy a pszichológiai ismeretekkel az egyházi közösséget szeretné gazdagítani. Ezt különösen is a lelkészek számára tartja fontosnak:

„annyi mindenesetre kívánatos, hogy lélektani alapműveltséggel minden lelkész rendelkezzen, alaposabban pedig legalább egyesek mélyedjenek bele.”¹³

Ugyanakkor nem elvtelen, hanem megfontolt tanulásra biztat:

12. Bodrog Miklós: „Szolgálatunk és a mélylélektan”, Lelkipásztor (1973. március), 151. o.

13. Uo., 158. o.

7. Németh: „Gyökössy Endre pasztorálpszichológiája”, 121. o.

8. Gyökössy, 289–290. o.

9. Németh: „Gyökössy Endre pasztorálpszichológiája”, 123. o.

10. Gyökössy, 7. o.

11. Németh Dávid: „Jung hatása a pasztorálpszichológiára”, Embertárs (2013/3), 215. o.

„Boross Géza gondolkodása túlmutat a református egyház keretein. Műveit szélesebb körben alkalmazták a teológiai oktatásban, cikkei szaklapokban is több helyen megjelentek.”

„Azt vegyük észre, hogy kitől mit érdemes megtanulnunk. Jung elég sok teológiai apropóval lep meg, ami nem is baj, ha meggondolkoztat bennünket, de azért teológiát tanulni mégsem őhozza iratkozunk be. Pszichológiai látásmódot viszont inkább tanulhatunk tőle, még ha panteisztikus-misztikus vallásosságát nem is vallhatjuk magunkénak.”¹⁴

Vagyis itt is megjelenik, hogy a teológia és a pszichológia párbeszédében a lelkésznek tisztában kell lennie, kitől és mit várhat.

Bodrog szemléletmódjának maradandó pozitívuma, hogy egészséges szelekcióval vonta be a mélylélektani ismereteket a hazai lelkigondozói munkába. Jung népszerűsítésével nemcsak az egyháznak, hanem azon túl egy szélesebb közönségnek is tudott maradandó könyveket nyújtani, melyeket fordítóként vagy íróként jegyzett.

Boross Géza (1931–2010) gyakorlati teológiai gondolatai

Lelkészként, majd pedig tanárként a református Boross Géza¹⁵ poimenikával kapcsolatos munkái is hozzájárultak a magyarországi pasztorálpszichológia kibontakozásához. Gyakorlati teológus révén kiemelten foglalkozik a lelkészek szerepével. Meglátásom szerint kiemelt figyelmet fordít a lelkészek önismeretének kérdésére. Tanulságos megfigyelése, hogy:

„A lelkész életrajzának három rétege van: a szociális, a vallásos és a teológiai réteg.”¹⁶

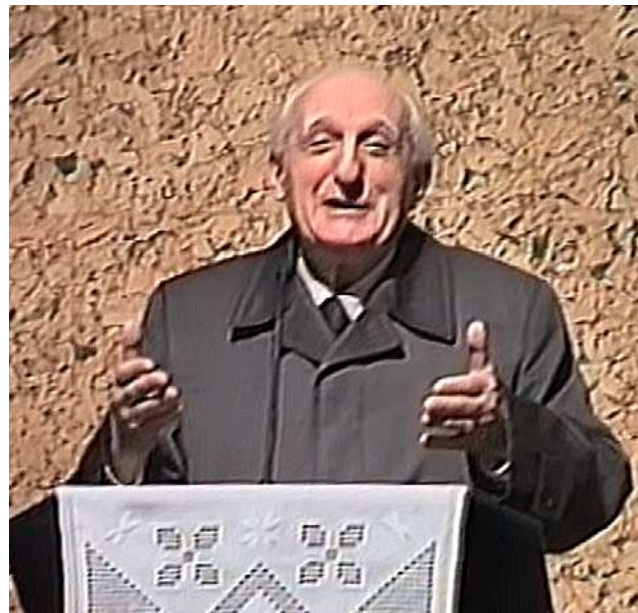
A szociális réteghöz kapcsolódnak a lelkész szocializációja során szerzett élmények, vagy ahogyan ő írja:

„A szociális életrajz azoknak a környezeti hatásoknak a leírása, melyek rendszerint maradandó nyomot hagynak a lelkész életén.”¹⁷

Szintén itt jegyzi meg:

„A lélektani megfigyelések szerint sok lelképásztor életének a házassága az Achilles-sarka.”¹⁸

A vallásos életrajz tekintetében a hitéleti tapasztalatokat érti, ahol kritikát is megfogalmaz a lelkészek

Dr. Boross Géza (1931–2010)

ezen tapasztalatai kapcsán. A harmadik a „teológiai réteg”, amelyet megnevez. Itt arra utal, hogy kik tanították, hol tanult a lelkész, vagyis egészen egyszerűen kik lehettek a példaképei vagy jelentősebb hatással rá.

Boross Géza gondolkodása túlmutat a református egyház keretein. Műveit szélesebb körben alkalmazták a teológiai oktatásban, cikkei szaklapokban is több helyen megjelentek. Hatása abban áll, hogy „tananyag-szerűen” összegyűjtötte a legfontosabb ismereteket, majd azokat érthetően foglalta össze, főleg a pasztoráció szempontjából.

Intézményesülés

Ami a magyarországi pasztorálpszichológia háttérintézményeinek kiépülését illeti, jelentősebb fejlődés történt az elmúlt két évtizedben. Hézszer Gábor és Németh Dávid sokat tettek azért, hogy a pasztorálpszichológiának megfelelő hazai és külföldi kapcsolatai legyenek, illetve segítették az intézményesülést is. A Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Karán (illetve annak elődjén) már 1990 óta van pasztorálpszichológiával foglalkozó tanszék,¹⁹ amelyet hosszú időn keresztül éppen Németh Dávid vezetett.

14. Uo., 158–159. o.

15. „Dr. Boross Géza (1963–1984)”, <http://torokor.hu/lelki-pasztoraink/3> (letöltés ideje: 2022. 05. 09.).

16. Boross Géza: *Pasztoráltheológia* (Budapest: Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kar, 1997), 74. o.

17. Uo.

18. Uo., 75. o.

19. <https://htk.kre.hu/index.php/karunkrol/tanszekek/vallaspedagogiai-es-pasztoralpszichologiai-tanszek.html> (letöltés: 2022. 05. 09.).

„Igen kevesen foglalkoztak a magyar pasztorálpszichológia történetével.”

Meg kell említeni olyan szervezeteket, amelyek a „szakemberek szakmai szervezeteként” működnek. Ide tartozik az 1992-ben alapított Magyar Pasztorálpszichológiai Társaság, valamint a református Gyökössy Endre Lelkigondozói és Szupervízori Intézet.²⁰ Szintén jelentős lépés volt a hazai intézményesülési folyamatban, amikor az 1990-es évek közepén alakult meg a Doktorok Kollégiuma Pasztorálpszichológiai Szekciója.

Szintén a lelkigondozás területén aktív a Keresztény Lelkigondozók Ökumenikus Egyesülete és a Református Lelkigondozók és Szupervízorok Közhasznú Egyesülete is. A Sárospataki Református Teológiai Akadémián és a Püskösdi Teológiai Főiskolán elindult felsőfokú szakképzés keretében a pasztorálpszichológiai képzés, utóbbin pedig 2010-től létezik a pasztorálpszichológiai tanszék.²¹

Befejezés

Dolgozatomban az első időszak jelentősebb három alakját szerettem volna kiemelni, majd az intézményesülést röviden bemutatni. A terjedelmi kritériumok miatt is úgy látszott jónak, hogy kiemelek néhány jelentősebb személyiséget, majd pedig röviden bemutatom az intézményesülés jelenlegi állását. Azért is láttam fontosnak ennek a rövid kutatásnak az elvégzését, mert igen kevesen foglalkoztak a magyar pasztorálpszichológia történetével. Ezzel a rövid áttekin-téssel remélem, hogy valamelyest sikerül segítenem a tájékozódást ebben a témában is.

Bibliográfia

- ◆ Bodrog Miklós: „Szolgálatunk és a mélylélektan”, *Lelkipásztor* (1973. március).
- ◆ Boross Géza: *Pásztoráltheológia* (Budapest: Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kar, 1997).
- ◆ Gyökössy Endre: *Magunkról magunknak* (Budapest: Szent Gellért, 2011).
- ◆ Hézsér Gábor: *A pásztori pszichológia gyakorlati kézikönyve* (Budapest: Kálvin, 1995).
- ◆ Izsák Norbert: „A pasztorálpszichológia története” in *Autokeirikus pasztorálpszichológia* (Budapest: Püskösdi Teológiai Főiskola, 2012).
- ◆ Németh Dávid: „Gyökössy Endre pasztorálpszichológiája” in *Mennydörgésnek rejtekében* (Pápa: PRTA, 2005).
- ◆ Németh Dávid: „Jung hatása a pasztorálpszichológiára”, *Embertárs* (2013/3).
- ◆ Németh Dávid: „A pasztorálpszichológia aktuális kérdései hazánkban”, *Református Egyház* (2010. május), 133–137. o.

Internetes hivatkozások

- ◆ <https://htk.kre.hu/index.php/karunkrol/tanszekek/vallaspedagogiai-es-pasztoralpszichologiai-tanszek.html>
- ◆ <http://torokor.hu/lelkipasztoraink/3>

20. Izsák Norbert: „A pasztorálpszichológia története” in *Autokeirikus pasztorálpszichológia* (Budapest: Püskösdi Teológiai Főiskola, 2012), 138. o.

21. Uo.

Bohár-Kovács Janka

ÉRTSÜNK SZÓT A CSALÁDBAN

Előadás a X. Baptista Tudományos és Ismeretterjesztő Konferencián

Egyetemi tanulmányaim során az egyik meghatározó kutatási beszámolót egy *Daniel M. Ogilvie* nevű pszichológustól olvastam. Az ő tanulmánya azért mai napig az egyik kedvenc cikkem, mert gyakorlatba is fordítható tudást ad, és úgy vélem, sokunk számára elgondolkodtató lehet. Ogilvie beszámol arról, hogy ha egy embert megkérünk, hogy írjon egy listát arról, hogy milyen ő a legrosszabb formájában, aztán kérünk egy másik listát, hogy milyen ő a legjobb formájában, akkor az első listára sokkal gyorsabban és több dolgot írunk. A „negatív listára” ráadásul sokkal konkrétabban fogalmazunk ezzel kapcsolatban a pozitív oldal jóval szerényebb, rövidebb és nehezen megszülető listájával szemben, ahol az ideális énnel kapcsolatban jellemzően abszt-

rakt, elvontabb fogalmakat listázunk.

Pszichológusi munkámban az első beszélgetések alkalmával mindenképpen sort szoktam keríteni arra, hogy ezt átültessük a gyakorlatba, és meg is nézzük az adott személy saját, egyedi listáját. Úgy gondolom, hogy amikor dolgozom valakivel, nagyon fontos megkérdezni azt, hogy ő honnan jön. Mik a problémái? Miben vár

tőlem segítséget? Ez általában gyorsan megy, pontosan, ahogy a kutatás is állítja. Nos, előadásomban sem szeretnék sok időt szentelni annak, hogy mi nem megy a családi kommunikációban, mert ezt itt mindenki saját magától, az én különösebb segítségem nélkül is nagyon gyorsan tudná most listázni.

Egy szerintem jóval izgalmasabb kérdést szeretnék

„Milyen lenne az a családi kommunikáció, amire azt mondjuk, hogy erre vágytam, ezt szeretném, ha létrejönne a családban?”

megajánlani, mégpedig egyből egy kissé kitágítva a gondolkodásunk perspektíváját azzal, hogy a Honnan jövünk? mellé odateszem: Hová tartunk? Visszakanyarodva egy rövid szemléltetés erejéig a praxisom gyakorlatához, rendszerint megkérdezem a velem szemben ülőt arról is, milyen lenne az az én, akire azt mondom, hogy ezért jöttem pszichológushoz, ezért szeretnék dolgozni magamon. Milyen leszek? Honnan fogom tudni, hogy én már megtaláltam azt, amilyen szerettem volna lenni? Miből látszik majd, hogy sikerült ezt a célt elérnem?

Időtakarékosság szempontjából előadásomban is egyből erre ugrok: Milyen lenne az a családi kommunikáció, amire azt mondjuk, hogy erre vágytam, ezt szeretném, ha létrejönne a családban?

Még mielőtt rámennék erre a konkrét listára, hadd osszam meg egyik kedvenc gondolatom! Egy képzeletjáték erejéig gondoljuk végig, milyen szép a magyar szóban az, hogy „képes vagyok”! Amikor elképzelek egy célt, például azt, hogy milyen lenne az a kommunikáció, ami oké lenne minden fél szempontjából, akkor a vágyaimhoz, szükségleteimhez egy-egy kép idéződik meg bennem. Amint rendelkezésünkre állnak ezek a képek, és ezt meg tudjuk fogalmazni és látni őket – aki vizuális típus, lehet, hogy konkrétan szimbólumokban vagy képekben látja ezt a célt –, máris egy kicsit meg is cselekedtük ezt, nem csak kimondtuk és ábrándozunk róla.

Nézzük hát, hogy a családon belüli kommunikáció szempontjából milyen célok, ideálok lebeghetnek lelki szemeink előtt! Amikor jól megy a kommunikáció, akkor:

- ◆ a közös problémákat képesek vagyunk megbeszélni, és képesek vagyunk döntésre jutni verbális agresszió alkalmazása nélkül
- ◆ képesek vagyunk kontrollálni azt a késztetésünket – ami egyébként nagyon természetes és normális –, hogy elárasztó, bántalmazó vagy a felelősséget nem vállaló eszközökkel éljünk a beszélgetésekben
- ◆ képessé válunk arra, hogy a saját érzéseinket és szükségleteinket azonosítani tudjuk, és ezt megfelelő formában tudjuk közölni is. És nagyon fontos, hogy nemcsak a sajátunkat kell azonosítani, hanem teret, lehetőséget, időt, csendet kell adnunk a másiknak is arra, hogy ő is ugyanúgy a

Bohár-Kovács Janka

pszichológusként dolgozik.

Az Aurum Életműhely vezetőjeként egy keresztény szemléletű szakmai közösség formálódásán dolgozik. Ez a közösség hat éve működik.

„Nagyon szeretem az embereket és a történeteket, ezért is kezdtem el pszichológusi munkám mellett a meseterápiában is elmélyedni. Újra és újra lenyűgöz, ahogyan a Jóisten személyre szabott szeretetét és gyógyító munkáját látom megnyilvánulni a saját életemben, a körülöttem élőkben, vagy éppen a hozzám forduló emberek történetének alakulásában.”

saját oldaláról tudja felénk ezt kommunikálni, és mi tudjunk jó befogadói lenni ezeknek az üzeneteknek.

Ha a fentiek megvalósulnak, képesek leszünk meg is érteni a másik oldalát, a másiknak a nézőpontját. Ezután válok képessé arra, hogy észrevegyem és viszsza jelezzem a másiknak, amikor az ő cselekedeteiben, közléseiben kedvességet, előzékenységet, nagyvonalúságot tapasztalok.

Képzelnék el egy fehér papírt! Amikor elcsúszik, kirobban egy indulat például, vagy egy nem sikerült üzenetsere olyan, mintha teleraknánk ezt a fehér lapot pacákkal, fekete pontokkal, akkor nyilván ha megkérdeznék, hogy mi van a lapon, azt mondjuk, hogy a fekete pont, de közben ott a nagy fehér papír is, amikor elsikkadnak ezek a pozitívumok, amiket megélhetünk a családban, a kapcsolatainkban, a kommunikációinkban.

Ahhoz, hogy milyen tippeket, tanácsokat tudok ehhez mondani szakemberként, hogy ez ne csak egy kép legyen előttünk, hanem hogy tudjunk lépéseket is tenni ennek a megvalósulásához, én Marshall Rosenberg erőszakmentes kommunikáció elméletéből szeretnék néhány gondolatot, iránymutatást kiemelni.

Az egyik az, hogy szenteljünk nagyobb tudatosságot az érzéseinknek! Vegyük észre, fordítsunk nagyobb tudatosságot meglátni, hogy az érzések világa mennyire befolyásol minket! Szeretnék egy idézetet hozni Rosenbergtől:

„Nagyon sokszor tapasztalunk az érzéseink, érzelmeink, állapotaink azonosításakor egyfajta elakadást, eszköztelenséget, tehetetlenséget.”

„Békét nem lehet a félelem építőköveire alapozni.”

Én ezt egy picit szeretném még jobban konkretizálni a családon belüli kommunikációra, és azt mondom, hogy

„Kommunikációt lehet az indulatokra építeni, csak nem érdemes.”

Emiatt hangsúlyozom tehát azt, milyen fontos megtanulni nyakon csípni az indulatainkat, érzéseinket.

A másik pedig az, hogy nagyon sokszor tapasztalunk éppen az érzéseink, érzelmeink, állapotaink azonosításakor egyfajta elakadást, eszköztelenséget, tehetetlenséget. A Vaják című könyvsorozatban és tévés sorozatban megismerhetünk egy szuperhőst, egy több száz éves harcost, aki egyszer csak kap egy lányt. Egyik pillanatról a másikra lesz egy tinédzser, kamasz lány nevelőapja. Ennek a szuperhősnek a szájából is elhangzik egy ponton, hogy (nem szó szerinti idézet

„Én tehetetlen vagyok. Nagyon akarok segíteni ennek a lánynak, és nem tudok. Én vagyok az apja, megkaptam ezt a felelősséget, és nem megy.”

Két rendkívül fontos szülői jótanácsot mond ebben a helyzetben számára egy nagyon bölcs segítő karakter. Az első, hogy

„Ne akard egyedül megmenteni, mert te nem leszel elég, tehát az, amit te tudsz neki adni, az nem biztos, hogy elég lesz ennek a lánynak, ezt fogadd el!”

A másik, ami most itt az előadás kapcsán többször szóba fog kerülni, hogy

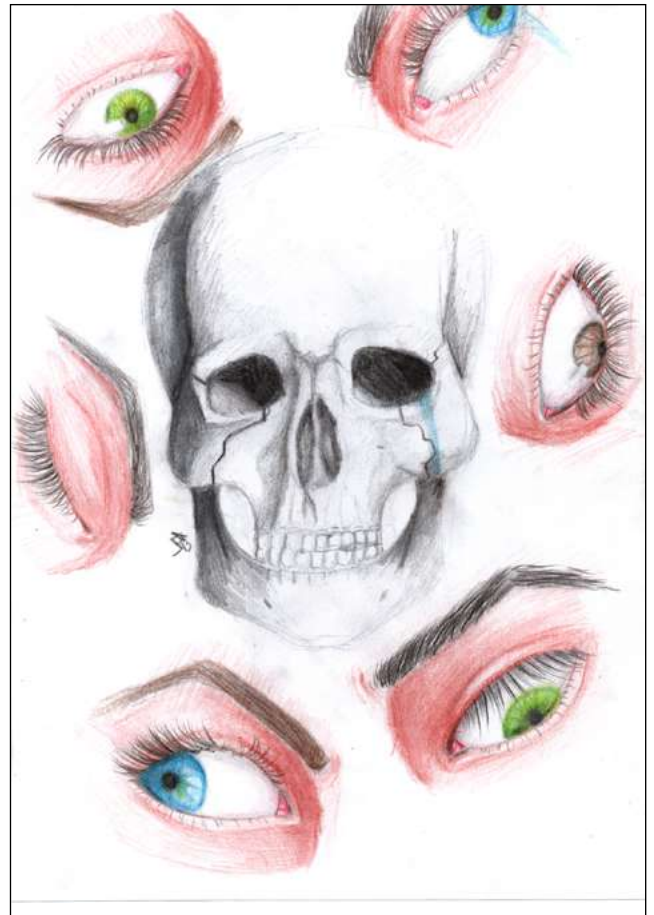
„Fókuszálj arra, és keresd azt, hogy mi az, ami ennek a lánynak hiányzik! Mi az, ami neki nem megy. És ha egy picit is tudsz neki segíteni, hogy erre a hiányára, erre a szükségletére reagálj, hogy támogasd abban, hogy ő betölthesse ezt a szükségletét, akkor megadtd a legtöbbet, amit tudsz neki adni.”

Egy lány példája

Hoztam egy olyan példát, amiben megmutatom egy picit, hogy mi történik egy pszichológus szobájában. Képzeljük el, hogy egy kamasz lány jön iskolai ajánlásra. Sok problémája van, amire azt mondanánk, hogy normális egy kamasz lány esetében, de ezt tetőzi az, hogy elkezdte az utóbbi hetekben karcolni magát. Falcol, vagdossa magát. Egy varrótűt használt erre a célra, és ez győzte meg egyébként őt magát is arról, hogy most már segítséget kell kérni. Szuper, le a kalappal a lány előtt, hogy tényleg itt most segítséget kell kérni.

Az első alkalommal meg is kérdeztem, hogy ez hogyan történik, meg hogy hogy csinálja, milyen helyzetekben. Elő is kapta a tűt, hogy megmutassa. Mondom, Hú de jó! Itt van ez a tű, akkor én ezt most megszerzem tőle valahogy! Azt az egyességet kötöttük így az első találkozáskor, hogy adja nekem ezt a tűt. Nem ingyen kérem ezt, cserébe kap tőlem egy nagyon jó és színvonalas színesceruza-készletet azzal a javaslattal, hogy amikor jön ez a készítése, hogy ő szeretné magát megválni, akkor ezt vigye át rajzolásba, és a papírt „vagdossa”. Átvitt értelemben és a ceruzával a papírra fejezze ki azt, amit neki egyébként ez a tűkarcolás jelent, amiben őt segíti.

Ha már kommunikációról beszélünk, a falcolás is egy kommunikáció. Természetesen sok minden lehet a háttérben, ez most erről a lányról szól, az ő egyedi, egyéni esetéről. Belement a cserébe, otthagya a tűt, és elvitte a ceruzát, és a legközelebbi alkalomra hozta ezt a képet...

„Ezt a keretrendszert nemcsak kommunikációra lehet használni, hanem alapvetően a kapcsolódásokra is.”

Olyan jó volt, hogy így hallottam most a hallgatóság soraiban sokaktól, hogy „huh”. Ez volt nekem is az első reakció, hogy „ó jaj”, „huh”, „hű”. Nagyon erős kép. Bevallom, engem is az a kísértés fenyegetett, hogy én most itt minden tudásomat, szakmaiságomat összeszedem, azonnal megmentem ezt a lányt, rálépek a gázpedálra. Zakatolnak a kérdéseim, hogy most öngyilkos akar-e lenni. Mennyire veszélyeztetett? Hogy fogok én neki segíteni? Mi van, ha kiderül, hogy én nem vagyok jó pszichológus? És akkor eszembe jutott Rosenberg és az erőszakmentes kommunikáció. Ezt a keretrendszert nemcsak kommunikációra lehet használni, hanem alapvetően a kapcsolódásokra is. Üresbe is rakhatom a kocsimat, leállíthatom a motort. Mutatom, hogyan!

Megfigyelőként, ítéletmentesen

Menjünk csak vissza ahhoz a kérdéshez, hogy mik a tények! Az erőszakmentes kommunikáció első lépése, hogy megfigyelőként maradunk benne a helyzetben. Azt keressük, kutatjuk, mik a tények, mi történik itt, mit látok, mit érzékelek. Ennél az esetről például egy lehetőség, hogy nézzünk rá közösen a lánnyal együtt erre a képre, hogy itt most miről van szó. Nagyon fontos, hogy mindez ítéletmentesen történjen. Ne értékeljem, hogy mi van itt, hanem megfigyeljek. Például az,

hogy azt mondom, hogy ez a lány zseniálisan rajzol. Anatómiai és művészi pontossággal képes rajzolni, és nagyon kifejezően rajzol. Az általa készített kép élményt kelt a befogadóban. Hiba lenne itt most abba az irányba elmenni, hogy tények helyett értelmezésekbe bonyolódunk. Például azt állítjuk, hogy veszély van. Vagy ez a lány biztos sátánista, mert koponyákat rajzol. Vagy pedig az, hogy lehet, hogy van valami agresszivitás ebben a lányban, vagy hogy öngyilkossági veszélyeztetettségben van, vagy valami torzulás van a gondolat- vagy fantáziavilágában. Ezek nem tények, ezek már vélemények, ítéletalkotások és ötletek talán. Lehet helye az ilyen ötletelésnek, de nem az első lépésnél.

Tudatosítva az érzéseket

A második lépés az érzések tudatosítása. Egyrészt ilyenkor például, ha a rajzot magát kommunikációs formaként szemlélem, megvizsgálhatom, hogy bennem milyen érzések jelentkeznek, miközben nézem. Ami még ennél is sokkal fontosabb, hogy őt is interjúvoljam meg, hogy milyen érzések közepette született ez a rajz, számára mit jelent vagy mit fejezett ezzel ki, vagy most milyen neki ránéznie erre a rajzra.

Az nem egy érzés megfogalmazása, hogy ez a rajz ijesztő. Az „ez a rajz ijesztő” egy állítás. Egy követ-

„Ezek az érzések milyen szükségleteire hívják fel a figyelmet? Milyen szükségletei szenvednek hiányt?”

kezmény kimondása, a következő lánc lerövidítése: „Én megijedek a látványtól, tehát ez a rajz ijesztő.” Az ijesztő nem érzés, az „én megijedek ettől a rajztól”, az igen. Ha azt mondom, hogy „félelem jelenik meg bennem, mikor a rajzot szemlélem”, az is egy érzés.

A rajzoló lány szavait idézem most: neki ez a rajz a magány és elutasítottság. És igen, félelem is van benne. Ez alapján beszélgettünk kicsit, hogy miből táplálkozik a félelme, és kiderült, hogy rettentően fél attól, hogy ő zavarja az embereket. Ezt rajzolta le. Szemek, melyek közül egyik sem néz rá.

Mik a háttérben rejlő szükségletek?

A következő lépés ahhoz, hogy a lányban megjelenő érzéseket továbbsegítsük, az, hogy megkeressük, ezek az érzések milyen szükségleteire hívják fel a figyelmet. Milyen szükségletei szenvednek hiányt? Amikor ezeket megtaláltuk, segíthetünk neki abban, hogy ezekért a szükségleteiért hogyan vállalhat felelősséget, hogyan gondoskodjon azok betöltéséről. Mert megteheti! Hangsúlyozom, hogy itt egy kamasz lányról beszélünk. Ha ötéves lett volna, akkor itt egy családterápiás helyzet lenne, ahol a szülők bevonása elengedhetetlen volna. Egy tinédzser viszont már abban az életszakaszban van, hogy lassan felnőttként kell majd a saját szükségleteiről gondoskodnia, azokat felismernie és elfogadnia. Például hogy az rendben van, hogy én arra vágyom, hogy figyeljenek rám. Itt van ez a szükséglet, amit elfogadok magamban, és felelősséget vállalok érte, tehát megkérdezem magamtól, hogy én mit tudok tenni azért, hogy ez a szükségletem be is töltsjön.

Visszatérve a példánkhoz, a lány esetében a megtalált szükséglet az volt például, hogy nézzenek rám, vegyenek észre, legyek én is fontos. A magánnyal kapcsolatban pedig az, hogy tudjak tartozni valahova, legyek képes a kapcsolódásra. Miután azonosítottuk a szükségleteket, válunk képpé arra, hogy jól eltalált és erőszakmentesen megfogalmazott kérdéseket foglazzunk meg a másik ember felé.

Abban a helyzetben, amikor én pszichológusként ülök vele, felém is megfogalmaz egy kérést. Azzal, hogy kitette elém, megmutatta nekem ezt a rajzot, ő kéréseket is közölt. Ott az én felelősségem volt ezeket a csendes közléseket, kéréseket azonosítani.

Mit kommunikál például egy ilyen rajz mint kérés?

Az előbb megtaláltuk a „valaki nézzen rám, vegyen észre, és valakihez tudjak kapcsolódni” szükségleteket. Ezekből azok a kérdések fogalmazhatóak meg, hogy „Tudsz nekem segíteni ebben te?”, „Neked van rám kapacitásod?”, „Leszel te az, aki kapcsolódsz hozzám?”, „Leszel te, aki észrevesz engem?”. Figyeljük meg, hogy ezek kérések és nem követelések, nem felszólítások. Még akkor sem vagyok ott a helyzetben pszichológusként köteles erre azonnal igent mondani, ha fizet azért, hogy ott van egy órát. A lényeg itt az, hogy szabad akaratból mondhatom azt, hogy igen vagy nem. Az ő esetében igent mondtam, és nagyon jól is alakult a segítő folyamat vele a továbbiakban.

Mikor családi relációban futtatjuk végig ezeket a lépéseket, akkor egy kommunikációs egység végén az eredmény az lesz, hogy egy kérést közlök a másikkal, amire ő szabadon mondhat igent vagy nemet.

A fent ismertetett példát azért hoztam, hogy bepillantást engedjek arra, milyen az, amikor a pszichológusi szobában tud egy olyan dolog megtörténni, ami természetes módon egyébként a családban történne meg. Különböző diszfunkciók, terheltségek, sok öszszegabalyodott dolog miatt ez a család nem volt képes, nem maradt már energia, nem maradt kapacitás

„Az erőszakmentes kommunikáció lényegében abban segít, hogyan tudunk együttérzéssel jelen lenni a kommunikációs helyzetekben.”

arra, hogy megadja ennek a lánynak azt az odafigyelést, amire szüksége lett volna. Mondhatni, ez ki lett szervezve a pszichológusnak. Így alakult, ez van. Van ilyen. Nekem pont ez a szakmám, hogy ezekben az esetekben ott legyek. Nagyon büszke vagyok erre a családra, hogy ezt meg tudták lépni, és volt bátorságuk segítséget kérni.

Magány a családban

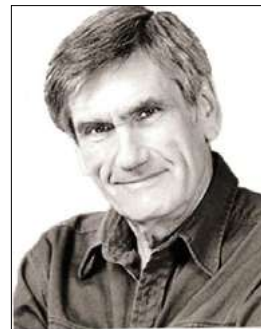
A példában ismertetett helyzet sok család számára ismerős lehet. Akár párkapcsolatban, akár szülő-gyerek viszonyban napról napra megtörténik, hogy úgy találjuk magunkat, hogy kapcsolatban vagyunk, mégis egyre inkább elszigetelődünk, egyre magányosabbak vagyunk. Azt éljük meg, hogy félreértenek vagy rám se néznek. Erre hoztam ezt a példát, ahol a lány oldaláról kibukott a rajzon keresztül belőle, hogy az egész falcolás, minden, amit hozott ő problémaként, arról szólt, hogy ő retteg, fél attól, hogy zavarja az embereket. Az viszont, hogy ő zavarja az embereket, az igazából egy gondolat, egy hiedelem volt. Ezt vette le a családjának a viselkedéséből, akik egyébként nem azért viselkedtek ilyen elutasítással, mert őket zavarta volna ez a lány, hanem azért, mert ők (is) meg voltak ijedve. Amikor a szüleinek megmutatta ezt a rajzot, ők egy egyszerre elutasító és félelmet sugárzó reakciót adtak: „Úristen, miért rajzol ilyen a gyerek? Biztos beteg, biztos öngyilkos akar lenni.” Ebben az esetben itt szó sem volt erről, hogy a lánynak az önbántás lenne elsősorban hangsúlyos. Számára a karcolás a kommunikáció egyik formája volt. Mivel azonban a szülők a saját ijedtségükkel nem tudtak mit kezdeni, nem tudták letenni, elengedni az érzéseiket, nem tudtak odáig eljutni, hogy a lányuk valódi szükségleteit meglássák.

Erőszakmentes kommunikáció

Hogyha egyre ügyesebbek leszünk ebben az erőszakmentes kommunikációban, vagy ha legalább oda eljutunk, hogy az érzéseinkre nagyobb hangsúlyt fektetünk és tudatosabban figyeljük őket, illetve a szükségleteket jobban tudjuk azonosítani, akkor máris hatalmas előrelépést tettünk meg. Utat, kaput nyitunk az empátia számára. Az erőszakmentes kommunikáció lényegében abban segít, hogyan tudunk együttérzéssel jelen lenni a kommunikációs helyzetekben.

Hadd idézzem zárásképpen is Rosenberget:

„Amikor képesek vagyunk együttérezni, az szabaddá tesz arra, hogy megtartsuk sebezhetőségünket, lehetőséget teremt arra, hogy elutasítsuk az erőszakot, megtanít arra, hogy a »nem«-et ne elutasításként értelmezzük, kaput nyit az élő, egész életen át tartó kommunikációra, és segít meghallanunk azokat az érzéseket és szükségleteket, melyek csendbe burkolóznak.”

Marshall Rosenberg
(1934–2015)

Tim Challies

MITŐL LESZ EGY PRÉDIKÁCIÓ NEHEZEN HALLGATHATÓ?

Közeledik a negyvenharmadik születésnapom, és egész életemben templomba jártam. Egy kis egyszerű matematika azt mutatja, hogy valószínűleg kb. 4000 prédikációt hallgattam meg életem során (ami kétségtelenül azt jelenti, hogy sokkal több ismerettel kellene rendelkeznem a Bibliáról, mint amennyivel rendelkezem, és sokkal szentebbnek kellene lennem, mint amilyen vagyok!). Az elmúlt 10-15 év során néhány saját prédikációt is tartottam. Nemrégiben – és nagyrészt saját magam miatt – azon kaptam magam, hogy elgondolkodtam, hogy milyen jellemzők miatt nehéz egy prédikációt hallgatni. Miután lejegyeztem őket, úgy gondoltam, megosztom önökkel.

Nincsenek nyilvánvaló körvonalai

A legtöbb ember manapság nincs hozzászokva ahhoz, hogy hosszabb szóbeli közlést hallgasson. A prédikátorok azzal segíthetik a hallgatást és a megértést, ha valamilyen vázlatot adnak. Nem kell, hogy ez egy alliteráló mestermű legyen, de hasznos, ha legalább a gyülekezet előre tudja, hogyan fog kibontakozni a prédikáció. Egy szilárd vázlat segít visszahúzni őket, amikor elkalandoznak a gondolataik.

Ki lehet őket rángatni az álmodozásból vagy a zavarodottságból, amikor azt hallják: „Ezzel elérkeztünk a szakasz második nagy hangsúlyához.” (Szerintem általában a legjobb, ha elkerüljük a „pont” szót, mint például a „Második pontom...”. Próbálj meg érdekesebb módot találni a prédikáció keretezésére, mint a „pontokon” keresztül).

Behozza az igetanulmányokat a igehirdetésbe

Egy prédikáció ritkán javul attól, amikor a lelkész azt mondja: "A görögben ez a szó...". Feltételezem, hogy vannak válogatott alkalmak, amikor egy görög vagy héber kifejezés megemlézése és magyarázata hozzájárul

a gyülekezet megértéséhez, de ez ritka. Sokkal gyakrabban az igetanulmányok olyan dolgok, amelyeket egy lelképásztornak a dolgozószobájában kell végeznie és a dolgozószobájában kell tartania. A prédikátornak úgy kell elvégeznie az előkészítő munkáját, hogy prédikációján egyértelműen látszódjék, hogy teljes erőbedobással és a szöveg mélységeinek kibányászásával foglalkozott. De nem kell mindig kifejezetten megmutatnia ezt a munkát. (És igen, már mindannyian tudjuk, hogy a „dünamisz” a „dinamit” szóval rokon.)

Bőven idéz kommentárokból

A kommentárok döntő fontosságúak, ha egy szöveg megfelelő megértéséről van szó. A prédikátorok joggal töltik felkészülési idejük egy jó részét azzal, hogy a kommentárok segítségével tanulnak a szakértőktől. De nem sok olyan alkalom van, amikor a prédikátornak idéznie kellene ezeket a szakértőket. Egy kommentárból való idézet felolvasása, és különösen hosszasan, azt jelenti, hogy a beszélő személy hangja radikálisan megváltozik - a saját hangjáról egy tudós hangjára változik. Ez azt jelenti, hogy radikálisan megváltoztatjuk a közlés

„Nincsenek tökéletes prédikátorok és nincsenek tökéletes prédikációk, de van egy változatlan, tévedhetetlen üzenet, amely mégis átragyog.”

formáját - a szóbeli prédikációról egy írott könyvre. A gyülekezetnek gyakran nehéz ezt az átmenetet megtennie, és gyakran nehéz a megértenie a mondanivalót. Összességében sokkal jobb, ha a prédikátor egyszerűen összefoglalja azt a saját szavaival.

Túl sokat idéz másoktól

Az egyetemen és a szemináriumban rendkívül fontos, hogy a hivatkozásokat gondosan idézzék. Ha az ötlet valaki mástól származik, ezt világossá kell tenni. De a prédikációkban ez közel sem ilyen fontos. Ha egy hosszabb idézetet adsz meg, vagy mereven követed egy másik személy munkáját (amit valószínűleg nem kelene), akkor lehet értelme idézetet adni. De egyébként a saját céljaid érdekében tudd, hogy milyen forrásokra támaszkodtál, de ne érezd úgy, hogy egy prédikációban tudományos szintű idézésre van szükséged.

A prédikáció nem egy dolgozat, és a templom nem egy szeminárium. Ismétlem, általában sokkal jobb összefoglalni, mint idézni.

Minden lehetőséget tartalmaz

A Bibliának sok olyan része van, amely különböző legitim értelmezésekre nyitott. A Róma 7 egy hívő vagy egy hitetlen ember tapasztalatát írja le? A Jakab 5:14 kifejezetten az olajjal való megkenést írja elő, vagy általánosabban az imádkozást? A Kolossé 3:16 három különböző énekről beszél, vagy egyszerűen csak az énekek széles skáláját követeli meg? Bár néha van értelme, hogy a prédikátor foglalkozzon a különböző nézőpontokkal, általában az a leghasznosabb, ha a saját választását hozza meg, és a figyelmét leginkább erre az egyre összpontosítja.

Az alapelv az, hogy ne válaszolj olyan kérdésekre, amelyeket a gyülekezet nem tesz fel. Ne tölts sok időt azzal, hogy olyan lehetőségeket dolgozz fel, amelyekre a hallgatóid soha nem gondoltak volna. (Néha még a prédikátor sincs teljesen meggyőződve egyik vagy másik oldalról, ezért lehet, hogy csak választania kell egyet, és azzal kell haladnia. Ez megengedett.)

Hosszú szakaszokat tartalmaz illusztráció nélkül

Az illusztrációk nagy hatásúak. Nemcsak alternatív, szemléltető módot nyújtanak ugyanannak az igazságnak a kifejtésére, hanem lehetőséget adnak az ismeretek meg-

szilárdítására és arra is, hogy a hallgató levegőt vegyen.

Természetesen az illusztrációkat lehet jól vagy rosszul használni. Általában a rövid illusztrációk hatékonyabbak, mint a hosszúak. A legjobbak közül néhány rendkívül rövid, mint például az egyszerű, egymondatos hasonlatok - a „mint” használatával történő összehasonlítások. A legrosszabbak közé tartoznak a hosszú illusztrációk, különösen azok, amelyek filmekhez, könyvekhez vagy más, kevesek által ismert kultúrához kapcsolódnak. Általában akkor tudod, hogy egy illusztráció hatástalan, ha meg kell magyarázni! (Tipp: a gyerekekhez való beszéd szinte kivétel nélkül a felnőtteket is bevonza. Készíts egy egyszerű, a gyerekeket megcélzó illusztrációt, és ezzel az összes felnőtt figyelmét is felkeltheted).

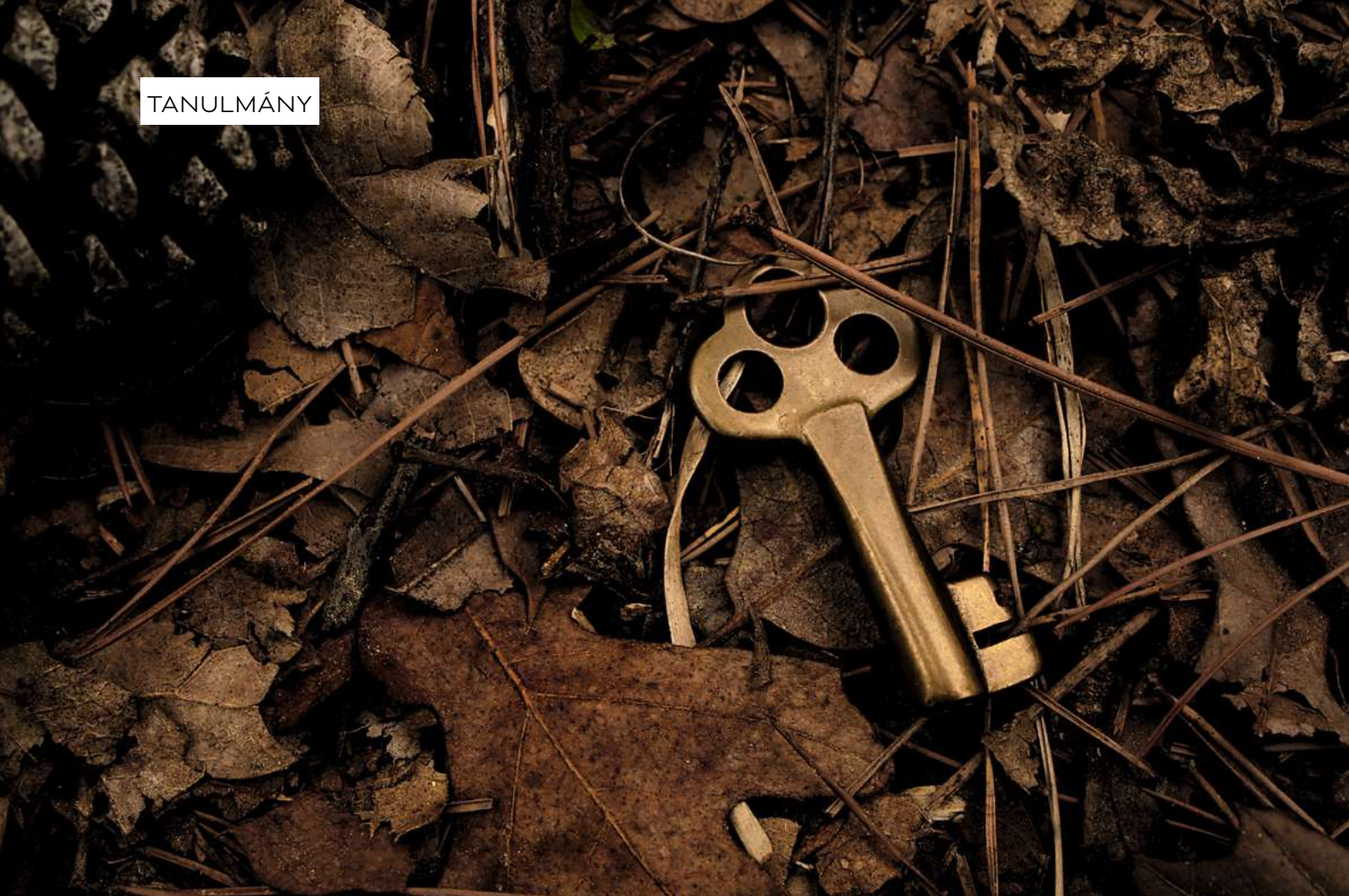
Monoton előadásmód

A prédikáció szavai számítanak a legtöbbit, de a prezentáció is rendkívül fontos. Az olyan elemek, mint a hangmagasság és a hangerő óriási különbséget jelentenek a hallgatás és a megértés szempontjából. Ha monoton előadásmódra gondolunk, természetes módon olyasvalakire gondolhatunk, aki végig fenntartja a szürke "se ide, se oda" hangszínt, és ez megnehezíti a hallgatást. De ugyanígy az a prédikátor is, aki teljes intenzitást kapcsol fel, és túl sokáig marad ott, vagy az a prédikátor, aki drámai suttozásba süllyed, és ott is marad a végtelenségig.

Ahogy a prédikátor erőfeszítéseket tesz a szöveg megértéséért és magyarázatáért, úgy kell erőfeszítéseket tennie az előadásmódjáért is, hogy tudja, hol kell felfelé és lefelé variálnia a hangerőt, hol kell nyomulnia, és hol kell lazítania. A kiabálás és a suttozás, a gyorsítás és a lassítás mind felhasználható az üzenet fokozására. De arra is használhatjuk, hogy elvonatkoztassunk tőle.

Természetesen még sok mindent lehetne mondani. És ezen elmélgedések végén azon kapom magam, hogy csodálkozom, hogy az Úr ilyen gyenge embereket használ ilyen gyenge képességekkel, hogy ilyen hatalmas igazságot közvetítsen. Nincsenek tökéletes prédikátorok és nincsenek tökéletes prédikációk, de van egy változatlan, tévedhetetlen üzenet, amely mégis átragyog.

Forrás: <https://www.challies.com/articles/things-that-make-sermons-difficult-to-listen-to>

Szebeni Olivér

REJTÉLYEK, FELISMERÉSEK, MEGOLDÁSOK

El kell indítanom ezt az írásomat, talán nagy messziről kezdve, aztán sietni a főbb részletek felé, mert fogy a papír és az olvasó türelme. Már mind a fejemben van az elmondandó, de a legfőbb gond, hogy a kavargó témák között valamilyen rendet teremtve közelítően leírjam. Mert hiszen sokkal többet szeretnék, mint amennyit eredetileg gondolok.

Úgy nyolcvan éve találtam egy tudományosnak tetsző szövegrészletet, gondolván, hogy ilyent úgysem találunk ki: „animál-pszichopatológia”, s a szerkesztőségi szobában társam, aki „jó latinos”-ként állt köztiszteletben (vagy ült éppen a székből), magyarra fordítva a következőket sütötte ki a szó értelméről:

– Hogy mi? Állatlélekkörtan.

Nevettünk rajta.

Gondoltuk, az állatnak nincs is lelke. Ám a történetnek van még folytatása! Oly kevesen tudták, ki lehet

a veterinarius (állatorvos). 1957 után kevéssel a pesti villamoson egy fiatalember pólóján nyomtatva megjelent előttem az új tudomány: Állatok viselkedésének tudománya (bihaviorizmus), s ezen belül az álmodott animál-pszichopatológia. Először még csak képtelenségnek tűnt, majd egyre erőre kapó, duzzadó környezetvédelmi tudományággá fejlődött. Jöttek az országba engedély nélkül látogatóba a medvék, a farkasok, a réti toportyánok. Az afrikaiakkal legújabbán jött a fekete párduc, de mielőtt nagy bajt okozott, mondjuk vérengzett volna, étkezés előtt eltűnt. – Elrejthették egy markáns macskaketreben.

Keresem a Google állományában a „paleoantropológia” szót 2021. karácsony délutánján, és nincs. Azért írtam le a dátumot, mert ki tudja, mikor lesz.

Paleo még csak van. – Csakhogy azt eszik.

Nekem undorom van ilyesmitől, mivel én olyan ősi

„»A fajok eredetéről« című világhírű, sőt tudománytörténelmi korszakos könyvét merő érdeklődésem kielégítése végett az ő nyelvén is elolvastam.»

csontokkal vesződnek, amelyek régen, réges-régen, élő emberekben hússzövet és bőr alatt lapultak, míg be nem zúzódtak, s végleg el nem nyugodtak.

Leginkább a koponyájukkal, azzal a három lyukkal, orr- és szemgödörrel foglalkozom. Esetleg a felső álkapocsban rögzült hófehér fogakkal. (Elég lesz a felső fogsor!) Mátyás király is erre volt kíváncsi: „Hány még a harminckettő?” Rögtön tudták, miről van szó. Feleltek rá a magyarok, mivel ők értenek a szóból. Az elektronikus szolgáltató tárban most éppen nincs. Eltűnt a fekete párduccal. Na és? Nincs. Azt nincs! – Maga ostoba! – Nehogy azt gondolja már, hogy maga többet tud „Noé bárkájáról”, mint Kriveljov, a moszkvai tudós! – Ezt a hatvanas években mondták a szemembe, és attól kezdve lehetett rájuk számítani.

Ugorjunk most egy nagyot „térben és időben”, ahogy nagyot ugrani szoktunk:

Moszkvától, az 1950-es évek „haladó” kelet-európai világából, a „béketáborból” természetesen visszafelé Nagy-Britanniába, egy „hegyi Házba”. Éppen írni, olvasni tanul (mondjuk) Karcsi a nővérétől. Csak azután került iskolákba, otthon vagy távolabb. Orvosnak is tanult valamennyit. Eljutott különféle „egyetemekre”. A tanulás ment is, nem is, sem jól, sem rosszul. Pénz nélkül nem mértek tudást. Nem is jutott ökelme tovább a „BA” fokozatnál.

Apja költségére egy háromárbócos vitorlás kapitánya és több munkátlan matróz, afféle rongyos figurák közé jó pénzért feljuthatott és körülhajózta a világot. Éles szemű megfigyelő volt és nagyon szépen rajzolt. A növényekkel foglalkozott szívesebben és a madarakkal. Gyűjtött növényeket, rajzolt madár csőröket. Élő növények mintáit szárította, préselte, rendszerezte. Vén korában nem szerette, ha tudósnek nevezték, ő csak legfeljebb botanikus. Majmokkal pedig teljességgel nem törődött. A Galápagos-szigeteken a mai napig nincs egy szál majom sem, holott feltételezhetnénk, amint nagy csapatokban vonulnak, verekszenek, visonganak. Charles Darwin egyetlenegy sem lát, nem hall, még csak eszébe sem jut. Talán fel sem ismerné, ha némely fajta képviselőjét megpillantaná. Körbeutazták a világot, és jó széllel hazatértek.

„A fajok eredetéről” című világhírű, sőt tudománytörténelmi korszakos könyvét merő érdeklődésem kielégítése végett az ő nyelvén is elolvastam. A könyv olyan vastag, mint a Biblia. Jóval későbbi kiegészíté-

sek, felismerések, értelmezések és beteges víziók után még tovább duzzadt. Trofim Gyenyiszovics Liszenko is hozzáfűzte a saját „tudományos” felfedezéseit. Egszer még itt is beszélt Pesten a Magyar Tudományos Akadémián.

Vastag angol könyvében (A fajok eredetéről = On the origin of species, 1859) írt és rajzolt sok mindent, de elég kevés állatot. Van benne egy hatalmas, öreg, ráncos teknős. A legtöbb képen pintyeket rajzolt. Hegyes, hosszú csőrűt, izmos, rövid csőrűt, laposabbat, hegyesebbet, szürkét, tarkát.

Charles Darwin (1809–1882) azt, hogy az ember majomból fejlődött volna eszébe sem vette, nemhogy leírta volna. Inkább azt kérte imádságai közben, hogy egyetlen ember se legyen, aki az ő szavaiból bármit az istentelenség javára fordítson. Minden áldott nap virágokat vitt a templomba, hogy tegyék az oltárra. Az anglikán Westminster templomban van eltemetve. Hogy az anglikán egyház valamiért bocsánatot kért volna tőle, azt el sem tudom képzelni, mivel ő az anglikán egyházat soha semmivel nem bántotta meg.

Darwin könyve angol leírását tanulmányozva senkinek nem tűnik bizonyítottnak, amit ezután egész Amerikában hirdettek, hogy „az ember majomtól származik”. Szó nincs erről, annál inkább arról van, hogy az evolúció egy nagy alkalmazkodás, a célszerűség kiválthat meglévő fajokból a megélhetésükre nézve különböző részletekben változásokat. A különböző madarak csőre például változik aszerint, hogy jobban megfeleljen a magvak felszedésére. Az evolution latin szó, arra, amire használták, azt soha nem jelentette. Egy írott tekerceset kigörgetni, olvasni és megérteni, ennyit jelentett a rómaiaknál, és a világon semmi többet. Ch. Darwin halála után, 1921-ben készült egy Evolution című amerikai film. Feltár minden törlést, az összes toldást, javítást, értelmezést, a polgári zűrzavart, a pereket, az iskolák harcát, ellene és mellette. Végül egy tudományos dogma lett a filmből, amit az óvodától a tudományos akadémiáig magoltak és ismételték, aztán ismételten ismételték. A budapesti egyetemen orvosképzés során egy professzor a diákjai előtt mindezt az ötvenes években ekképpen hangsúlyozta, kiemelve: Evolúció, vagy ha ebben nem hisz, akkor marad a hit a csodában. Nagyon melegen ajánlom. Higgyenek az evolúciónak! Más alternatíva nincs. Ezt kell mondani! Pont!

„Az emberi koponya a legellenállóbb csont.”

Manapság sok szó esik részben tudományos, másrészt bármilyen informatív jellegű publikációban arról, hogy roppant sok élőlény – szárnyasok, gerincesek, hüllők, kisebb-nagyobb állatok, akár házunkban élők vagy szabadon futkározók közül nagyon sok – kihalt. Meg is mondták, hogy az ősi lények 90%-a kipusztult. Nem az emberek miatt, hanem az ember megjelenése előtt. Egyesek beszélnek esetleg kontinensek szerinti több kihalási korról. Az igazság az, hogy az állati szervezetek megkövesedett állagát figyelembe véve a föld korábbi időszakában – az emberek megjelenését megelőzve – az elképzelhető élőlények közül a húsevő, éles fogú, levegőben röpködő tonnás szárnyasok mind eltűntek. A mészkövekben csigák, soklábúak lenyomata százával található, az erdők fái megkövesedtek, mint a bánya mélyén megkövesedett bükkábrányi ősfák. Sok ezer éve a Pannon-tenger mocsaras szélén díszlettek. Az egykori erdőt nem emberek irtották ki, de emberek mentették ki és „hozták föl a napra”. Így most mi a három méter magas farönkök mellett csendben elgondolkodhatunk.

Csak a kőületeik, esetleg megkövesedett mocsári zárványok, mások az úgynevezett soha ki nem olvadó jeges talajból (permafroszt) teljesen új környezetet alakítanak ki. Sok millió éves őslények kerülnek elő. A Keleti-tenger partjain található borostyánkővek zárványaiba beleragadt apró rovarok, hangyák sokasága mutatja be azt a gazdag és sokféle élővilágot, ami évezredekig várta az embert, aki kitaposta az utat a világtáj felé, hogy piacra vigye a sárgás-barnás féldrágakövet Európa északi és déli piacaira. A gyémántnál sokkal könnyebben megmunkálható borostyánt nemcsak ékszergyártásra használják, még gyógyhatást is tulajdonítanak neki egyesek.

Ahogy a környezet globális felmelegedése a Föld minden pontján évtizedek óta növekszik, az embereket és a településeiket a hőség egyre inkább gyötri, és új, ismeretlen veszélyeket hoz. Felsejlik az élet kihalása a földfelszínen, de legalábbis olyan nagy mértékű változás, amihez a tudására oly büszke és elbizakodott ember nem készült föl. A már említett permafroszt talaj a szilárdságát elveszítve, a jég felolvadásával elbocsátott víz óriási mennyisége, és helyükben feltűnik Grönland lecsiszolt, kopár sziklája. Észak-Amerika és Szibéria lakói arra ébrednek, hogy ahol erdős síkság volt, egyetlen óriási gödör tátong. Házak, utcák, gyárt-

elepek, sportpályák tűnnek a mélybe. Sok-sok millió éves őslények, néma és mozdulatlan tanúi beszélnek a fenn nem tartható mértéktelen felhasználás ellen. Óriási agyarú, az elefántoknál sokkal nagyobb, sok millió éves állatok tűnnek föl rendkívüli sokáig tartó fagyhaláluk után.

Nem is kell sokáig utazgatni, elég az, ha valaki a kanyargós Tisza partjait követi, és a lösztalajból az áradások által kimosott agyarakat az iskolás gyermekekkel összegyűjti. A Tiszaföldvári Földrajzi Múzeumban őslénytani osztályon található hazánkban is agyarakat, zápfogakat. A gyerekek elnevezték az őskori állatokat „dinóknak”. A szemfüles iparosok legyártják műanyagból, elviselhető nagyságban, játékszerként. Pedig ha egy élne, rettegésben tartaná egy egész kontinens lakosságát. Biztonságunkért barlangokba bújnánk előlük, de ott meg a kardfogú tigris napi étlapján szerepelnék. Mire megjött a mi ősrünk, az ember, ők eltűntek. Isten kegyelme és előrelátása a védtelen embert az ily nagy szörnyek támadásának veszélyeire nem szolgáltatta ki.

A hiányzó láncszem (Missing Link)

A legelső embert keressük olthatatlan kíváncsisággal. Mert ha a majomból idővel kifejlődött az ember, fokozatosan kellene lennie olyan maradványnak, amely mutat egy átmenetet a majom és az ember között. A paleoantropológia nevet már talált: Pitecantropus = majomember. Ő lenne az az emlegetett láncszem. Szintén 1921-ben készült ezen a címen egy film. Az már „tudott” róla. Aztán találtak tucatjával koponyatetőket. Az emberi koponya a legellenállóbb csont. Rugalmas és kemény is. Ellenáll minden ütésnek, ha az felülről éri. Mérték a koponya befogadó úrtartalmát. A majom koponyájában talán egy harmadrésznyi értékes ideghalmaz (agyvelő) nyer védelmet. Bár való igaz, hogy nem az agyvelő mennyisége dönti el a teremtmény intellektuális képességét, hanem az állomány rétegeltisége. Az emberi agyvelő rétegeltisége (szürkeállománya) mennyiségileg is több a teste méreteihez képest. Mondhatjuk, hogy az ember feje túl nagy. Ez a körülmény döntő ismerve az emberi lénynek. Találtak is Kínában, Afrikában, Jáva szigetén, legújabbban Ausztráliában valamilyen ősemberi maradványt. Csakhogy az vagy ember, vagy majom, középlény a mai napig nincs. Van viszont emberszabású és ugyanakkor „majomszabású”

„A mi felelősségünk a föld arculata.”

is. Viszont csak „vagy-vagy” van. Pedig lenne helye 1/3 és 1 egész között. Ennek ellenére csak egyik van.

Az emberi agyvelő és egy vele azonos nagyságú majom között az agyvelő nem csak mennyiségileg különböző.

Aztán jó hangosan, hogy a Bibliának ugyebár egy szava igaz se legyen, hát kimondják, hogy Ádám – a legjobb esetben is – egy nyugat-ázsiai ember, viszont a világon az emberiség először mindig ott jelent meg, ahol a legrégebb csontmaradványok előkerültek. Kínából, Jáva szigetéről, Afrikából, Ausztráliából. Ez a tény roppant növeli a földrész embertani és történelmi értékét. Való egy igazság, én nem vagyok valami nagy szakember, bár cseppet sem hiányolom. Szerintem mégis van egy kis probléma. Lehet, ez az én halálra szánt fehér ember voltomból adódik. Honnan lehet tudni, hogy az egyes emberek csontmaradványai (koponyadarabjai) milyen színű bőrrel voltak beborítva? Milyen színű volt a hajuk? Bőven volt arcszörzete a férfiaknak, hogy érték el fogpaszta nélkül, hogy a fogait mind a sírba vitték, mégpedig hófehéren. Az emberek hajlandóak a hiúságra. A gyönyörű fehér fogú afrikáner kétségtelenül jó és erős sugárzó lehet. Mindent az antropológusok tudják. Reprodukálják az arcát, az arccsontját, a haja színét, sőt még a szeme színét is. Az igyekezet tehát óriási. Csakhogy ama bizonyos láncszem minden igyekezet ellenére még mindig hiányzik.

Most még csak egy rövid kitérő a roppant széles körű őslények történetébe, amit ha egy óralap 360 fokához hasonlítunk, akkor ennek a világnak a korát megbecsülve kijelenthetjük, hogy az emberek csak az utolsó „5 percben” jelentek meg. Nekik az óvilág páfrányerdőiben a rengeteg idejük sokkal több volt, mint nekünk az öt perc során. Mégis mi határozzuk meg a világon az életet, a civilizációt. A mi felelősségünk a föld arculata. Az állatoknak tízszer több idejük volt fejlődni, okosodni. Az őserdőkből kellene hívni orángutánt, aki bemutatná a tudását, a diplomáját, és a sor végén lenénk mi, nem a csimpánz, hiszen ő hosszabb időt járt „iskolába”, mégsem tanult meg írni és olvasni, de még beszélni sem. Nekünk kellene állnunk a sor végére, és járnunk a majmok egyetemére tanulni az integrálszámítást vagy a differenciált, a többismeretlenes egyenletet, a halmazokat és a valószínűségeket. A fákon élő, de időnként a Harvardra beugró nagyorrú majomtól drága pénzért kellene vennünk órákat, hogy rájövjünk

vége, mi is az a „fekete lyuk”, amiről még fogalmunk nincs, hiába használunk teleszkópokat, és építünk Chi-lében minden eddiginél nagyobbat. Az óceánokban tüdővel lélegző, vízben élő bálnák, delfinek legalább füttyülni tudnak, és a hangjuk terelgeti csoportjaikat a mély tengerek vizében. Nekik még az emlősöknél is több idejük volt, de csak arra képesek, hogy a kisebb halakat bekerítsék és fölfalják. Méltathatjuk a törekvésüket a kapcsolataink ápolására velünk, emberekkel.

Bizonyos, hogy minden lény számára első helyen a táplálékszerzés a legfőbb. Meg kell enniük a környezetük magvait, a leveleket, hajtásokat, vagy éppen a velük táplálkozó más úszó lények szervezetét, mert ebből élnek. Be kell építeniük magukba a fehérjét. Egészen kevés állat gondol arra, hogy a táplálékukat tartósan raktározzák. Még kevesebb arra, hogy ne csak saját magának raktározzon, hanem gazdálkodjon, fejlesszen és tegyen félre szűkebb napokra másoknak a fajtársak közül. Ne csak egyszerűen rabolják el a másiktól. Ezt különben csak a majmok teszik, és néhány más afrikai ragadozó, mint a sakálok, hiénák.

Aki arra vállalkozik, – jelképes szavakkal szólva – hogy keresse az emberiség bölcsőjét, elsőként azzal a nagyon lényegesnek tűnő törvényszerűséggel találkozik, hogy mindig ott található a szülőföld, ahol éppen a geopolitikai súlypont van. Az első helyen Amerika, illetve az Egyesült Államok állt. Csakhogy ez a múlté már. A második hely sem a Szovjetunióé. A mai elsőbbséget Kína élvezzi.

Dél-Amerika építményei csodálatosak. Elképzeltetlenség a perui építmények, és megoldhatatlan rejtély, hogyan bírták felhasználni és oly pontosan illeszteni az óriási köveket a maják, az inkák. Az írás feltalálása előtt nagy kő emlékműveket állítottak. Ez volt a megalitkulturák kora. Vallásuk fő motívuma pedig a holtak tisztelete.

Úgy tűnik, hogy a nagyszerű emberi civilizáció kezdete az óriási terméskövek állításával kezdődött, majd a barlangrajzokkal folytatódott. Csodálatosak Egyiptom építményei, a képirás, és ezzel együtt a transzcendens érdeklődése. Itt nyilvánul meg először a hit, és kerül kapcsolatba két nyugat-ázsiai nagykulturával, a zsidósággal és a kereszténységgel.

Az Egyiptomban található piramisok, festmények, szobrok, oszlopfők, az irigyelt és elszállított obeliszek, diadalívek, képek, múmiák szintén elvándoroltak

„Testtől csak test származik, és a test kísértései öröklődnek.”

a Francia és a Brit Birodalomba. Majd a Szovjetunió produkálta a maga „természetátalakító” – bár utóbb kiderült, hogy csak -romboló módosításait, amíg össze nem omlott, bár úgy tűnik, újra feltámad.

Természetesen Kínában találták meg 2021-ben a sárkányember koponyáját. Igaz, csak 150 000 évesre becsülik, de attól azért mégiscsak sárkányember. (Előember, vagyis más szavakkal ő a hiányzó láncszem.) A neve onnan ered, hogy egy hidépítő munkás a harmincas években találta meg a Sárkány folyónál, és elrejtette, hogy a megszálló japánok ne kerüljenek a birtokába. Hatalmas két szemgödre szinte négyzet alakú, a szája széles, a koponyája emberi nagyságú. Most már a rejtegető is idős ember lett. Közreadta tehát a kincsét, természetesen a kínai hatóságoknak. Állítólag egész Kelet-Ázsiát ilyen emberek uralták – bár még egy hasonlót nem prezentáltak.

Az kétségtelennek tűnt, hogy az első emberi jellegű magatartásnak annak kellett lennie, hogy a négykézlábon járó szőrös és inkább másfél méternél is rövidebb lény az, amelyik több százezer évvel ezelőtt megtalálta az egyensúlyt a két lábán, lemászott a fáról, s egyre több időt töltött a talajon. Ő lenne a *homo sapiens* közvetlen elődje, a hiányzó láncszem? Keresgélt, gyűjtögetett, hiszen munkavégzéshez felszabadult a két keze! Valószínűen társas lény volt, és mivel minden az „ölébe hullott”, vidáman élősködött. Tunya volt és széles körű elterjedése ellenére mintegy 300 000 évi boldog semmittevés után eltűnt. Szorgalmasabbaknak adva át „a világ feletti uralmat”.

Ha az evolúció oly végtelenül fontos és teremtő erőt helyettesítő jelentőségű lenne, az emberré válás első és legfontosabb kritériuma pedig maradna a két lábön járás (felegyenesedés), akkor az ember őse nemcsak a majom lehetne, sem a csimpánz, sem az emberhez legjobban hasonlító orángután, hanem például a kutya.

Ugyanis minden kutya bír két lábön járni. A ló is bír, bár elég nehézkesen. A majom a sík földön is csetlik-botlik. Más tekintetben is bukásra van ítélve az evolúció.

Megemlítek egy epizódot, ahol a diákság roppant meglepődött a tanára buta feltételezésén. Annak alapján mondta, hogy Ádámnak és Évának a Biblia szerint Isten készített bőrruhát, vagyis az ember csupasz volt. Csakhogy a célszerűség elvének több értelme lenne szőrös bőrfelülettel, legalább annyira, hogy az ember 10 Celsius-fok alatt ne kezdjen el dideregni. Azt mondta

tehát a tanár a diákjai előtt:

„Lehet, hogy az embernek a bőrruhája előtt már volt szép szőrzete.”

A diákok roppant felháborodtak. Őket kevésbé szédítette meg az evolúció.

Ellentmond bármiféle evolúciónak a leszármazottak feltűnő hasonlósága a szülőkre. Az emberi test nem-hogy tökéletesedne, egyrészt az elődekre hasonlít szembeszökően, testi és szellemi adottságokkal. Ritkán van figyelemre méltó eltérés. Az öröklés rendje őrzi, védi a tradíciókat. Nem tapasztalunk lényeges módosulást. Az utód általában a legapróbb részletekben azonos az elődeivel. Életkörülményein sem változnak nagymértékben a generációk. A képességek, hajlamok, reagálások is azonosak, éppen úgy, mint bizonyos kor után az arcvonások. A szem szívérványhártyája, a haja színe, de még a betegségekre való hajlamok, a szenvedélyek szintén ismétlődnek. Ha a jellemeket vizsgáljuk, ugyan miért lennének eltérések? Testtől csak test származik, és a test kísértései öröklődnek.

Változást kizárólag az újjászületéstől remélhetünk. Az iszákos férfi fia szintén iszákos. A csapodár feleség lányáról is kijelentik: „Akár az anyja.” Különös, de a vallásosság önmagában nem eredményez jobbat. A lelkiismeretesség, a megbízhatóság, a hűség és a szeretet viszont nem tűnnek annyira könnyen és feltűnően örökölhethetőknek. A szorgalom öröklődik, a becsületesség kevésbé.

A zenei képességek sem öröklődnek feltétlenül. Viszont sok olyan reagálás, ahogy az életben adódó jelenségekre válaszol a szülő, szinte visszhangzik a gyermekek ajkán.

Minden külföldit meglep az, hogy a magyar gyerek mennyire könnyen tanulja meg a világ legnehezebb nyelvének hírében álló anyanyelvét. A Duna mentén sokunknak két anyanyelve, némelyünknek ezen kívül egy „apanyelve” is van. Az idegen pedig csak „töri a magyart”. Az amerikaiak gyakran élcelődnek azzal, hogy a mennyországban majd ráérnek megtanulni, mert talán az örökökévalóság elég lesz erre a feladatra. Könnyebb a kínai nyelv, és több humánfilozófiai elv olvasható ki a régi selyemszalagokról, mint bármilyen más civilizáció esetében.

Ha már egy újszülött valamit megörökölt a szüleitől, mondhatjuk, az evolúció jó részben már megvalósult. Még csak arra a „véletlenre” kell várnunk, hogy

„Az ember azóta ember, amióta fogalma van a magasabb rendű életről, a Teremtőjéről és az öröklétről.”

a következő generációk mind megöröklik ugyanazt ezután. Csakhogy lehet a szókének vörös hajú gyereke, ám az unoka mégsem lesz sem szóke, sem vörös, hanem egészen fekete. Erre aztán milyen tudományos magyarázat következik? – Megmondom egyszerűen: semmilyen.

Lenne még több ellentmondó apróság az evolúcióval szemben, kellene még valami jel napjainkban az ember testén, ami fejlődik, és ezzel folyamatossá teszi az evolúciót. Egyesek a lábujjakra, mások a férfiak mellbimbóira utalnak. Az első mutatná, hogy változunk, a másik meg, hogy nem változunk. Annyi teljesen bizonyos, az emberi testalkatról készített roppant mennyiségű számlálás (például régebbi sorozás után akár százezres nagyságrendekben), hogy elhanyagolhatóan jelentéktelen a testen tapasztalható bármilyen változás. (Ritka, de előfordul kézen, lábon az ujjak számának módosulása.)

Nem csak az ember nem változik, határa van az emberi faj és bármilyen más, rokon fajnak kikiáltott teremtmények közötti öszvérállapotnak is. Kétségtelenül a jó ízlést túllépő, gyomorforogató tény, hogy hiába próbálkoztak Moszkvában, nem volt eredményes a kísérlet ember és majom között. Pedig a vérben jelen van egy úgynevezett RH (rhenus) faktor.

A hasonló területeken végzendő „tudományos” kísérleteket és próbálkozásokat bizzuk a szivárványos zászlók lengetőire! Mi ezzel a kérdéssel tovább nem foglalkozunk.

A vértesszőlősi „Samu” az egész telepével, a tízéves unokája első fogacskáival, a maga módján megkapta a tisztességes temetést. Aztán egy általános iskola felsőbb osztályába járó lány a mi korunkból egy éjszaka társaival szétszórta az egész telep csontmaradékait. Fölmérhetetlen kárt okozva az egész friss és még fel sem dolgozott paleoantropológiai gyűjteménynek. Senki semmit sem tud arról, hogy miért tette. – „Jó kis buli volt mindenestre.” A lány, aki kezdeményezte, hogy a barlangba viharlámpák mellett töltsenek egy éjszakát a társaikkal, nem volt büntethető, és az eset utáni kár vagy helyreállítás ténye sem követhető nyomon.

A már említett homo erectusok között a feltételezett életidőszak nagyon széles skálán mozog, éppen úgy, mint a feltalálás helyszínei. Említék még egy érdekes esetet: a legújabb egy női, Ausztráliában talált lelet, neve Lucy (ejtsd: lüsz), alig néhány éve kapott szárnyra, hogy bejárja a világot. Találgatják, hogy ki, mi

lehetett, de az eddigiektől eltérően ez a koponyacsont-rész női. Egyik tudós nyomatékosította a Lucia névre utalva, hogy „egész biztosan nő”.

Az etiópai Hadarban találtak rá a múlt század hetvenes éveiben, de hírnevét egy amerikai antropológusnak köszönheti. A csontmaradványok 3,2 millió évesek. A föld déli szárazulatain el volt terjedve ez az előembertípus. A földtörténeti pliocén korban valószínűleg lezuhant. A csontjainak még felét sem találták meg, darabjai mind töröttek.

Akkor már voltak állatok újra, és hazánk középső alföldjeit az úgynevezett Pannon-tenger fedte.

A történelmi kor az ékírás és a Biblia kezdetével esik egybe. Az emberek egyénekké válnak, nevük lesz. Neves cselekedeteiket leírják. Számokat kapunk, és egyre több részlet bontakozik ki az emberiség általános, azonos vagy egyéni, személyes magatartásáról. Az erről szóló irodalom köre, irhára, papiruszra, falakra, fatáblákra kerül. Megkezdődik a művészi alkotások kora. Egyesek ismerik más népek nyelvét, közvetítenek, és ezzel a közvetítéssel létrejön a vallási gondolatok leírása is. Ami csak lehetséges az emberek világában, mind valamilyen hős, a nemzet esetleg tényleges vagy kreált személy hőstette. Salamon bölcsességéhez és a zsoltárokhoz hasonló magasztalást olvashatunk nem kizárólag a bibliai hősök nevével. Felfogják az erkölcsi értékeket. A népeket egyetlen nagy családként vonják össze tudatosan. Ez már az ősközösségi társadalmi rendszer.

Az ember azóta ember, amióta fogalma van a magasabb rendű életről, a Teremtőjéről és az öröklétről. Amióta tudja vagy csupán sejti, hogy az élete véges. Óriási nagy váltófutás. Káprázatos, utolérhetetlen szépség, Isten ajándéka. Egy idő, amit az „örökkévaló Isten” neki adott, legyen az a „nap” 1 vagy 30 ezer, azt a saját maga által befutott szakaszt szépíti meg. Mindenkiét a nagy családban. Ez a váltófutás lassan egészen betölti, egybeolvasztja az egyénekből a társadalmat, ami igyekszik megtalálni mindennek a magyarázatát. Megtalálja az első egyént, az uralkodót, a főpapot, a történelem formálóit. Az egész nagy család elitjét éppen úgy, mint a koldusait. Mind munka- és harcképes férfiak. Egyformák, nem alakilag, hanem jogilag. Megalkotják a saját jogrendszert. Aki vét elene, azt szankcionálják. Minden egyént egyformán a föld porából teremtette meg Isten.

Ha egy vegyész az emberi test porrá égetett ma-

„A nemeslelkűség fő befolyásoló tényezője nem a hittan, hanem a megtérés.”

radványát kezdi analizálni, leszámítva minden vele együtt elégetett anyagot, maga a test kivétel nélkül mind homokszemszerű anyaggá alakul át a tűzben. Nagyon részletesen elemezve a maradékot csak olyan elemeket fogunk találni, amelyek itt ezen a földön akár szerves, akár szervetlen elemek formájában megtalálhatók. A testből, csontokból, egyéb rostokból származnak, és mind jelen vannak a talajban. Meglehetősen sok a szén. Amennyiből „kitelik” egy ember, annak az értéke kémiai szinten elhanyagolhatóan csekély. Ez érvényes a süketnémára, a vakra és mindenki másra, aki egész életében ontotta a rímeket, a képleteket. Kutatta a fizikát, és rájuk talált földön, égen. A legnagyobb művészekre és az emberiség jótevőire. Halála után Einstein agyát analizálták, egy másik német professzorral a Szovjetunióban Lenin agyában kerestették a specialitást. A német ideges lett és elég tiszteletlenül mondta ki a szentenciát:

„Lenin agya éppen olyan, mint Pavlov kutyáié.”

Két komoly kérdés vetődik föl előttünk itt. Ezeket a kérdéseket a második világháború befejezése utáni egy-két évig középiskolásokkal tanították hittanórán. Első: Miből van az élő emberi lény? – Testből és lélekből – volt a válasz. Másodszor: Mi az élet értelme? – Az ember éljen Isten dicsőítésére! A Biblia kijelentésének értelmében Isten szellemi lény. A háború után egyértelműen és határozottan tanították, hogy az ember „szerszámkészítő állat”. Hasonló aktivitással magyarázták: a tudomány és a vallás egymással kiengyelíthetetlen ellentétben áll (antagonizmus). Ezt a sündisznóállást felvevő ellenségképet találjuk meg

az egykori állampárt dualisztikus nézeteiben (materialista, idealista; munkás-többségi vagy kispolgári).

Az emberi élet a legnagyobb ajándék, ami csak elképzelhető. Isten ajándéka. Ezzel szemben már szinte a napjainkban új világ születik. Két világháború szörnyűségei után visszatérő gondolat: „Semmi sem magasztosabb és csodálatosabb az embernél.”

„Az ember szerszámkészítő állat.” Ezt a fennköltnek egyáltalán nem mondható mondatot magolták a szakszervezeti szemináriumoktól az emberek fejébe minden egyes faluban, és így agitáltak a Villányi úton is. Ez maga volt a tudományok kulcsa. Aki bármi mást mondott, az akár alá is írhatta minimális esetben a karrierje kettétörését. Maximális esetben a saját halálos ítéletét. Ez ugyanúgy nyomott a latban, mint maga a hazaárulás.

Bár úgy tűnik néhány percig, hogy a szerszám valóban sokszorozza az emberi teljesítőképességet, de egy szemész műszere talán mégis döbbenetesen jelentékeltenebb a tudásához képest. Nem túl régen hallottam az egészen új bölcsességet:

„Az ember olyan, mint a számítógép: hardver és szoftver.”

Csak ne lenne a kettő között oly roppant különbség! A gép szerkezete sok részletben az emberi testhez hasonlítható. Sokévi együttélés egyszer csak megsejteti, hogy a gondolkodás (szoftver) az egyén teljes gondolkodási rendszerére jellemző. Úgy is mondhatnám, az egyén egy adott sávban gondolkodik, míg egy másik egyén „sávja” szélesebb vagy keskenyebb. Rá jellemzően egészen más sávban él, beszél, viselkedik. Itt van tehát a „személyes szoftverünk”, ennyiben nagyon különbözünk egymástól. A „sávban” a vallásosságunk rendkívüli hatással lehet ránk.

Dolgozhatunk akármilyen szerszámmal, lapáttal vagy speciális újításokkal, idegsebészettel vagy lóidomítással. Az egyéniségünk bélyege rajta lesz. A családi életünk sem kivétel. Ez már nem a szerszámjainktól függ, még az iskolázottságunktól és a nemzetiségunktől sem. Sőt, ha visszamegyünk egy másfél évszázadot, a származásunk sem képvisel akkora hatást, hogy egyéniségünk, jó modorunk jobbnak tűnjön, mint egy grófé vagy egy főhercegé, holott a mi dolgunk, az ő kiszolgálásuk a legutolsó dolgok közé sorol minket. Ez más, semmilyen szabályoktól nem függ, kiszámíthatatlan. Ettől függhet, hogy börtönbe kerülünk-e, vagy bármi a kezünkbe ragad, akár jogosan, akár jogtalanul.

„Az élet és a halál a legnagyobb rejtély, és az Istenbe vetett hit ennek a rejtélynek az egyetlen feloldása.”

Visszatérve a hitoktatásra, ki kell jelentenem, hogy a hittan megtanulása alkalmas arra, hogy kegyes szókincsünk legyen, de arra nem, hogy a becstelen szándékot legyőzzük, úrrá legyünk a kísértéseinken.

A nemeslelkűség fő befolyásoló tényezője nem a hittan, hanem a megtérés. És ezt a szabályt ki lehet terjeszteni címre, rangra, beosztásra, politikára és a háztartási munkára. Jelen van a pedagógiában, a hitvesi hűségben, és amint régebben idézgették Kornya Mihály igehirdetőnk egyszerű szavait: „A kutyád is észreveszi, ha megtértél.”

Napjainkban nemcsak az univerzum fenyeget összeomlással, hanem a morál összeomlása is. Márpedig a tiszta erkölcs iránti érzékünket a magyarságtudatunk is képviseli. „Róma eldől s rabigába görbed...” (Berzsenyi D.: A magyarokhoz)

Vannak az emberi lénynek ösztönös megnyilvánulásai, amelyek felett korlátot képez a neveltetése, a tapasztalata, és nem az ösztönei szerint él. Újra a viselkedéskultúra kérdésénél vagyunk. Komoly dolog ez. Mit illik tennem? Miért teszem, miért mondom, miért nem verem ki a fejemből mindjárt az első gondolat csíráját? Ki az, aki rávitt engem arra, hogy az adott esetben mi nem illő viselkedés?

A rangomhoz, a feladatomhoz, a fizetésemhez, vagy egy morális magatartás mutatja meg a tennivalómat? De hát miért csodálkozom? Aki csak szájjal mond szép szavakat, attól még a szívében töméntelen mocskok lehet, hiszen

■ „a szívnek teljességéből szól a száj” (Mt 12,34).

Mert a pompázó háttér nem ad garanciát például a trágárság ellen. Egy képviselő akaratóból még az önmérsékletnél is hathatósabb a bibliai értelemben vett emberi jellem. Ha pedig igaz, hogy „minden mindennel összefügg”, akkor a magyar parlamentben elhangzó nyilatkozatok olykor méltatlanok ahhoz a helyhez. Minden képviselőnek a szavait szűrnie kellene, és nem kerülne sor az ország legszebb, pompázatos kupoláján belül gyakran elhangzó szégyenteljes megnyilatkozásokra. Vegyünk figyelembe arányt, időt, alkalmakat! A „hely szelleme” nem tűri meg a rágalomhadjáratokat, gyalázkodásokat. Nem lenne szabad teret engednie senkinek a bűnbarlangok szóhasználatára számára.

Az etikai tényezők, amelyek egyáltalán figyelembe veszik a lelkiismeretet, a környörületnek, az irgalmaságnak, a másik, bajba jutott embertárs iránti készség-

nek kell moderálnia a szavakat. A képviselő uraknak a kedves nagymamára kellene gondolniuk, aki imádkozni tanította a kedvenc unokáját. Iskoláztatta, hogy „különb ember váljon belőle”. Vagy éppen arra, hogy a sérelmeket, leginkább a vélt sérelmeket, nem kell feltétlenül megtorolni. Ne üssünk agyon szúnyogot bárdal!

Mi az élet? Aki ezeket olvassa, az mind él. Azt viszont, hogy mi az élet, nem tudja sem biológus, sem tudós, sem tudatlan. Minél többet tud az életről egy tudós, annál több kérdése támad. Jobb, ha az ember nem tépelődik. A rejtély izgató, bárminek a félig tudása nagyságrendekkel erősebben fordítja az ismert dolgok felől az ismeretlenek felé a figyelmet. Az emberiség legelső írásaiban, mind Kínában, mind Dél-Amerikában, mind Egyiptomban, mind Mózesnél a Biblia első könyvében benne van valamilyen összefüggésben az életről egy-egy filmkockányi igazság. Nagyon igaz ez az igazság. Nem csak koholmány vagy álom. Benne van a lényeg.

Mindnyájan tudunk az öröklétről. Az öröklét az, hogy semmi nem pusztul, nem sorvad, nem lesz beteg, mindig ép, egészséges, szép és fiatal. Mégis ennyi az örök élet, mint egy-két jellemző, és semmi több? Ha ennyi, akkor változnia kell az embernek, a környezetnek és az egész világnak. Változnia kell, de mivé? A pesti gyerek jól tudja, hogy ha a jelenetben van egy pisztoly, azzal előbb-utóbb lőnek. Vér folyik, és ő látja, annak ellenére, hogy nem múlt el még 12 éves. A lelkében erőre kap a bosszúállás, és soha nem a megbocsátás. Csak a bosszúért él. Csak azért, hogy egy jeles napon a másikat elpusztítsa. Tulajdonképpen a föld valamennyi részében, ahol emberek élnek százával, ezrével vagy milliárdnyian, az egész világtörténelem során szinte mindenki és mindig azért élt, hogy elpusztítsa a másikat, bosszút álljon. Kiirtsa a fehér a feketét, a sárga a másik sárgát, a vöröset, a kisebbségit, a gazdagot vagy a szegényt. Akár komédiát írhatunk belőle: „...én azért vagyok, hogy te ne is legyél!” Kibékíthetetlen, feloldhatatlan az ellentét. Akinek van jó sok pénze, vegyen egy telket a Marson, fizessen és utazzon! Amikor ott landolt, majd kibújt a rakétából nagy nehezen, előbb az egyik lábával, aztán a másikkal, és látta meg, hogy a szomszédja már ott várja. Meglepődött, hogy Káinnak hívják, és észrevette, a kezében szorongatja a nagykést.

Az ember élete mint földi lét rendkívüli jelenség és a legnagyobb esély. Az élet és a halál a legnagyobb

„Az ember akkor boldog, ha lehetőleg abból megél, amit szeret csinálni.”

rejtély, és az Istenbe vetett hit ennek a rejtélynek az egyetlen feloldása. Ki ismeri ezt a tervet? Egyedül az alkotója. Senki nem lát bele a jövő részleteibe. Az élet tehát titok, és a feloldás az örök élet.

Más ennek hallatán tiltakozik és kijelenti, hogy az élet egyszerű, áttekinthető, nincs benne semmi titok, nyílt és szinte gyermekjáték. Egyszerűen bizakodás, jó reménység és némi szerencse. Mintha magától menne minden. Az ember maga rontja el, ha túl sokat akar, és semmihez nincs bizalma.

A szférák találkozási pontján képzelhető el élet, de csak vegetatív értelemben. Sok kiegészítő összességgel kell számolnunk ahhoz, hogy életünk ezen a világon több legyen egyszerű vegetációnál. (A „szféra” nincs meg magyarul. Lehet bizonyos kör is.) Föld, víz, levegő egyike sem hiányozhat, de vegetáláson kívül néhány óra múlva újabb igényeik támadnak az embereknek, talán kommunális feltételek, jobb lehetőség a megélhetésre, a létfenntartásra, a művelődésre, jó egészségre, méltóbb társakra. Ezenkívül szellemi értékekre, amelyek igényét nem jó minimálisra redukálni, mivel ezek ízesítik meg életünk napjait.

Az ember akkor boldog, ha lehetőleg abból megél, amit szeret csinálni. Ha csupán a pénzért dolgozik, akkor hamar rájön, hogy sok pénzt nem munkával lehet találni. Spekulálni fog, esetleg bűnös eszközökhöz folyamodik. Hol van lefektetve, mi az, amit szabad, és amit nem? Nemcsak azért, mert tiltja valamilyen törvény, hanem akkor is, ha nincs tiltó paragrafus. Nem szabad és nem is kell minden lehetőséget kihasználni, mert különben a következményekkel vagy a saját vagy más életének biztonságával játszom. A szabadság elemi jog, de aki arra használja föl, hogy mások szabadságát, esetleg a puszta létét kockáztassa, azt ne hagyják futkározni!

Az a tudat, hogy az emberek millióinak életét szinte kizárólag anyagiakkal mérjük vagy a föld nagy vagyonnal rendelkező embereihez szabjuk, elgondolásait támogatjuk, etikusán védhetetlen dolog. Visszaélés a szabadság jogával.

Azt tehát, hogy mit, hogyan és meddig, általában ne az egyes emberek, vezérek, politikusok számító véleménye, hanem sokkal inkább a Biblia szava mondja meg! Onnan merítsünk erőt önmagunk helyes irányba terelgetéséhez!

Ha meg van oldva az élet valamennyi kritériuma,

akkor újabbak lépnek föl.

Az ifjúság számára az élet nagy reményekkel biztató, örök tavasz. Minden gyönyörű szép, valóságos tündérálmom.

A gyógyíthatatlan beteg számára az élet szenvedés, jajgatás, itt fáj, ott is fáj. Öreg németek között voltam látogatóban. Két idős bácsi beszélt nekem, hogy hányféle betegségük van. Nem részletezem, de szinte el sem képzeljük. Minden fáj. Jó lenne, ha nem fájna! Mikor lesz már végre vége?

– Majd ha már azt érzed, hogy nem fáj, sem itt, sem ott. Akkor szépen fekszel a hátadon, a melleden összekulcsolt kézzel, és arra ébredsz, hogy meghaltál.

Kinek van tehát igaza?

– Nincs ellentmondás. Nincs feszültség, egyszerre mindkettőnek igaza van. Az ezerarcú élet rád mosolyog születéskor: „Kínban, vérben, szennyben” – így mondta egy igazgató főorvos Pesterzsébeten egy jubileum alkalmával (dr. Ferencz Pál). Mégis megéri e szép világra születni baldachin alatt vagy friss szénán egy istállóban.

Forduljon feléd ennek az ezerarcú életnek bármelyik arca, mindig az éppen a soron lévő, és annak kell örülni, akkor fog kevésbé fájni a fájdalom, és akkor lesz a kis örömből nagy öröm. A napi 24 órás életveszély ok a hálára, ha baj nélkül kisegített belőle az Isten. Támadóidat megvakítja az Úr, és ha megállsz előttük, ők nem látnak meg, hiába keresnek. A szemük elől rejti el és védi meg őket az Isten.

A gondviselő adománya elég. Akkor is, ha kevés. A semmi nagyon nehezen elégit meg, de az örök elégedetlenkedő kedvét lehetetlen elérni.

Hosszú életemben nem akkor voltam boldog, amikor sokan irigyeltek, hanem amikor mindenkit szerettem. Mennyi barátom van! – azt hittem akkor. – Aztán ahogy zsugorodtam, úgy fogytak a „barátaim”. Beteljesült rajtam a keserű, ironikus mondás: „Barátod vagyok, az utolsó fillérédig.”

Szóval elég bonyolult dolog az élet, és ennél még van egy bonyolultabb. Mezítelen jöttünk e világra, mezítelen és egyedül megyünk el. Senki nem megy előttünk egy lépéssel, és kézen fogva nem bátorít: „Ne félj, gyere, csak gyere!” Milyen borzasztóan semmitmondó: „A halál az élet velejárója.” Ez így van, de mennyire mást jelent, ha nekünk kell hallanunk, és nem csak úgy általánosságban hangzik el.

„Elfogadjuk Istent, és ő is elfogad minket végtelenül kegyelmesen.”

Ha ez a mondat silány közhely, tulajdonképpen tartalmatlan. Amikor személyessé vált, akkor egészen más az akusztikája, nem csak annyi, amit eddig hallottál.

Az örök élet nem hihetetlen, csak még nem bizonyította sem Pipás Pista, sem Sobri Jóska, de mindegyik tudott az örök életről. Viszont nem vették komolyan. „Nem jött még onnan vissza senki” – mondják. Ez a hit nem elhívás. A bibliai igazság nem rábeszélés. Az élő hit az Isten csodálatos világának elfogadása. Mondhatnám úgy is, kölcsönösségen alapszik. Elfogadjuk Istent, és ő is elfogad minket végtelenül kegyelmesen. A világmindenség fő bírója felmentő ítéletet hoz. Aki ült már börtönben, és jogos ítélete van, az tudja igazán megmondani, hogy emberileg lehetetlen két dolog, az igazság és a kegyelem. Ez két ellentétes, sőt egymásnak ellentmondó körülmény. A bíró törekszik az igazságot fölismereni, a kegyelmet nem a bíró, hanem az államfő gyakorolja. Ezt mi nem tudjuk felfogni, hogyan legyen egy döntés igazságos és kegyelmes. Isten erre is képes!

Láttunk már tudós embert, akitől elvárták, beszéljen valamit arról, ami nincs. Jaj, de kényelmetlen helyzetben volt! Semmit sem tudott mondani. Nyögdecselet, nyavalygott, dadogott, ismételt, újra elakadt, és szó nem jött a nyelvére. Az esküdtek néztek rá, és félhangosan egymást kérdezték: Mi lett vele? És ő hiába próbált meg újfent beszélni arról, ami nincs. És ő tudta, hogy nincs.

Az örök élet beteljesülés

Nincs izgalom, versenyfutás, egy állapot van, amely végleges. Nem változik, mint amikor télre gyümölcsöt tesznek el. „Lesz még szőlő, lesz még lágy kenyér.” Honnan tudja ezt az, akinek mindig fagyos a földje? Lesz, és nem veri le virágjában a szél, a jégeső. Ez maga az örök nyár, de nem a 45 fokos. Isten szava mondja, hogy ott nem lesz válás, fájdalom, sóhaj (Ézs 35,10 és 51,11). Ez az állandó, bár elképzelhetetlen. Nem változik a szép és a jó egyszer váratlanul negatívvá, más-kor közepszerűvé, kintől gyötört, varrakkal mocskolt, undorító, lemoshatatlanul szennyes, ártalmas és betegítővé. Vajon tudod-e, hogy a szép mellett mindig lesz egy még szebb? A jónál még jobb. A gazdagnál egy gazdagabb, és az a gazdagabb éppen te magad leszel. És én nem foglak irigyelni. Nem szabok ki rád adót. Mi lenne, ha a napsugárért fizetned kellene? A pohár víz

bele-belekerül valamibe, és az a valami mindennap drágább? A végén már kifizethetetlen. Na látod, ez a pokol. Amikor kapkodsz egy lélegzetvételnél ismétlést.

Egy hindu egyszer mondta nekem:

„Ti valósággal pocskoljátok a levegőt.”

Most kezdi megmutatni Isten, hogy a levegő nem csak úgy van, azt valaki teremtette.

Az örök élet forrása Isten

Egyetlenegyszer nézz fel a Szent István-bazilikára, ahol latinul ez áll: Én vagyok az... élet. (Ego sum vita). Milyen élet? Ami Jézus Krisztusnak a halálába került, az az élet. Az örök élet nem ingyenes, de mi nem tudunk érte semmivel fizetni. Krisztus fizetett, és neked annyi a dolgod, hogy ezt hittel fogadd el.

Az Isten lényegére mutató Jn 4,24-et most nem etimologizálok. Elnézést kérek az érintett felekezetekhez tartozó kedves keresztény hittestvéreimtől. Most nem az egykori baptista prédikátor írt egyháztörténelmi tanulmányt, hanem egy idős, hívő ember, aki másoknak rá kívánt mutatni arra, hogy Isten az örök élet forrása, és megtalálható, szereti a teremtményeit, és kész üdvözíteni őket.

Írtam már könyvet a hitre jutás küzdelméről, írtam roppant mennyiségű tanulmányokat, most azon szánakoznék nagyon, ha letennéd e sorokat, és nem látnád magad előtt a mennyei Atyát, aki kész az ő végtelen könyörületével és szeretetével szívére ölelni téged is, ahogy annyi milliónyi embert és természetesen engem is magához ölelt életemnek egy gyönyörű napján.

Az evolúciónak nem váltófoglalma a devolúció. Fejlődésből nem csapunk át a visszafejlődésbe. Werner Keller német nyelvteszt csak egy generációval előttünk ezt a címet adta egyik könyvének: A Bibliának mégis igaza van (Doch hat die Bibel Recht).

Újban oda „fejlődtünk”, hogy semminek nincs eredeti, elfogadott értelme. Van „bomba jó” (bombából kiugró teljesítményeket kaptak Hamburg és Hiroshima).

Van „irtózatos szép” és „pokoli jó”. Horrorra nézünk reggeltől estig és estétől reggelig. Megalkottuk a szólást: „Minél rosszabb, annál jobb.” Egy miniszterelnök nem ígért eget, földet, hanem „vért, erőfeszítést, verítéket és könnyeket”. Volt is éppen elég mind a négy ígért tényezőből. Viszont ők nyerték meg a második világháborút.

Ma Európa önként nem áldozatot vállal, hanem eszméletlenül örömmel dől neki a saját halálának. Ma vért-

„Abban bízom, hogy Jézus Krisztus csak ezt mondja nekem: »Én vagyok a feltámadás és az élet.«”

nú az, aki embert öl, nem az, akit a hitéért megölnék. És ennyivel még egyáltalán nem merítettem ki a listát. Ez a hit más, nem hitvallás. Az élő hit nem hiszékenység. Ennek a hitnek az ajánlása nem rafinált félrevezetés egy hamis reklámfogással. Ettől a hittől boldog lesz az ember. Én sem bántam meg soha, hogy hiszek. Hitre jutásom küzdelmes, nehéz volt. 19 évesen találkoztam Istennel. Volt úgy előbb, azt hittem, hogy súlyos veszteségeket szenvedek el, de kiderült, hogy olyan nagy nyereségem volt, amire soha nem számítottam. Nem voltam ugyan soha gazdag, nagy hírű. Előre köszöntem még a gyerekeknek is. Mindig tanultam, és mindig örültem, hogy bőven van még mit tanulnom. Ma éppen Szilveszter napja van. Fölhívtak egy jó páran. Szokás szerint boldog újévet kívántak. Betegágyról hívtak. Volt, aki két teljes és egy negyedórás panelbeszélgetés vágása után végignézte és megköszönte, amit hallott. „Ez volt életem legboldogabb karácsonya.” Más is hívott, lábadozó Covid-fertőzött, egy túlélő. Külföldről is hívtak. Csak azt írom le, hogy éppen Rómából. Ő ott töltötte a karácsonyt, a külügy kitüntette a gyermekét, képviselheti Rómában a hazáját. „Nem akartam, hogy ne tessék tudni róla. Úgyel-bajjal jártam meg az utat, de boldog vagyok.”

Tízemeletes házban lakom. Kevesen ismernek. Volt már, aki eljött, benézett hozzám, meglátta, amit megláthatott, és kijelentette: Micsoda szép, gazdag élete volt idáig. Megmondhattam neki, hogy boldog vagyok, mert Isten boldoggá tette az életemet.

Az örök élet végső győzelem

Ha ritkán is, de szinte minden sportágban előfordult, hogy a győzelem után óvást jelentettek be. Összeültek a legjobbak, legtapasztaltabbak, a sportág régi idők óta megbecsült kiválóságai, és egy győzelmet nem találtak korrekt döntésnek, helyt adtak az óvásnak, és kimondták, hogy az első hely odaítélését visszavonják. A második az első, és a harmadik lesz a második. Valakit, aki a legjobban sajnálta, de leszorult a dobogóról, most behívtak. Újrajátszották a himnuszokat, és felment a harmadik helyre. Embert próbáló, kemény dolog volt. Nem is annyira elképzelhetetlen vagy ritka esemény egy-egy ilyen eset a világversenyeken.

A túlvilágról viszont „nem jött vissza senki”. Nem mondták, hogy téves volt a döntés. Aki győz, arról sokat írt a Jelenések könyve, de arról, hogy a győztest lebuktatták, arról nem írt egyetlen fél karaktert sem

soha senki. Isten soha nem dönt tévesen.

Az örök élet végső győzelmét viszont e földi létben nem akarja az ember tudomásul venni. A mondat végére pontot, felkiáltójelet és kérdőjelet is tehetnék.

Amikor Jézus Krisztust igazságtalanul kivégezték, már ott függött a kereszten. Két gonosztevőt, talán rablót, gyilkost vagy bárkit ugyanakkor jobbról és balról, vele együtt büntettek halálra, és a pusztasággal is kifejezték, hogy a föld, az emberiség egész történelmében ártatlan, büntetlen Megváltó a leggyalázatosabb bűnöző. Az egyik gonosztevő szóba is állt Jézussal, és könyörgött hozzá. Jézus Krisztus felelt neki: „Velem leszel...” Döntött a bíró! Igazságot szolgáltatott: ítélte és kegyelmesen felmentett.

Amikor már összeomlott minden, nagyon messziről, talán lassan, de jön felénk valaki, aki ugyan ismerősnek tűnik, de sohasem ismertük igazán. Lassan jön, és minden mozdulatában ott van a részvét. Arcába tekintve meglepődünk és azon nyomban megvigasztalódunk. Mindnyájan bűnösök vagyunk. Bűnösök, nyomorultak, gyalázatosak. Első köztük én magam. Akár vedd úgy, hogy most meggyónom, nem tagadom, nem fényezem a mocskot. Ő jön felém, és rám néz. Nem szól semmit, legkevésbé azt nem ismétli, amit mindenki más elmondott már. Kitárgyalták a részleteket. Abban bízom, hogy Jézus Krisztus csak ezt mondja nekem: „Én vagyok a feltámadás és az élet.”

Stumpf Imre

EGY TÖRTÉNET, AMI NAGY JELENTŐSÉGŰ VOLT CSALÁDUNK SORSÁNAK ALAKULÁSÁBAN

120 éve született Stumpf Jenő Béla lelkipásztor testvér, a kárpátaljai magyar baptista misszió kiemelkedő és meghatározó személyisége. Életének utolsó negyed századát Debrecenben töltötte a Debreceni Baptista Gyülekezet hűséges tagjaként. 2005-ben, 103 évesen költözött el e földi létből az örökkévaló hazába.

Fia, Stumpf Imre testvér emlékezik meg arról a következő írásban, hogyan szabadult ki édesapja a szolvai gyűjtőtáborból a második világháború végén.

„Ne félj, mert megváltottalak, ne vedden szólítottalak, enyém vagy! Ha vízen kelsz át, én veled vagyok, és ha folyókon, azok nem sodornak el. Ha tűzben jársz, nem perzselődsz meg, a láng nem éget meg téged. Mert én, az Úr vagyok a te Istened...” (Ézs 43,1–3)

A második világháború lassan a végéhez közeledett. 1944 őszén a szovjet csapatok fokozatosan megszállták Magyarországot, benne

Kárpátalját. Az Árpád-vonalat a Kárpátokban nem tudták áttörni, de a magyar csapatok kénytelenek voltak feladni a védelmet a románok kiugrása miatt.

Szabó József János Az Árpád-vonal című könyvében leírja, hogy a Kéleti-Kárpátok vonalán kiépített és jól bevált erődítések maradványai a mai napig fellelhetőek. Sokan nem tudják, hogy Európában ez volt az egyetlen védelmi vonal, amely olyannyira

bevált, hogy a támadók nem tudták harccal elfoglalni. Aki akár Kárpátalján, akár Székelyföldön jár, annak érdemes ellátogatnia a harcok helyszínére, és emlékezni az ott elesett hősökre. 1968-ban a románok felrobantották az erődítményeket. Kárpátalján turisztikai látványosságokat alakítottak ki a maradványokból.

Szovjet katonai parancsnokság vette át az irányítást a megszállt területeken. Így volt ez Munkácson is.

„Szolyván volt a kárpátaljai gyűjtőtábor, ahova a környékről összegyűjtötték az embereket. Innen azután marhavagonokkal szállították őket a kijelölt helyükre szerte a Szovjetunióban lévő kényszermunkatáborokba.”

A baptista imaház szolgálati lakásában laktunk szüleimmel és három testvéremmel együtt.

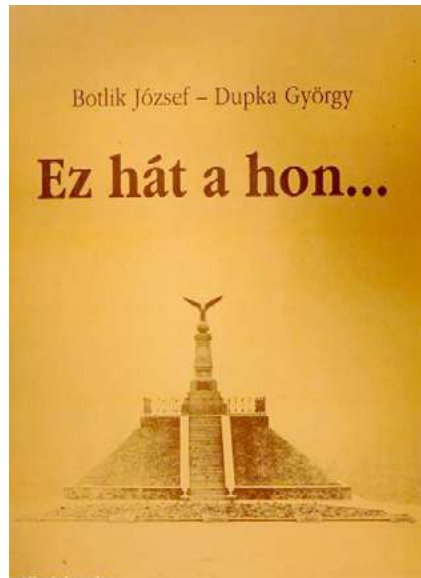
Az imaház építésénél apai nagypám komoly részt vállalt az ügyek intézésében. Az imaház a gyülekezet nevére lett bejegyezve. Ez később megkönnyítette a szovjet hatóságoknak, hogy minket simán kitoloncoljanak Munkácsról. A házat hivatalosan a gyülekezettől vették el, minket pedig kiutasítottak a városból.

1944. november közepén kihirdették a városban falragaszokon és egyéb módon, hogy minden magyar férfi 18-tól 50 éves korig jelentkezzen a városházán november 19-én délután. Voltak, akik szlováknak, ruszinnak vallották magukat. Nekik nem kellett menniük. Ezt onnan tudom, hogy az egyik nagybátyám azt mondta, hogy ő szlovák, pedig magyar volt. Akik nem jelentkeztek, később összeszedték őket, ha nem tudtak elbújni. A több száz éve Kárpátalján élő német nemzetiségűeket külön eljárásban részesítették. Kárpátalján őket sváboknak nevezik. Viték nemcsak a sváb férfiakat, de a nőket is. Munkács környékén több sváb falu van.

Botlik József és Dupka György *Ez hát a hon...* című könyvéből idézek:

„1944 őszén... a kárpátaljai magyar férfilekosság deportálásakor sokan félelemből szlováknak vallották magukat, illetve ukrán, szlovák nemzetiséget vettek fel a deportálások idején. Őket nem vitték el, mind a mai napig magyarul beszélnek, s egy szót sem tudnak szlovákul.”

1944. november 15-től a Kárpátalján élő német (sváb) férfiakat 18-tól

50 éves korig, a nőket 18-tól 35 éves korig munkatáborba hurcolták a magyar férfiakkal együtt. Közülük sokan az éhség, fagyhalál és tifuszjárvány áldozatai lettek a Szovjetunió különböző területein Belorussziától a Kaukázusig. A túlélők 1947-től térhettek haza szülőföldjükre.

Úgy volt kihirdetve, hogy azért kell jelentkezni, mert háromnapos munkára kell menni. A környéken fognak dolgozni. Háborús romok eltakarítása és egyéb tennivalók miatt. A megjelölt napon délután a városházán jelenjenek meg eligazításra.

Én ekkor éppen egy hónappal múltam egyéves. Szüleim elmondták, hogy amikor apu indult otthonról, a konyhából az előszobán keresztül akart kimenni az udvarra. Én éppen csak járni kezdtem akkoriban, és ott a konyhai ajtónál átkaroltam a lábát, és nem akartam elengedni. Így a másik szobán és előszobán keresztül kellett ki-mennie. Indulás előtt édesanyám a következő igeverset olvasta fel apunak:

„Ne féj, mert megváltottalak, ne-veden szólítottalak, enyém vagy! Ha vízen kelsz át, én veled vagyok, és ha folyókon, azok nem sodor-nak el. Ha tűzben jársz, nem perzselődsz meg, a láng nem éget meg téged. Mert én, az Úr vagyok a te Istened...” (Ézs 43,1-3)

A városházán az eligazítás anynyiból állt, hogy már nem mehet-tek haza, hogy megfelelően átöltöz-hessenek és élelmiszert vegyenek magukhoz. A családtagok természetesen elkísérték őket. Nekik azt mondták, hogy reggel 6 órára hozzanak meleg ruhát és három napra való élelmet. Sokan csak egy félcipőben és öltönyben voltak: tanárok, irodai dolgozók, tisztvi-selők stb. (Hiszen csak eligazításról volt szó.) Másnap reggel 6 órára a hozzátartozók megérkeztek, de a férfiaknak hűlt helyük volt. Mint kiderült, már kora (zöld) hajnalban elindították őket gyalogosan Szoly-va felé, a kárpátaljai gyűjtőtáborba.

Szolyva egy kisebb város Munkácstól körülbelül 30 km-re észak-keletre, a Latorca bal partján, a Sztrij-hegy lábánál, ott, ahol a Szolyva-patak a Latorcába ömlik. Már világossá vált az emberek előtt, hogy nem háromnapos kiruccanásról van szó. Nemcsak Munkácson történt ez meg, hanem szerte Kárpátalján és mindenütt Magyarországon és a többi országokban, amiket a Vörös Hadsereg megszállt. Szolyván volt a kárpátaljai gyűjtőtábor, ahova a környékről összegyűjtötték az embereket. Innen azután marhavagonokkal szállították őket a kijelölt helyükre szerte a Szovjetunióban lévő kényszermunkatáborokba: Szibériába, északra a Jeges-tenger

„Az elhurcolt emberek számára két-három évig tartott a háromnapos munka.”

partvidékére stb., a „GULAG szigetcsoporthoz” valamelyikére. (GULAG = egy orosz rövidítés. ГУЛАГ = Государственное Управление Лагере́й = A Kényszermunkatáborok Állami Igazgatósága). A GULAG „szigetcsoporthoz” elnevezés Szolzszenyicin szovjet-orosz írótól származik. Regényeiben gyakran használta ezt a kifejezést. Ő maga is személyesen „élvezte” e táborok vendégszeretetét néhány évig, ahova teljesen ártatlanul került. Egy volt tisztára után nyomozott a KGB. Mivel leveleztek, ő is bekerült a megfigyelték csapatába. Mire kiderült, hogy ő nem tudott semmit a tisztára ügyeiről, eltelt néhány év.

Jelenleg Szolyván a gyűjtőtábor helyén emlékpark van, melyet 1994-ben létesítettek. Az emlékpark a szolyvai gyűjtőtábor egyik temetőjének a területén, az első világháborús szolyvai katonatemető szomszédságában létesült. A Szolyvai Emlékparkban minden év novemberében emlékünnepeket tartanak az áldozatok emlékére.

Az elhurcolt emberek számára két-három évig tartott a háromnapos munka. Ez volt az úgynevezett „málenkij robot”. Könyv is jelent meg ilyen címmel Magyarországon. A málenkij oroszul kicsi vagy kevés. A robot pedig a rábotá = munka szóból származik.

Óvatos becslések szerint az elhurcoltak 20–30%-a soha nem érkezett haza. Úton a kényszermunkatáborok felé pusztult el többségük. Ennek oka a hiányos öltözet (november volt, és őket nagyon hideg helyekre vitték), nem megfelelő étkezés, tisztálkodási lehetőségek hiánya. Akik mégis visszatérhettek,

legtöbbjük egy életre szóló betegséggel érkezett haza. Nagybátyám, Szegedi Józsi bácsi még az út elején, Lemberg környékén halt meg tifuszból. Másik nagybátyám, Kovács Feri bácsi hazajött, de csúnya fagyási sérülésekkel.

Aput is vitték, de csak Szolyváig. A gyülekezet megmaradt tagjai, akiket nem vittek el, összegyűltek az imaházban, és imádkoztak lelkipásztorukért és a többi elhurcoltakért. Ha valami új hír volt, azonnal értesültünk róla. Édesanyám többször a nap folyamán (nov. 20.) felment a városházára, hogy megtudja, mi történt. Hivatkozott amerikai állampolgárságára, és kis amerikai zászlót vitt magával. Késő délután is felment, és aput két lelkipásztorral a folyosón találta. Egyikük református (a nevét nem tudom), a másik evangélikus, neve Matt haidesz. Vártak, mert azt közölték velük, hogy várjanak valamilyen hivatalos papírra. Édesanyám hazaszaladt, hogy valami élelmet vi-

gyen nekik. Mikor hazaért, előbb a gyülekezet tagjait értesítette. Visszament a városházára, és ott várakoztak egy ideig még, mikor végre az egyik irodából kijött egy orosz tiszt, és megkérdezte, mire várnak. Aztán közölte velük, hogy mehetnek haza, nem kell papír.

Itt véget is érhetne a beszámoló. Na de hogyan kerültek apu és társai vissza Munkácsra? Évekkel később tudtuk meg az igazságot. (Nehogy azt gondoljuk, hogy a szovjet katonai parancsnok átnézte az elhurcoltak listáját, és feltűnt neki édesapám neve, és azt mondta: „Hiba történt, Stumpf Jenőt hozzátok vissza!”)

Az Imrédy utcában a 20-as ház, a mi házunk sarokház volt. A szembeni ház szintén. Ez egy többemeletes ház, most is megvan. Az egyik szomszédasszony, aki abban a házban lakott, elmondta évekkel később, hamarabb nem merte. Nagyon meg kellett gondolni, hogy mikor és kinek mit mond az ember.

A Szolyvai Emlékpark részlete. Forrás: sojvaipark.hu

„Apuékat a roncsokon álló katonák adták kézről kézre. Apu azt mondta, mintha »Isten angyalai« lettek volna.”

Egy szovjet katonatiszt volt beszélésülve hozzájuk. Így volt ez sok helyen. Hozzánk is két tisztet szállásoltak be. El is lopták apunak az arany tollhegyes töltőtollát. A spájzban végignézték mindent, és teli-re eltett paradicsomos üvegeken a celofánt benyomkodták. Érdekes játék lehetett nekik.

Nos, a szembeni ház egyik emeleti részén lakott az illető tiszt. Kiderült, hogy magyar ember. Zalka Máté néven mutatkozott be. Később úgynevezett ifjúsági elbeszéléseket írt. Milyen jogon használta ezt a nevet? Mi volt az igazi neve, nem tudjuk. Magyarországról az 1930-as években Moszkvába menekült kommunista volt. Ott szervezték a hadseregbe, ahol századosi rangot ért el. Néha szóba eredt a háziakkal. Amikor ez az ominózus elhurcolás történt, megjegyezte:

„Hát viszik a magyarokat is.”

Ugyanis, ahogy már említettem, mindenütt ez történt a többi országban is, ahova az oroszok betették a lábukat. Régi cári hagyomány volt ez. A szomszédasszony megjegyezte: „Az emeletről láthatja a szembeni földszintes házat. Egy lelkészt, négy kiskorú gyermek apját vittek el onnan.” Az illető tiszt elment a parancsnokságra, és utánajárt egy szovjet–amerikai egyezménynek. Valami rémlett neki, hogy hallott valamit erről. Kiderült, hogy az amerikaiak feltételekhez kötötték a segítséget: hadfelszerelés, élelmiszer stb. Az illető tiszt elmondta a háziasszonyának is később.

Egyébként nagyon jó minőségű eszközöket kaptak az oroszok. Én 1963. november 4-től 1966. november 19-ig voltam a szovjet hadseregben. Híradós voltam, és használtuk

azokat a rádió adóvevő készülékeket, amiket a második világháború idején kaptak az oroszok az amerikaiaktól.

A szerződésben többek között köötötte az Egyesült Államok, hogy a Szovjetunió a megszállt területeken az egyházak életébe ne avatkozzon be és az egyházi személyeket ne zaklassák. Így történt, hogy édesapám és lelkipásztortársai Szolyváról hazakerülhettek.

Apu elmondta, hogy mikor gyalogosan megérkeztek Szolyvára, egy felrobbantott híd roncsain, melyeken orosz katonák tartózkodtak, kellett átmenniük a bal partra. A hidat a visszavonuló német csapatok robbantották fel. Nagyon nehezen tudtak átmenni a roncsokon. Egyesével egymás után mentek. Hosszú idő telt el, míg átértek mindnyájan. Ekkor apunak eszébe jutott az igevers, amit mama (így hívtuk édesanyánkat) olvasott neki indulás előtt:

„Ha vízen kelsz át, én veled vagyok, és ha folyókon, azok nem sodornak el. Ha tűzben jársz, nem perzselődsz meg, a láng nem éget meg téged.”

Amikor átértek a túlpartra, apu találkozott három munkácsi lelkipásztorral. Egy evangélikus és kettő református, egyikük dr. Bartha Tibor. Apu ezt mondta nekik:

„Én tudom, hogy engem hamarosan hazasegít az Úr.”

Nem hitték el.

Dél körül egy katonai dzsipben katonák érkeztek a szolyvai táborhoz a folyó túlsópartjára. Két katona ájtött a roncsokon. Egyiküknél egy csomagolópapír-darabka volt. Erről három nevet olvasott fel, apu és két másik lelkész nevéét. Mint fentebb már

említettem, egyikük református, a másik evangélikus. Intettek, hogy menjenek velük. Amikor a három nevet felolvasták és indultak volna, jelentkezett dr. Bartha Tibor is, és mondta, hogy ő is lelkész. Megkérdezték a nevéét. Amikor azt mondta, hogy dr. Bartha Tibor, azt felelték: „Most doktorokra nincs szükségünk.” Ugyanis azt hitték, hogy orvos. Rájuk nem vonatkozott a rendelet. Bartha nem volt kárpátaljai. 1941-től Munkácson vallásoktató lelkész volt. Ezért nem volt a neve a csomagolópapíros „listán”. De néhány nap múlva őt is elengedték.

Apuékat a roncsokon álló katonák adták kézről kézre. Apu azt mondta, mintha „Isten angyalai” lettek volna. Így sokkal hamarabb átértek, mint azelőtt a másik irányba. Dzsippel vitték őket a munkácsi városházára. Munkács felé menet az úton férfiak csoportjai, egyik a másik után jöttek szembe a dzsippel, gyalogosan a gyűjtőtábor felé. Ez nagyon szomorú és megrendítő látvány lehetett.

Bartha Tibor (1912–1995)

„Az Úr tettei csodálatosak. Egy kommunista orosz tisztet használt fel egy baptista lelkipásztor és más felekezetek lelkipásztorainak megmentésére.”

Munkács, Városháza

A következő napon apu felkereste Bartha Tibor feleségét, és elmondta, mi történt. Mondta, hogy sejtése szerint az egyházi személyekkel kivételt tesznek, és hogy menjen fel a városházára. Akkor még nem tudták, miért engedték el őket. Bartha felesége el is ment a városházára. Apu még kétszer-háromszor elment hozzájuk, érdeklődve, van-e valami fejlemény. Bartha felesége mondta, hogy biztató ígéretet kapott. Amikor apu harmadszor ment, a ház teraszán Bartha Tiborral találkozott. Elbeszélgettek, megköszönte apunak a segítséget. 1945 nyarán Kárpátalját a Szovjetunióhoz csatolták, és Bartháék hivatalosan visszatérhettek Magyarországra. Olyan törvényt hoztak, hogy akik nem kárpátaljai származásúak, elutazhatnak abba az országba, ahonnan ideérkeztek.

Később Bartha Tibor lett a Tiszántúli Református Egyházke-

rület püspöke, 1958–1986 között, egyúttal a Magyarországi Református Egyház Országos Zsinatának lelkészi elnöke és a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának elnöke (1959–1987). A Hazafias Népfront Országos Tanácsának tagja is volt 1964–1981 között. A HNF Országos Tanácsa Elnökségének tagja lett 1981-től 1988-ig. Az Elnöki Tanács tagja (1963–1988) és még sok más foglalatossága is volt.

Apu segítségét később Bartha Tibor „meghálálta”. Az 1980-as évek elején szüleim úgy döntöttek, hogy átjönnek hozzánk lakni Debrecenbe. 1980 nyarán szüleim itt voltak látogatóban. Amikor felkerestük dr. Bartha Tibort, elutasította a találkozást. Persze tudta, miért kerestük. Árpád bátyám már kereste ez ügyben előbb, de Bartha elzárkózott. Azért akartunk vele találkozni, mivel ő az Elnöki Tanács tagja is volt, segíthetett volna az áttelepülésben.

Abban az időben dr. Nagy József testvér többször megfordult Debrecenben hivatalos egyházi kapcsolatok miatt, és Bartha Tibornak megemléltette aput. Ő azt mondta: „Jenőke nagyon aranyos és kedves, de a kezem meg van kötve. Emberileg nem tehetek semmit.” Ezt Nagy testvér elmondta apunak, ugyanis felkereste aput otthonában. Ekkor azt mondta apu, hogy ahol az emberi dolgok megrekednek, ott kezdődnek igazából „Isten dolgai”. Így is volt.

Szüleim áttelepedési kérelmét kezdetben a KEOKH (Külföldiek Ellenőrző Országos Központi Hivatal) elutasította, ezért kértük volna Bartha segítségét. Az 1980-as években a hivatal vetője Stumpf István volt. Öcsém S. Benedek András néven elismert költő, irodalomtörténész volt. Bement a KEOKH budapesti irodájába érdeklődni, hol tart szüleink áttelepedési ügye. Az ügyfélszolgálaton bemutatkozott Stumpf Benedek András néven. Természetesen azt hitték, a „főnök” rokona. Az ügyet sürgősséggel intézték. Szüleink így megkapták az áttelepedési engedélyt. Pedig az öcsém nem is tudta előzőleg, hogy a „főnök” neve Stumpf. Isten megmutatta, hogy nem volt szükség Bartha Tiborra.

Az Úr tettei csodálatosak. Egy kommunista orosz tisztet használt fel egy baptista lelkipásztor és más felekezetek lelkipásztorainak megmentésére.

„Azt pedig tudjuk, hogy akik Istent szeretik, azoknak minden javukra szolgál.” (Róm 8,28)

A magyar baptisták történelmi bizottságainak ünnepi találkozója a Kolozsvári Magyar Baptista Gyülekezet templomában

Dr. Mészáros Kálmán

TÖRTÉNELMI MEGEMLEKEZÉS KOLOZSVÁRON ÉS MAGYARLÓNÁN

A magyar baptisták összevont történelmi bizottságainak tagjai három év után újra személyesen találkozhattak. A járvány idején csak online tudtuk megtartani a gyűléseket. Áldás volt végre szemtől szemben látni, hallani egymást, jó légkörű, lelki közösségekben lenni, és arra emlékezni, hogy Bethlen Gábor fejedelem 400 évvel ezelőtt adott kiváltságlevelet az Alvincre telepített anabaptistáknak. Az erdélyi országgyűlésnek a kolozsvári Szent Mihály-székesegyház adott helyet 1622 májusában. Az országgyűlés egyik határozatában biztosította az anabaptisták háborítatlan vallásgyakorlatát Alvincen. Bethlen Gábortól pedig 1622. július 4-én kiváltságlevelet kaptak. Ünnepi tanácskozásunkat, amelyre 2022. május 9-10-én került sor, ezért tartottuk éppen Kolozsváron, a helyi magyar baptista gyülekezet imaházában.

A tanácskozás során a Kárpát-medence országrészeit képviselő magyar baptista történészek áttekintették és ismertették kutatásaik és publikációik eredményeit, valamint a jubileumi esztendővel kapcsolatos terveiket. Jelen volt: Erdélyi Sándor (a Biblia-centrum vezetője, Pozsony), Nagy Tibor (a vajdasági Biblia-múzeum vezetője, Csantavér), Kiss Lehel (az erdélyi Történelmi Bi-

zottság elnöke, Szamosújvár), Kelemen Sándor Tomi (az erdélyi Baptista Levéltár vezetője, Szalárd), dr. Borzási Pál (a Baptista Teológiai Akadémia teológiai tanára, az erdélyi baptisták főtítkára, Szilágypercse), Kiss Zoltán (a Kornya-örökség gondozója, Bihardiószeg), dr. Borzási István (a Nagyvárad Emanuel Egyetem tanára, Kraszna), Duszka József (a BTA egykori teológiai

hallgatója, bibliaterjesztő misszionárius, Budapest), valamint dr. Mészáros Kálmán (egyház-történész-lelkipásztor, a BTA rektora, Budapest).

A történelmi bizottságok tagjai másnap, 10-én részt vettek az erdélyi lelkipásztorok ünnepi közgyűlésén a Kolozsvárral szomszédos Magyarlónán. Papp János, a Magyarországi Baptista Egyház elnöke hirdette Isten ígését. Ezt követően dr. Mészáros Kálmán tartott történelmi megemlékezést a Kárpát-medence népei között hirdetett baptista tanítás 500 éves évfordulója, az anabaptista vallásfelekezet 400 évvel ezelőtti törvényes elismerése és védelme, valamint a 175 évvel ezelőtt elindult újkori baptista mozgalom eseményeire emlékeztető jubileumi esztendő történelmi jelentőségéről.

A lelkipásztori találkozót követően visszatértünk Kolozsvárra, ahol a „kétágú” református templom kertjében Papp János és dr. Borzási Pál a magyar baptisták nevében elhelyezte a megemlékezés és a hála koszorúját Bethlen Gábor szobránál, majd ellátogatunk a város főterén álló székesegyházhoz.

Útközben megnéztük Dávid Ferencnek, Erdély egyik nagy hatású reformátorának emlékművét is. Dávid Ferenc 1570-ben magyarra fordította a Könyvecske az igaz keresztyéni keresztségről című, 320 oldalas anabaptista hitvédelmi teológiai művet, majd Helldai Gáspár kolozsvári nyomdájában kinyomtatta azt. Dávid Ferencet az általa hirdetett antitrinitárius

A Baptista500 jubileumi év aktualitásairól dr. Mészáros Kálmán, a budapesti Baptista Teológiai Akadémia rektora tartott egyháztörténelmi előadást a az erdélyi lelkipásztoroknak

Az erdélyi magyar baptista lelkipásztorok jubileumi találkozója a Magyarlónai Baptista Gyülekezet imaházában

tantételek miatt is 1579-ben perbe fogták és életfogytiglani várfogságra ítélték. A dévai vár börtöncellájában halt meg ugyanabban az évben.

Emlékezetes és fontos mozzanata volt az együttlétnek a Hamburgból Magyarországra 1846-ban hazatérő, majd 1866-tól Erdélyben munkálkodó Rottmayer János gyülekezetalapító baptista misszionárius egykori bibliaraktárának meglátogatása. Sokáig nem volt ismert, hogy ez az épület ma is megtalálható Kolozsvár belvárosában. A történelmi bizottságok tagjai a fennmaradt feljegyzések és archív fényképfelvételek alapján beazonosították ezt a Skót Misszió által vásárolt és évtizedeken át fenntartott, valamikor Biblia-raktár – Biebel Niederlage külső felirattal rendelkező épületet. Mint ahogy erre fény derült, a hajdani missziós központ a Mátyás király szülőháza mögötti utcában, a hajdani Kárpát utca 18. szám alatt található.

Ez az épület volt 1866–1901 között Rottmayer János munkásságának központja. Innen került ki sok ezer magyar, német és a későbbiekben román nyelvű Biblia és evangéliumi kiadvány egész Erdély területére. Csoda, hogy az épület ma is áll, és eredeti funkcióját megőrizve napjainkban is különböző nyelvű Bibliákat és más evangéliumi könyveket árusítanak benne. A bizottságok terve, hogy ha lehetséges lesz, egy emléktáblát helyeznek majd el az épület falán.

Emlékezni és másokat is arra emlékeztetni, miképpen munkálkodott Isten a történelem során, és miként használta szolgálait az ő országa építésében, része elhívásunknak, a Biblia által ránk rótt, áldott kötelesség. Az Úr segítsen továbbra is mindannyiunkat ennek teljesítésében – hitünk növekedésére, az ő dicsőségére!

További képek: <https://www.baptist.hu/tortenelmi-megemlekezes-kolozsvaron-es-magyarlonan>

LELKIPÁSZTORI KONFERENCIA MAGYARLÓNÁN

A Romániai Magyar Baptista Gyülekezetek Szövetségének lelkipásztori közössége május 10-én konferenciát tartott a magyarlónai imaházban. A programvezető házigazda Szűcs Sándor lelkipásztor, a szövetség pasztorális alelnöke volt. Az együttlélet megnyitó imaórán Máté Miklós nyugalmazott lelkipásztor az Ef 3,14–21, a fiatalabb generáció képviselőjében pedig Budai Dániel frissen avatott brassói lelkipásztor az ApCsel 20,28 alapján szólt a jelenlévőkhöz. Az Istent dicsőítő énekeket Kiss Lehel szamosújvári lelkipásztor kísérte orgonán.

A konferencia egyik vendég előadója Papp János, a Magyarországi Baptista Egyház elnöke volt. Világunk és kultúránk Isten mérlegén című, hitmélyítő szolgálatának alapigéjeként az Ézs 32,1–8-at olvasta fel. Vetítéssel egybekötött előadásában a hívők közösségét is nagymértékben érintő globális folyamatokat és változásokat vázolta fel. Rávilágított arra, hogy mennyire fontos Istentől bölcsességet kérve megértenünk a minket körülvevő világban zajló eseményeket, hogy azokra az Úr akarata szerinti, biblikus válaszokat adhassunk. Bemutatott néhány javaslatot az Isten szerinti jövő építése érdekében: ha önzetlen szeretettel fordulunk az önző világ felé; ha Istentől kapott bölcsességgel élünk az információáradás, a technológia korában; ha törődünk környezetünkkel a környezetpusztítás világában; ha alázatosn élünk az öntelt és magával foglalkozó világban; ha türelmesek maradunk az örömhajszolás világában; ha irgalmasságot cselekszünk az erőszakosság világában; ha Isten jelenlétében élünk minden percben a szekuláris világban; ha nagylelkűek és jótékonyak leszünk a fogyasztói társadalomban; ha a megelégedést hirdetjük a sok fölösleget felhalmozó világban; ha Istent dicsőítjük az önimádat korában; ha építő szavakat szólunk a pusztító szavakkal élő világban; ha Istennek való elkötelezettséget tanúsítunk a közöny világában. Az építő és tartalmas előadást követően a hozzászólások sora, a felvetett kérdések megbeszélése következett.

A pásztori konferencia másik kiemelkedő programja dr. Mészáros Kálmán, a budapesti Baptista Teológiai Akadémia rektora és egyháztörténeti tanácske vezetőjének történelmi előadása volt. Az előadás címe: 500 éve reformáció – A reformáció harmadik ága, a döntés szabadsága – Anabaptisták 500 éve a Kárpát-medencében.

1621-ben Bethlen Gábor erdélyi fejedelem az anabaptistákat Morvaországból Erdélybe, a saját birtokára,

Ünnepi igehirdetéssel Papp János,
a Magyarországi Baptista Egyház elnöke szolgált

Alvincre telepítette. 2022-ben 400 éve annak, hogy Bethlen Gábortól (a Kolozsváron 1622 májusában megtartott országgyűlés határozata alapján) az anabaptisták vallásszabadságot kaptak.

Dr. Mészáros Kálmán elmondta, hogy a 2023-as évét a Magyarországi Baptista Egyház az 500 éves magyarországi anabaptista reformáció emlékévének nyilvánította. Jövőre lesz 500 éve annak, hogy az első anabaptista tanítók a történelmi Magyarország területére érkeztek 1523-ban. A Magyarországi Baptista Egyház a jubileumi emlékév keretein belül tudományos előadásokkal, gazdag programokkal és megemlékezések sorozatával készül. Kiemelte, hogy a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ, az Országos Széchényi Könyvtár és a Magyarországi Baptista Egyház közös kiadásában jelent meg a Könyvecske az igaz keresztyéni keresztségről... című, Dávid Ferenc által magyar nyelvre fordított és Kolozsváron a Heltai Gáspár nyomdájában 1570-ben kiadott egyetlen magyar nyelvű anabaptista könyv faksimile kiadása. A kiadvány karakter szerinti és értelmező átiratait Kelemen Sándor Tomi, az erdélyi Magyar Baptista Levéltár levéltárosa és a Történelmi Bizottság tagja készítette el. Ennek a műnek a megjelenése is bizonyíték az anabaptista tanok jelenlétére és terjedésére a korabeli Magyarország területén.

A jó lelki légkörben zajló, sok hasznos információval és tanáccsal gazdagító konferencia végén a résztvevők a lónai testvérek vendégszeretetét élvezhették.

Soli Deo gloria!

Kelemen Sándor Tomi
Szalárd, 2022. május 19.

Vasadi Lajos

AZ ANABAPTIZMUS ALTERNATÍV NÉZETE: VISSZAVEZETÉS A JELENTŐL

A jelenből visszavezetni a ma is működő ágakon az anabaptisták történetét olyan alternatíva, amivel a folytonosság jobban látható a mozgalom születési dátumáig: „Zürich, 1525. január 21.”¹ További előnye a visszavezetés-felfogásnak, hogy a ma is működő ágakon pontosabban lehet látni sajátos tanításukat, kegyességi gyakorlatukat, tartózkodási helyüket, üldöztetésüket, kitartásukat. Lényeges az is, hogy konkrétan szét lehet választani a tendenciózusan anabaptistának nevezett mozgalmaktól és vezetőiktől.

Az anabaptista megnevezést igyekeztek a világi és népegyházi történétírók már a mozgalom első évtizedében gyűjtőnévként használni, hogy összemosás a társadalmi igazságosságért küzdőkkel és az ezeréves birodalmat hely és dátum szerint váró chiliasztikusok szélsőséges csoportjaival, prófétákkal, akik nyilván-

valóan nem az anabaptista mozgalomhoz tartoztak. E. H. Broadbent megállapítása tárgyilagos:

„az 'anabaptista' nevet idővel politikai jellegű csoportokra is kezdték alkalmazni, akik harcias magatartásukban erőszakot is alkalmaztak. Természetesen a hívő gyülekezetek tagjainak semmiféle kapcsolatuk nem volt e csoportokkal.”²

Az alternatív nézet levezetéséhez a – mindenki számára elérhető – részletekbe menő kutatási eredmények, illetve feltételezések elismérlése nem indokolt. Vázlatosan utalok néhány sarkalatos rendelkezésre, eseményre. Azt gondolom, hogy így is látható lesz a folytonosság a ma is működő ágakon, nyilvánvalóvá válik az eredetük, tanításuk, gyakorlatuk, és megkülönböztethetők az egyéb mozgalmaktól.

1. W. R. Estep: *Az anabaptisták története* (Budapest: MBE, 2004), 25. o.

2. ² E. H. Broadbent: *Zarándok Gyülekezet* (Budapest: Primo, 1990), 151. o.

„A jelen kortól kimutatható, hogy a hutteriek megmaradtak az erőszakmentes tanaik és gyakorlatuk mellett.”

1. A hutteriek

Ismert források alapján kimutatható, hogy a hutteriek az Egyesült Államokba a 19. század végén kezdtek kivándorolni Oroszországból, mivel az orosz kormány 1874-ben bevezette az általános hadkötelezettséget. 1918-ban az Egyesült Államokban is kötelezővé tették a katonai szolgálatot, ezért a hutteriek többsége elköltözött a kanadai Alberta és Manitoba tartományokba.³

Oroszországba Ukrajnából költöztek át a hutteriek, Ukrajnába pedig Erdélyből kellett távozniuk Mária Terézia 1763-ban kiadott rendelete miatt.

Morvaországból a II. Ferdinánd megbízásából kiadott, 1622. szeptember 22-i keltezésű rendelet miatt kellett távozniuk négy héten belül. Először Szobotisz és Csejte környékén telepedtek le, innen mentek tovább Erdélybe Bethlen Gábor közreműködésével.

Morvaországba Tirolból az üldözések miatt települtek át 1529-ben Hutter Jakab vezetésével anabaptisták Austerlitzbe. Itt alapította meg az áttelepülőkkel a hutterinek nevezett gyülekezetet, udvarokat, ők az anabaptisták úgynevezett keleti ága. A dátum és a tartózkodási hely mutatják, hogy a hutterieknek nincs közük a thüringiai paraszttoralomhoz (1524–25) és Münzer Tamáshoz. Luther „lázadó emberekről... felkelő parasztokról” beszél, nem anabaptistákról a thüringiai eseményekkel kapcsolatosan (vö. Szebeni: *Anabaptisták*, 26–27. o.).

Tirolba Svájból és Dél-Németországból menekültek az üldözések miatt a „svájci testvérek”. 1527. január 5-én Blaurock Györgyöt Zürichben megkorbácsolták és kiutasították.

„...a város kapuján kívül lerázta a port a lábáról, és Tirolba ment, ott folytatta a lelki munkát.” (Szebeni: *Anabaptisták*, 38. o.)

A hutteriek története történelmi írások alapján visszavezethető Zürichig, az anabaptista mozgalom születési helyéig.

A jelen kortól kimutatható, hogy a hutteriek megmaradtak az erőszakmentes tanaik és gyakorlatuk mellett. A schleitheimi hitvallást követő anabaptistákból szerveződött a hutteri közösség, akik tárgyilagosan nem vádolhatók radikális tevékenységgel, az erőszakmentességet vallották egész történelmük során.

2. A mennoniták

A mennoniták – az anabaptisták nyugati ága – szintén Oroszországból települtek át az Egyesült Államokba a 19. század végén és 20. század elején hasonló okok miatt, mint a hutteriek.

Hollandiából Oroszországba II. Katalin cárnő (1729–1796) hívta őket. A visszavezetés szempontjából – hogy hol kaptak területet, és mivel foglalkoztak – nem fontosak.

Hollandiába Svájból, a dél-német területről és Strassburg környékéről menekültek 1527–28 körül az anabaptisták. Az üldözések szinte felszámolták őket a nevezett területeken, illetve egy részük Tirolba menekült.

Sajnos voltak vitáik is a „svájci testvéreknek” a különféle irányzatok vezetőivel:

„Sattler és Denck 1526 őszén személyesen találkoztak... A vitatkozás nyomán éppúgy elhatározta magát Dencktől, mint a radikális Münzertől.”⁴

A Denck által befolyásolt csoportokat spiritualistáknak nevezik.

Krisztinkovich Béla „szabad anabaptista gyülekezetnek” nevezi Sebastian Frank kortárs történetíró gyülekezetét. Ezek a gyülekezetek függetlenül működtek, de nem voltak radikálisak. Nem volt jelentős a létszámuk, viszonylag rövid időn belül felmorzsolódtak. Ennek egyik oka lehetett, hogy nem csatlakoztak a schleitheimi hitvallást követő anabaptisták egyik ágához sem.

A történelmi írásokból az látható, hogy a Hollandiába áttelepült anabaptisták létszáma nem volt jelentős a helyi mozgalmakhoz viszonyítva. Szervezetlenek voltak, nem volt számottevő befolyásuk – különösen társadalmi vonatkozásban.

A hollandiai reformmozgalmak

A hollandiai reformmozgalmakra azért térek ki részletesebben, hogy látható legyen, kik anabaptisták és kik más mozgalom tagjai, illetve kiemelkedő személyekhez csatlakozók. Hollandiában már 1520 körül voltak reformmozgalmak, de ezek nem anabaptisták. Ebben az időben még nem lehet tárgyilagosan anabaptistákról beszélni Hollandiában, sem máshol, mivel 1525-ben volt az első hitvalló keresztség, ami az anabaptista

3. Vö. Szebeni Olivér: *Anabaptisták* (Budapest: MBE, 1998), 146. o.

4. Vö. uo., 26–27. o.

„Nem minden újrakeresztelt ember volt a 16. században az anabaptista mozgalom tagja, ezt is lehet látni a történelmi írásokból.”

mozgalmat elindította. Ezt követően ragasztották rájuk az „újrakeresztelők” nevet, ami ellen tiltakoztak, de nem tudták megakadályozni, ezért beletörődtek a megnevezésbe.

Kiemelkedő személy volt a hollandiai reformmozgalmak befolyásolásában Hofmann Menyhért (1495–1543), aki Svábsországban, Hall községben született. Luther követője volt, lutheránus lelkészként is működött Dániában egy ideig, de túlzott eszkatológikus tanítása miatt vitába keveredett velük, és elfordult tőlük.

Hofmann Hollandiában jelentős tekintélyre tett szert a tanításával, de nem mindenben értettek egyet vele a hívei sem. 1530-ban Strassburgba ment, egy rövid ideig a zwingliánusokhoz csatlakozott.

„Ugyanabban az évben április 23-án keresztség által tagja lett a strassburgi anabaptista testvériségnek.”⁵

Az összefüggések alapján látható, hogy Hofmann nem tagolódott be az anabaptista mozgalomba. Strassburgból Bernbe utazott, a „svájci testvérekkel” kereste a kapcsolatot, de nem értettek egyet nézeteivel, ezért visszatért Hollandiába, ahol már voltak követői. Hívei megmaradtak egyházukban, de rajongó tisztelettel voltak „Menyhért testvér” iránt. Várakozásuk fokozódott az Úr Jézus közeli visszajövetelével kapcsolatosan, ami újabb spekulációba torkollott. Hofmann az Úr Jézus visszajövetelét 1534-re jövendölte, tévesen.

Hofmann a passzív ellenállást képviselte, a radikális megoldást elutasította, lelki értelemben gondolkodott a keresztségről is. S. Franck történetíró is kívánja ezt a „lelki értelemben vett keresztséget”.⁶ Többféle értelmezés szerinti keresztségről lehet olvasni a történelmi írásokban. Hofmann követőit melchoritáknak nevezték, nem anabaptistáknak, a hívei nem voltak újból megkeresztelve.

Hofmann Jan Matthijst keresztelte meg, kérésére. A holland Matthijs élre törésével 1533-ban egy szélsőségesen rajongó melchorita csoporttal több mindent megvalósított tanaiból. 1533 végén kiküldött „12 apostolt”, hogy kereszteljék meg követőiket. Ez nyilvánvalóan nem a „svájci testvérek” tanítása szerinti kereszt-

ség volt, ezek megtévesztett emberek voltak, akik saját várakozásukat akarták erősíteni ezzel is. Münsterben is kereszteltek, de a schleitheimi hitvallást követők értelemszerű, hogy elvből nem voltak kapcsolatban Matthijs követőivel. Fontos szem előtt tartani, hogy „keresztség” különféle indítékből történhetett. Nem minden felnőttkeresztelés hozható tárgyilagosan kapcsolatba az anabaptista mozgalommal. A keresztelés és a mozgalom két külön kategória. Nem minden újrakeresztelt ember volt a 16. században az anabaptista mozgalom tagja, ezt is lehet látni a történelmi írásokból, szituációkból.

1533-ban Matthijs azt a hírt vitte követőinek, hogy Münsterben lutheránus reformáció kezdődött. Bernat Rottman lutheri szellemű pap prédikálása – már korábban – annyira felfokozta a kedélyeket,

„hogy sokan a Szent Mór-templomban már a szent képeket kezdték rombolni”.⁷

Rottman egyre radikálisabban elveti a csecsemőkeresztséget, ezért távoznia kellett Münsterből. A püspök a rend helyreállítására katonai erőket vett igénybe, de „hesseni Fülöp javaslatára 1533. február 14-én békét kötöttek, és Münster törvényesen evangélikussá válik”.⁸

Ezt követően vonzotta a város az üldözött, a jobb életlehetőséget kereső embereket. A bevándorlók különféle elképzelésekkel jöttek. A későbbi eseményekből az látható, hogy Münzer Tamás hívei, akik a megtorlást túléltek, vallásos köntösben akarták megvalósítani céljaikat, radikálisan. S. Franck kortárs történetíró tudósítása:

„Münzernek még 1531-ben is sok titkos híve van Thüringiában, de ezek nem újrakeresztelők, ő maga sem keresztelkedett újra, amint ezt nekem szavahihető emberek elmondták.”⁹

Ezekhez csatlakoztak szélsőséges holland reformmozgalmak hívei is.

Matthijs 1534 elején Münsterbe vezeti – megtévesztett – híveit fegyveres harcra a püspöki csapatokkal szemben. A fegyveres összecsapásokban áprilisban

5. Estep, 152. o.

6. Szebeni: Anabaptisták, 51. o.

7. Broadbent, 175. o.

8. Szebeni: Anabaptisták, 61. o.

9. Uo., 29. o.

„Az amishokat sem lehet radikális anabaptistáknak tartani, nem vesznek részt a közéletben, nem fognak fegyvert.”

életét vesztette. Ebben az időben már gyűjtőnév az anabaptista megnevezés. A világi és főleg az egyházi személyek igyekeznek minden szélsőséges tanítást, reformmozgalmat anabaptistának nevezni.

Nincs egzakt bizonyíték arra, hogy a schleitheimi hitvallást követő anabaptisták voltak Münsterben 1533–34-ben. Hangsúlyos, hogy aki újrakeresztelésben részesült a 16. században, nem mindenki az anabaptista mozgalomhoz tartozik, szét kell választani a keresztséget és a mozgalmat. Ma sem mindenki baptista, aki bemerítkezett, különféle egyházhoz, vallási közösséghez, akár szélsőséges csoporthoz is tartozhat.

A mennoniták megszervezése

Hollandiában nem minden reformmozgalom volt szélsőséges, voltak olyanok is, akik biblikus megújulást akartak, bensőséges kapcsolatot Krisztussal, lelki közösséget egymással. Menno Simons (1496–1561) – aki római katolikus pap volt, de 1536-ban kilépett az egyházából, és 1537-ben a mennoniták püspökké választották – szervezte meg a mennoniták szövetségét a mérsékelt melchioritákból és a Hollandiába menekült schleitheimi hitvallást követő anabaptistákból. Tehát látható, hogy a mennoniták a münsteri események után szerveződtek, olyan mozgalmak tagjaiból, akik erőszakmentes elvet követtek.

A mennonitákat nem lehet tényszerűen forradalmároknak, radikálisoknak nevezni a tanításuk és gyakorlatuk alapján, de velük szemben sok erőszakos cselekedet történt.

A radikális mozgalmakat 1534-ben felszámolták, a kevés túlélő már nem tudott később megszerveződni a kíméletlen üldözés miatt.

3. Az amishok

A Svájcban élő mennonitákból váltak ki 1693-ban Jakob Ammann vezetésével, azzal az indoklással, hogy a mennoniták eltértek már Menno Simons tanításától. Ezt az új ágat amishoknak nevezik. A hutterieknél is zárkózottabbak a világtól.

„Ez a kulturális elszigeteltség különböző fokait képviseli.”¹⁰

Az amishok a fokozódó üldözésük miatt Svájcban áttelepültek az Egyesült Államokba a 18. század elején,

ezért nem lehet találkozni velük Európában.

Az amishokat sem lehet radikális anabaptistáknak tartani, nem vesznek részt a közéletben, nem fognak fegyvert. A 16. században nem is volt még ez az ág, amikor radikális tevékenységgel vádolták az anabaptistákat.

A ma is működő anabaptista ágak történetének margóján, vázlatosan visszavezetve is látható, hogy radikális anabaptisták nem voltak – hitvallásuk szerint nem is lehettek – és nincsenek ma sem. Akik a 16. században radikálisak voltak, azok nem anabaptisták, jellemzőik, vezetőik szerint meg lehet nevezni őket. A schleitheimi hitvallást követő anabaptisták és a ma is működő ágak jól elkülöníthetők:

1. Münzer Tamástól és híveitől, akik társadalmi igazságosságért is küzdöttek
2. a hollandiai szélsőséges/rajongó chiliasztikusoktól és vezetőjüktől, Jan Matthijstól
3. a münsteri eseményektől.

A schleitheimi hitvallást követők tekinthetők tárgyilagosan anabaptistáknak, akik pacifisták voltak. A hitvallást elutasítók vagy a reformmozgalmak radikális ágához tartozók még ha szubjektíve anabaptistának is mondták magukat, de meghatározó kritériumok alapján kiértékelve látható, hogy nem azok. Nem mindenki, minden vonatkozásban az, akinek mondja magát (vö. Jel 2,9b; 3,17). Azokat sem kell feltétlen

10. Estep, 274. o.

„Dr. Udvarnoki Béla mutat rá: »Münzer Tamás, a zavargás vezetője nem is volt anabaptista.«”

anabaptistának tekinteni, akiket annak mondanak. Lőcsén 1529-ben a városi tanács határozata azok ellen, akik

lutheránusoknak mondják magukat, de tényleges hitvallásuk szerint újrakeresztelők, a legnagyobb szigort fogják szem előtt tartani.¹¹

A gyakorlatban nem voltak „újrakeresztelők”, mert akkor azzal vádolták volna őket, és más elbírálás alá estek volna. Célszerű szem előtt tartani, hogy voltak a 16. században és más korokban is igehirdetők, akik helyesen értelmezték a Bibliát, és voltak hallgatóik, akik ezt elfogadták, hitvallásuk lett. Ezekre némelykor úgy utalnak, mint az újrakeresztelőkre, anabaptistákra, de ezek nem tartoztak gyakorlatilag az anabaptista mozgalomhoz. Ma is vannak a népegyházakban is, akik „tényleges hitvallásuk szerint újrakeresztelők”, sőt olyanok is vannak, akik bemerítkeztek, de megmaradtak egyházukban. Kritériumok alapján vizsgálva az anabaptista mozgalmat közelítünk a tárgyilagossághoz, így tudjuk körülhatárolni, kik tartoznak bele.

A 16. században szinte mindenkit anabaptistának tartottak, aki nem világi, katolikus, lutheránus vagy kálvinista gyakorlatot követett. A világi hatóságok és a vele szövetséges egyházak válogatott kegyetlen módszerekkel üldözték, végezték ki – máglyán, vízbe fojtással, kerékbe töréssel – az anabaptistákat is, akik nem voltak radikálisak. A történelmi írásokban torzítva mutatják be az anabaptistákat, összerosva minden szélsőséges mozgalommal, személylyel. Az anabaptistáknak nem volt lehetőségük, hogy hatékonyan reagáljanak a valótlanosságokra, így rajtuk maradt az általánosítás. Ezért a mai napig Münzer Tamást, aki katolikus pap volt, majd Luther követője lett, később önállóan képviselte nézeteit, a társadalmi igazságosságért is küzdött – a thüringiai munkásokkal, parasztokkal –, az anabaptistákhoz sorolják, alaptalanul. Münzer nem részesült hitvalló keresztségben, eltért a Biblia tanításától. Dr. Udvarnoki Béla mutat rá: „Münzer Tamás, a zavargás vezetője nem is volt anabaptista.”¹² Mégis évszázadokon át – egyes történészek – Münzer Tamást anabaptistának tartják, figyelmen kívül hagyva az alapvető tényeket. Nyilvánvaló a céljuk, hogy kom-

romittálják az anabaptistákat.

A 20. század elejétől kezdik szétválasztani egyes történészek az anabaptistáktól Münzert, aki egy külön ágat képvisel a reformáció évszázadában, a radikális reformációt.¹³ Az anabaptista mozgalom nem folytatása a „radikális reformációnak”, hanem egy új ág, kronológia szerint is később indult. A frankenhauseni megtorlást (1525) túlélő hívei még tettek egy kísérletet a hozzájuk csatlakozott szélsőségesekkel Münsterben – akik nem anabaptisták voltak –, de ez is rövid életű volt.

Hosszú időt vesz igénybe, mire bemegy a köztudatba az, hogy Münzer Tamásnak valójában semmi köze az anabaptistákhoz.

Dr. Tom Nettles, a The Southern Baptist Theological Seminary professzora szerint:

„A mennoniták, hutteriek és az amishok az anabaptisták közvetlen leszármazottai.”

Tisztul a kép az anabaptistákról: az elérhető források és a tárgyilagosságot értelmesség által reálisabban látható történelmük.

AZ ANABAPTISTA MOZGALOM ÉRTELMEZÉSE, KÖRÜLHATÁROLÁSA ALAPVETŐ KRITÉRIUMOK SZERINT

Az értelmezéssel a többféle történelmi forrásanyagból, az írók motivációjából, ideológiai elkötelezettségéből, koncepciójából, feltételezéséből, az anabaptista mozgalom vonatkozásában biblikus tanításukból, gyakor-

11. Emléklapok 2, 19. o.

12. Udvarnoki Béla: Kik a baptisták? (Novi Sad: Magyar Baptista Kiadó – Jugoszlávai Baptista Szövetsége, 1972), 12. o.

13. Estep, 20. o.

„Az anabaptista mozgalom körülhatárolása azért lényeges, mert gyűjtőnévként ment be a köztudatba, s az évszázadok alatt összemosták egyéb mozgalmakkal.”

latukból szintézis alakítható ki. Továbbá tárgyilagos értelmezés kritériumok szerint lehetséges, így a történelmi írásokból a pro és kontra torzítások kiszűrhetők, ez segít az anabaptista mozgalom körülhatárolásában.

Az anabaptista mozgalmat fontos horizontálisan és vertikálisan értelmezni, mivel nem csupán történettudományi terület, hanem teológiai is. Bizonyos egyidejűséget is alapvető figyelembe venni: „Jézus Krisztus tegnap, ma és mindörökké ugyanaz.” (Zsid 13,8) Az anabaptista mozgalom nem pusztán egy szervezet, hanem Krisztus gyülekezete, tanúságtevői ma is.

Az anabaptista mozgalom körülhatárolása azért lényeges, mert gyűjtőnévként ment be a köztudatba, s az évszázadok alatt összemosták egyéb mozgalmakkal. Elérkezett az idő, hogy világosan körülírjuk, kik az anabaptisták, meghatározott kritériumok szerint:

1. Kronológiai, illetve topográfiai nézetek

Mikortól datáljuk az anabaptista mozgalmat? Erre az alapvető kérdésre sem egységes a válasz még a szabadegyházi gyülekezetek körében sem a különféle nézetek miatt:

a. Az egy eredet nézet

Zürich, 1525. január 21. Megnevezhető személyek is köthetők ehhez a városhoz és dátumhoz: Mantz Félix, Grebel Konrád, Blaurock György.¹⁴ Ez a nézet történelmi írásokkal alátámasztott, ténynek vehető. Az anabaptista mozgalom indulásának tekinthető.

A korábbi századokban is voltak biblikus, hitvalló

mozgalmak, de azok pauliciánusok, bogumilok, valdensek és albigensek néven ismertek. Az 1517–1525 közötti időben voltak reformerek, reformmozgalmak, „radikális reformáció”, de ezeket sem nevezték anabaptistáknak akkor, csak később.

b. A több eredet nézet

Svájc, Németország, Hollandia területén és különböző időben feltételezi az anabaptista mozgalom indulását. Ez a nézet helységnevet, dátumot konkrétan nem mutat ki, ebből az következik, hogy parttalaná teszi kronológiailag az anabaptista mozgalom indulását. Ezt a nézetet fel lehet ezért használni arra, hogy valakik szubjektíven magyarázzák az anabaptista mozgalmat.

c. A folytonosság nézet

Az első jeruzsálemi gyülekezettől eredeztetése az anabaptizmusnak. Ez sokaknak szimpatikus felfogás, de idealisztikus. Történelmileg az anabaptizmus mozgalom, ami a 16. században indult, és nem egy szakramentum felvétele csupán. A 16. század előtt és után is voltak hitvalló keresztségben részesülők, akik nem tartoztak az anabaptista mozgalomhoz.

d. A visszavezetés (alternatív) nézet

A ma is működő ágakon. Dokumentumok alapján látuk az előző fejezetben, hogy a hutteriek, a mennoniták és az amishok visszavezethetők Zürich, 1525-ig. Ez a nézet összecseng az egy eredet felfogással, akár ellenőrzésének is tekinthető.

Természetesen nemcsak a fenti négy felfogás van az anabaptista mozgalom eredetével, indulásával kapcsolatosan, de ezekből is kiértékelhető, hogy melyik tekinthető leginkább tárgyilagosnak. A kronológiai, illetve topográfiai meghatározás azért lényeges, hogy el tudjuk határolni időben és térben az egyéb mozgalmaktól és vezetőiktől. Svájc történelmében kronológiai adatok: „1523: A zwingli-reformáció kezdete Zürichben.” Anabaptista vonatkozású dátum: „1525: Az újkeresztelkedők első szövetkezése.”¹⁵

A reformáció indulásának is van egy elfogadott helye, ideje: Wittenberg, 1517. október 31. Függetlenül attól, hogy ezt a dátumot is vitatják némelyek. Az anabaptista

14. Vö. Estep, 26. o.

15. Világtörténelmi kronológia (Budapest]: Anno, [2007]), 304. o. (Lezárva 1998.)

„A hitvallások elfogadói, gyakorlói az anabaptisták, így jól megkülönböztethetők egyéb mozgalmaktól, reformerektől.”

mozgalomnak is hasonlóan lehetne: Zürich, 1525. január 21. Sajnos a különböző nézetek miatt megosztottság van a szabadegyházi történetírók körében, ami az anabaptistákkal nem szimpatizálók malmára hajtja a vizet.

2. A Biblia és az anabaptista hitvallások szerinti értelmezés

a. Az anabaptisták a **Bibliát** tartották elsősorban hitük és gyakorlatuk zsinórmértékének. Életük kockázatásával, – sokan – feláldozásával is bizonyították, hogy nem adják fel biblikus meggyőződésüket. Az anabaptisták történetének van teológiai része is. Ha a Szentírás felől értelmezzük a történelmüket, látjuk a jellemzőiket, amelyek megkülönböztetik őket más mozgalmaktól, egyházaktól.

A külvilág felé a hitvallásukkal fejezték ki, hogyan értelmezik a Bibliát. A közösen kialakított, elfogadott hitvallással lelki és szervezeti közösséget is vállaltak.

b. A **schleitheimi hitvallást** 1527-ben fogadták el az anabaptista gyülekezetek küldöttei. Kiadásának dátuma 1527. február 24. Az első hitvallásuk konkrét helye dátummal ismert. A hitvallás címe: *Isten gyermekeinek testvéri egyesülése hét cikkely alapján*.¹⁶ A biblikus anabaptisták ezt a hitvallást követték a 16. században, ezzel különültek el a különféle mozgalmaktól, vezetőiktől és az úgynevezett „szabad anabaptista gyülekezetektől”.

16. Szebeni: Anabaptisták, 40. o.

c. A **hutteriek hitvallása** – 1540 körül – a Riedemann-hitvallás.

Riedemann Péter (1506–1556) a hutteriek legkiemelkedőbb teológusa. A börtönben írta meg jelentős terjedelmű, biblikus hitvallását. Címe: *Vallásunk, tanításunk és hitünk megvallása; a testvéreké, ahogy a hutterieket nevezik*.¹⁷ A hitvallás összhangban van a „svájci testvérek” és Hubmayer Baltazár tanításával, kivétel a vagyonszövetség és a fegyverviselés kérdése. Az anabaptisták keleti ágában ez a legjelentősebb hitvallás.

d. A **waterlandi hitvallást** 1577-ben készítették és a hollandiai mennoniták egy liberális csoportja fogadta el.¹⁸ Ez a hitvallás mutatja, hogy voltak csoportok a 16. század végén, melyek a schleitheimi hitvallást újjal váltották fel, hogy liberális teológiai látásukat, kegyességi gyakorlatukat ezzel tegyék legálissá. Ez a hitvallás szakadást eredményezett a mennoniták szövetségében. Sajnos voltak belső viták a mennoniták körében szervezeti és teológiai kérdésekben is, ami némelykor a külső támadásoknál is nagyobb gondot, veszteséget jelentett.

e. A **dordrecht-i hitvallást** 1632-ben fogadták el a holland mennoniták, ami a korábban kialakult viták megoldásában segített.¹⁹

A mennoniták legjelentősebb hitvallása a dordrecht-i, összhangban van a schleitheimivel, de nem olyan merev az ekkleziológiai kérdésekben. Az alapokhoz térnek vissza a szerzői, 18 cikkelyben fejtik ki tanításukat és gyülekezeti rendtartásukat.

Természetesen mindig voltak, akik nem fogadták el a szövetségük hitvallását, és elhagyták az anabaptista mozgalmat. Akik magatartásukkal megszegték, azokat kiközösítették. Egyes történetírók elsősorban ezeket tüntetik fel anabaptistáknak, a hűségeseket, erkölcsösöket és a mártírokat ritkán említik meg.

A hitvallások elfogadói, gyakorlói az anabaptisták, így jól megkülönböztethetők egyéb mozgalmaktól, reformerektől.

17. Uo., 90. o.

18. Vö. Estep, 174. o.

19. Vö. Almási Mihály: *Teológiai irányzatok formálódása a baptista misszióban*, I. kötet (Dömsöd: Jó Pásztor Alapítvány, 2019), 31. o.

„Az anabaptista mozgalomnak nemcsak múltja van, hanem jelene is.”

3. Az összefüggések struktúra szerinti értelmezése

a. Az anabaptista mozgalomnak is van egy sajátos szerkezete, felépítése, rendszert alkotó összefüggése, ami meghatározza, hogy kik, mikortól, milyen feltételekkel tartoznak bele. Az összefüggések alapján is világosan szét lehet választani az egyéb mozgalmaktól, ami azért fontos, mert évszázadokon át gyűjtőnév volt, főleg Münzer Tamással, a münsteri eseményekkel azonosították.

b. Az anabaptista mozgalom felépítése vertikálisan: biblikus tanítás a megtérés, a hitvalló keresztség, az úrvacsora és más alapvető tantételekben; kitartottak mellett, hogy Isten megismerésének a Biblia az egyetlen, legjobb forrása.²⁰ Horizontálisan: független az államtól, erőszakmentes szemléletében és gyakorlatában. Ezek a jellemzők meghatározók az anabaptizmus körülhatárolásában.

c. Az összefüggések szem előtt tartása segít: a szubjektumok, koncepciók, feltételezések, a „mi lett volna ha” vélekedés kiszűrésére. Továbbá figyelembe kell venni, hogy a kutatót, történetírót több minden befolyásolja: ideológiai elkötelezettsége, anyagi érdekeltsége, egyházi és világi hivatala, célja az írással, és lehetne még sorolni.

Az anabaptista mozgalom összemosása egyéb mozgalmakkal a fenti alapvető kritériumok figyelmen kívül hagyásával történt az elmúlt századokban és még ma is nagymértékben Európában.

A 20. század elejétől jelentősen tisztult a kép, hogy kik voltak anabaptisták és kik nem. Ma már a rendelkezésre álló történelmi források szerint világosan lehet látni, hogy Münzer Tamáshoz és az általa képviselt „radikális reformációhoz”,²¹ a münsteri eseményekhez nem volt köze a schleitheimi hitvallást követőknek. Ez nem azt jelenti, hogy tökéletesek voltak az anabaptisták, hanem azt, hogy tényekkel nem bizonyítható a vád, hogy radikálisokkal közösséget vállaltak, fegyveres harcokban részt vettek. A ma is működő ágra sem lehet tárgyilagosan azt mondani, hogy radikálisak, rajongók. Akik radikálisak, rajongók voltak, a fenti kritériumok szerint nem anabaptisták, hanem egyéb mozgalom hívei.

20. Szebeni Olivér: *Beszéd, nyelv és a Biblia* (Budapest: Baptista K. – MBE, 2008), 242. o.

21. Vö. Estep, 20–21. o.

„Olykor a reformáció természetét félreértették az anabaptisták, inspiracionalisták (spiritualisták), racionalisták és libertínusok kifejezés használatában levő zűrzavar miatt.”²²

Nyilvánvaló, hogy nem az egyetlen mozgalom volt az anabaptista a 16. században.

Az anabaptista mozgalom körülhatárolása, értelmezése

Az anabaptizmus körülhatárolásához szükséges: 1. a korabeli dokumentumok, kortárs írárok felkutatása, ami jelentős mértékben megtörtént a 20. század közepére. 2. a forrásanyag értelmezése, kiértékelése. 3. az összefüggések bemutatása meghatározó kritériumok szerint. Az utóbbi kettő kis lépésekkel halad Európában. A lassú haladás oka, hogy a köztudatban levő, évszázadok óta fennálló, téves nézettel kell megküzdeni. A 16. századi reformmozgalmak – Münzer Tamás, a münsteri események – összemosása anabaptista gyűjtőnéven már historikus lett, ha alaptalan is. Ezt akarják fenntartani az anabaptizmussal nem szimpatizálók. A 16. és a következő századokban tüzzel-vassal, a „szent inkvizícióval” védelmezték általánosító értelmezésüket, gyakorlatukat.

Az anabaptisták kitartottak biblikus felismerésük mellett, és egzisztencia elvesztés vagy mártíromság árán is gyakorolták. Elindítottak egy új mozgalmat a 16. században, ami túlélte minden üldözést; tanításukból merítve a 17. században szabadegyházi gyülekezetek alakultak és alakulnak folyamatosan.

Az anabaptista mozgalom tökéletes körülhatárolása lehetetlen, mivel rész szerinti az ismeretünk, de alapvető kritériumok szerint a sarokpontok kitűzése lehetséges. Azért fontos a körülhatárolás, mert egyébként összemosható más mozgalmakkal, bármit és akárkit kapcsolatba lehet hozni vele, anabaptistának lehet nevezni.

Az anabaptista mozgalomnak nemcsak múltja van, hanem jelene is. A kronológia és az összefüggések szerinti körülhatárolás jelentősen világossá teszi, hogy kik tartoznak az anabaptista mozgalomba, és kik nem. A hitvallásuk szerint értelmezve a schleitheimi hitvallást elfogadók és megtartók, a ma is működő ágak: a hutteriek, a mennoniták és amishok tekinthetők anabaptistáknak.

22. Uo., 14. o.

„Lesznek, akik életüket vesztik Krisztus szolgálatában. Ez nem tragédia. Az a tragédia, ha az életet többre becsüljük Krisztusnál.”

Tok Bence

JOHN PIPER: NE PAZAROLD AZ ÉLETED!

John Piper kiváló abban, hogy könyvei előszavával lehetetlenné tegye írásait.¹

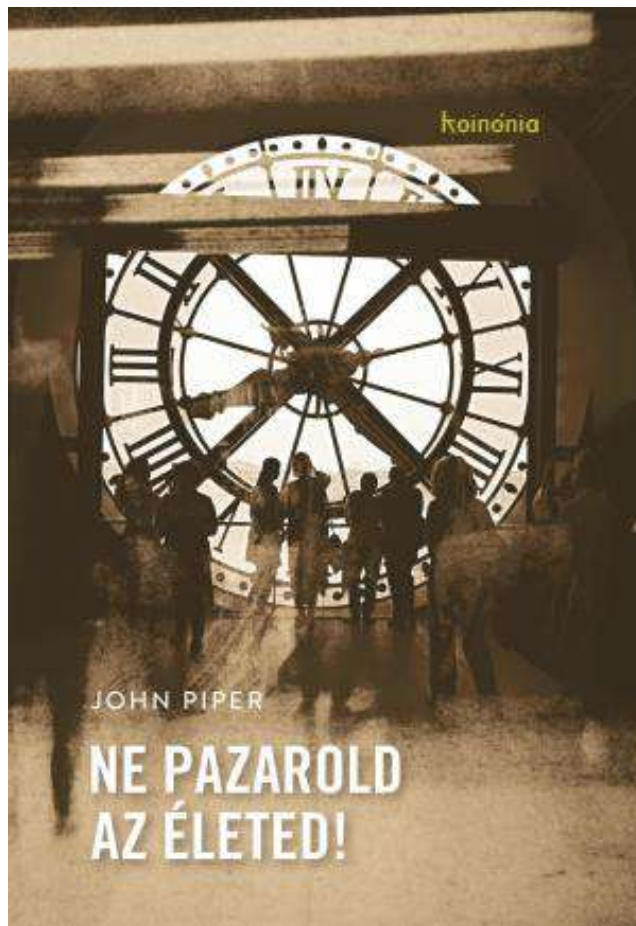
„Az Istent magasztaló öröm útjáért az életünkkel kell fizetnünk. Jézus azt mondta: »Aki elveszti az életét értem és az evangéliumért, megmenti azt.« (Mk 8,35) Vagyis jobb elveszíteni az életünket, mint elfecsérelni. Ha örömmel azért élünk, hogy mások örömet legyenek Istenben, nehéz életünk lesz: komoly kockázatot kell vállalnunk, ugyanakkor teljes lesz az örömünk. Ez a könyv nem arról szól, hogyan kerüljük el a megsebződéseket, hanem arról, hogyan kerüljük el napjaink elpazarlását. Lesznek, akik életüket vesztik Krisztus szolgálatában. Ez nem tragédia. Az a tragédia, ha az életet többre becsüljük Krisztusnál.”²

Piper a maga bibliai alapokon álló végletességével megmutatja az olvasónak az élet elpazarlása és elvesztése közti végtelen különbséget. Bizonyítása pedig tökéletes összhangban áll gyakran emlegetett jelmondatával: „Istent az dicsóíti leginkább, ha minél nagyobb meglepedést találunk Benne.”³ Nagy öröm volt számomra, hogy Louisville-ben, az áprilisi Together for the Gospel (T4G) konferencián találkozhattam a szerzővel, aki alá is írta a saját példányomat.

1. Az olvasó maga is megvizsgálhatja ezen állítás hitelességét John Piper Szünetedélyem, Isten; Koronavírus és Krisztus; Jézus Krisztus szenvedése és váltságghalála; Lásd és csodáld Jézus Krisztust; Az öröm hajnala; Hirdetek nektek nagy örömet című, magyarul megjelent műveiben.

2. John Piper: Ne pazarold az életed! (Kolozsvár: Koinónia, 2022), 10. o.

3. Uő: Szünetedélyem, Isten (Kolozsvár: Koinónia, 2018), 10–11. o.

Koinonia, 2202, 232 oldal

„Imádkozom minden olvasómért: akár diákként még merész álmokat szövöget az életével kapcsolatban, akár nyugdíjasként abban reménykedik, hogy talán nem vesztegeti el utolsó éveit.”⁴

4. Uő: Ne pazarold az életed!, 10. o.

Leif Nummela

Benne lakozik a teljesség

Miért Jézus a Biblia megértésének kulcsa?

Koinonia, 2016, 279 oldal

„A messiási jóslatok olyanok, mint egy-egy címzés. Egy személy címe elárulja, hogy hol lakik, ezzel is megkülönböztetve azt a helyet a többi hasonlótól.

Ehhez hasonlóan jegyezte be Isten a Bibliába a Messiás címét és nevét. A történelem során egyetlen olyan személy létezett, aki teljesítette az Ószövetség összes messiási jóslatát. Ha végigkövetjük az Ószövetségben megjelenő összes címzést, egyetlen olyan személy van, akire mindegyik illik: Jézus Krisztus.”

Leif Nummela finn teológus és író, a turkui Uusi tie folyóirat és könyvkiadó főszerkesztője 1955-ben született. Hét könyv szerzője, ezek közül a legnépszerűbb a számos kiadást megért, angolra is lefordított Benne lakozik a teljesség című kötete. A Biblia mélyebb megértését szolgáló könyvet a Koinónia Kiadó elsősorban fiataloknak, illetve ifjúsági lelkészeknek ajánlja.

Tobias Faix, Martin Hofmann,
Tobias Künkler

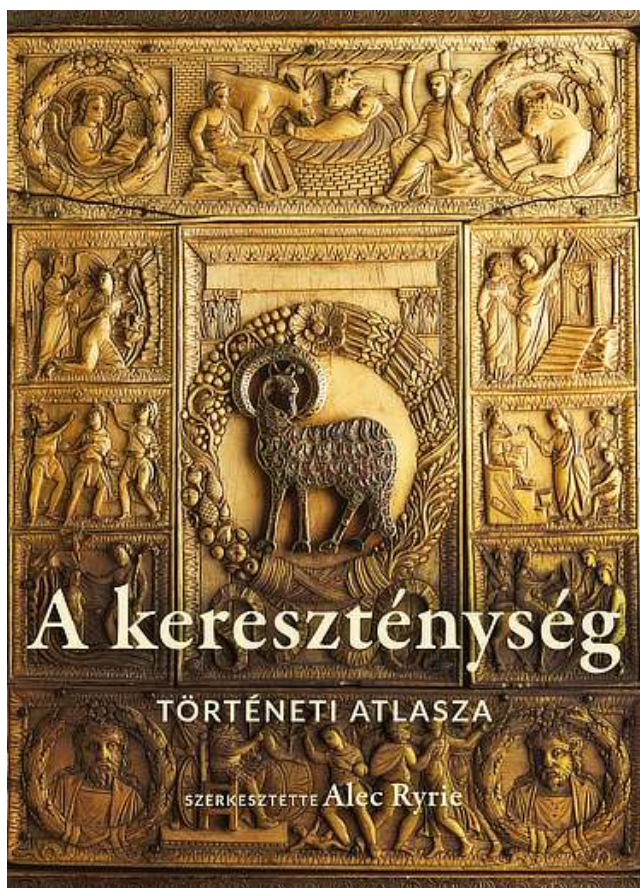
Miért nem hiszek már

Amikor a fiatalok elvesztik a hitüket

Koinonia, 2020, 266 oldal

A kötet különleges értéke, hogy nem csupán intuitív válaszokat ad a felvetett kérdésre, hanem a szerzők átgondolt kutatási módszertannal dolgoznak. De ennél is fontosabb, hogy az interjúk során kapott válaszokból gazdagon idéznek, és nyolc mélyinterjút teljes egészében közölnek is. Az olvasó úgy érezheti, mintha személyesen neki mesélnék el történeteiket a hitüktől elfordult fiatal felnőttek. Ajánlom azoknak, akiknek ég a szívük a miszsióért, de közben fontos számukra, hogy a valósággal is szembesüljenek.

Heizer Tamás, a Barnabás Csoport igazgatója

Ryrie, Alec (szerk.)

A kereszténység történeti atlasza

Kálvin, 2021, 224 oldal

A napjainkban több mint kétmilliárd hívőt számláló kereszténység csaknem az egész világon otthon van. Hatása Európában és az amerikai kontinensen különösen is alapvető. Több mint száz színes térkép és illusztráció segítségével atlaszunk ennek a vallásnak a történetét követi végig, bemutatva a kereszténység dinamikus és alkalmazkodásra képes valóságát a kezdetektől rendkívül sokszínű történelmi, kulturális, vallási, illetve egyre táguló földrajzi keretek között. Az ókortól napjainkig ívelő történetet a térképek és ábrák, grafikonok mellett rövid összefoglalók segítik megérteni. A kereszténység nemcsak a világ csodálatos műemlékei, irodalmi, zenei, képzőművészeti és építészeti alkotásai számára jelentett és jelent mindig megújuló inspirációt, hanem a világ politikai, történelmi folyamataiban is fontos szerepet játszott. Korunk kihívásai ellenére (ateizmus, szekularizmus, belső feszültségek és konfliktusok) a kereszténység ma is megkerülhetetlenül jelen van életével és üzenetével. A máig tartó történelemnek ehhez a gazdag tárházához ad kulcsot a kezünkbe ez a történeti atlasz.

Eugene H. Peterson

A lelkeszi hivatás művészete

Harmat, 2022, 212 oldal

Eugene Peterson, akit a „lelkészek pásztoraként” ismernek, visszatér az alapokhoz, hogy meghatározza a lelkipásztor eredeti, és ma is érvényes hivatását. Gondolatai bölcsességet és felüdülést kínálnak azoknak, akiket felőröl az elvárásoknak való megfelelés és a „gyülekezet működtetésének” kényszere.

„A könyv őszinte vallomás a lelkipásztori hivatásról, amelyet a szerző – nem titkoltan – felforgató szándékkal írt. Igazán jó lett volna, ha annak idején – a lelkeszi szolgálatra készülésemkor – bátorságot adott volna az induláshoz, fanyar öniróniájával és humorával józanságra és alázatra tanított volna. Nem is beszélve a lelkesítésről és az inspirációról.”

Varga Gyöngyi evangélikus lelkész, teológiai tanár

Húsvét közelében

Magyar írók novellái böjttől pünkösdig

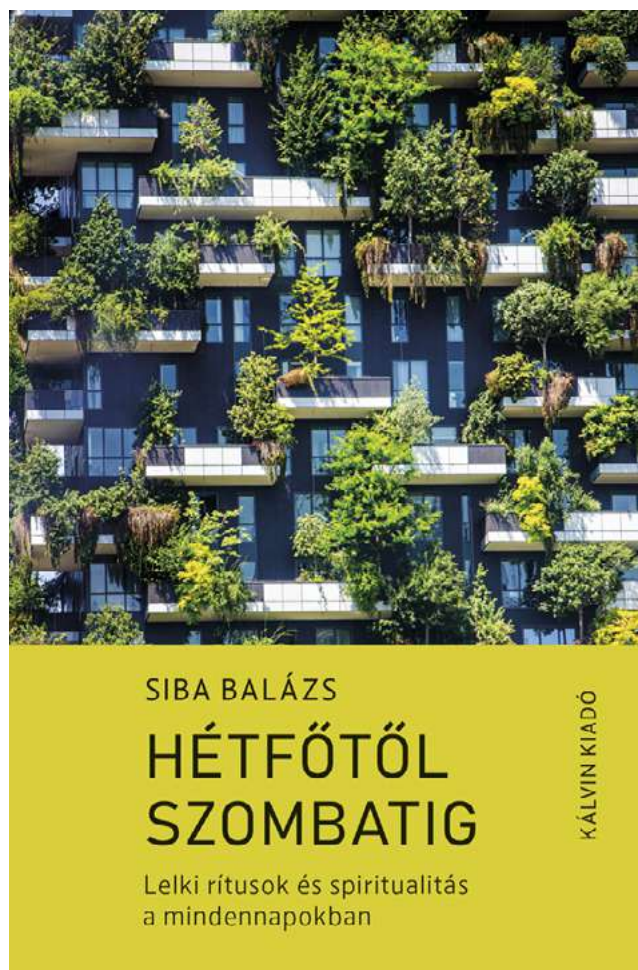
Kálvin, 2022, 176 oldal

Ez a kötet a böjttől pünkösdig terjedő időszakot követi végig, ismert és kevésbé ismert magyar írók novelláit rendezve az ünnepek szerint öt fejezetbe.

„Jézus van a középpontban, Isten nagy váltságművének a személye, aki által megváltozhat, megfordulhat az életünk: reménytelenségből reménységet kaphatunk, csüggedésből lelkesedést, zuhanásból felemelkedést, sötétségből fényt, halálból életet. Így olvashatunk [...] börtönben született passiójátékról, Jézus hajnali útjáról, a húsvét örömről, a piros tojás jelképes üzenetéről, a konfirmáció gyakorlatáról és az egyház hűségre rendelt idejéről” (részlet az Előszóból).

A novellák szerzői:

Ady Endre, Demeter Adél-Hajnalka, Dezső Anna, Fekete István, Karinthy Frigyes, Koósa Mária, Krúdy Gyula, Lázár Ervin, Makkai Sándor, Móra Ferenc, Móricz Zsigmond, Pálincás Mihály, Szabó Dezső, Szép Ernő, Tóth-Máthé Miklós, Visky András.

Siba Balázs

Hétfőtől szombatig

Lelki rítusok és spiritualitás a mindennapokban

Kálvin, 2020, 266 oldal

Munka, étkezés, kertészkedés... Van ezeknek valami köze a keresztyén hithez? Mi az a hétköznapi, rutinszerű cselekvésekben, ami imává, hitté, liturgiává válhat? Siba Balázs tudományos esszéi a protestáns spiritualitás gondolkörében végigkalauzolnak a hétköznapi élet színterein, és megmutatják, hogyan hathatja át az Istennel való kapcsolat a legköznapiabb helyzeteket is. Szól ez a könyv mindazoknak, akik nem elégszenek meg azzal, hogy hitük a templomra és a gyülekezeti életre szorítkozzon, hanem szeretnék, ha az életük, a hétköznapijuk is imádsággá válnának.

„Mi van akkor, hogyha életünk ideje nemcsak lepe-reg, hanem jelentést és jelentőséget hordozhat azáltal, hogy legegyszerűbb cselekvésünk is Krisztusra mutat? Mi lenne, ha életünk egyszerű hétköznapijait közt menet közben kialakulna bennünk a hála, amikor az imádság már nemcsak cselekvés, hanem az élet maga?” Részlet az Előszóból.

Csoma Judit Margit

Megszelídített szorongás

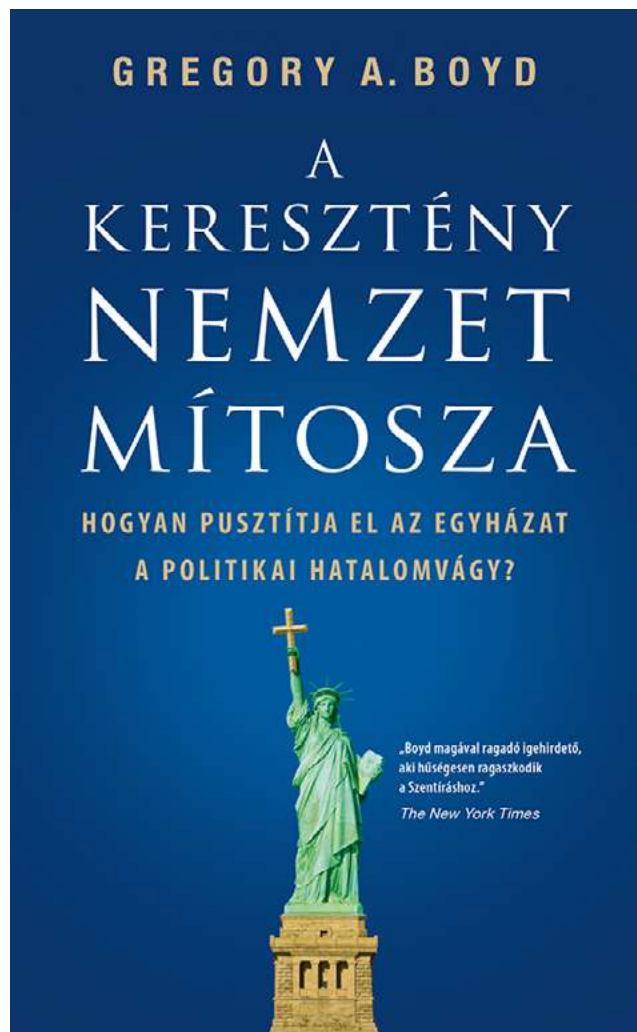
A szorongás jelenségének teológiai és pasztorálpszichológiai szemlélete a 20. században

Kálvin, 2021, 188 oldal

Meg kellene tanulni szorongani – ajánlja Kierkegaard –, mert „ez egy olyan kaland, amelyben minden embernek helyt kell állnia: meg kell ismernie a félelmet, a szorongást, hogy ne vesszen el amiatt, hogy soha nem félt, vagy amiatt, hogy elmerült a szorongásban...”

Haszonnal forgathatják ezt a könyvet lelkipásztorok, pasztorálpszichológusok és lelkigondozók, akik munkájuk során segítenek másoknak, hogy az élet élhető legyen a szorongással is, és önismereti folyamatuk során megtanulják kezelni a saját szorongásaikat.

Csoma Judit Margit református lelkész, pasztorálpszichológus. 1991 óta a berekfürdői Megbékélés Háza lelkésze. Három felnőtt lánya van. A könyv a doktori disszertációja, amelyet 2012-ben a Debreceni Református Hittudományi Egyetemen védett meg.

Gregory A. Boyd

A keresztény nemzet mítosza

Hogyan pusztítja el az egyházat a politikai hatalomvágy?

Luther, 2022, 244 oldal

Jogos-e az önvédelem, létezik-e igazságos háború, vállalhat-e katonai szolgálatot keresztény ember? Törekedhet-e az egyház arra, hogy hatalommal igyekezzen átformálni a világot? Mitől keresztény egy nemzet? Gregory A. Boyd amerikai presbiteriánus teológus, igehirdető könyvében többek között ezeket a kérdéseket is megválaszolja. Krisztus Golgotán megnyilvánult szeretetének radikális követésére, megalkuvás nélküli, erőszakmentes alárendelődésre hív. Bálványokat és tabukat döntögetve leplezi le a hamis motivációkat, és sarkall az evangélikál evidenciák újragondolására.

„Boyd magával ragadó igehirdető, aki hűségesen ragaszkodik a Szentíráshoz.” The New York Times

Tomka János

A bizalomépítő vezető

A gyanakvás mérgétől a bátor elköteleződésig

Harmat, 2022, 120 oldal

Korunk szervezetei csak akkor maradhatnak működőképesek, ha vezetőjük elkötelezi magát a bizalmatlanság falának lebontása mellett, és tudatosan törekszik megteremteni a sebezhetőségen alapuló bizalom légkörét. A szerző A Bizalomépítő vezető című könyvében a vezetéstudomány és a teológia tapasztalatait felhasználva, egyénileg és csoportosan is feldolgozható kérdésekkel segíti ezt a folyamatot.

„Ha nincs, aki a helyes irányba tartó úton vezessen, az előbb-utóbb egyéni vagy akár közösségi katasztrófához visz. A bizalom azonban talpra állíthatja még a feje tetejére állt világot is. Értékvesztett korunkban a szerző olyan kreatív utat választott, amely sokak motiválója lehet: az örök értékek és a mai kérdések közé próbál meg hidat verni, s ezt útmutatásaival járhatóvá is tenni.” Dr. Hafenscher Károly egyetemi tanár

Révész Szilvia

Az igazság szabaddá tesz

Áhítatok az év minden napjára

Harmat, 2021, 384 oldal

Amikor Isten Igéje rávilágít azokra a félelmekre, függőségekre és hazugságokra, amelyek fogságban tartanak minket, és képesek vagyunk elengedni a múltat, akkor tudjuk megragadni azt a jövőt, amelyet Isten szánt nekünk. Révész Szilvia bátorító, őszinte és gyakorlatias áhítatai segítenek, hogy elinduljunk a gyógyulás útján.

A szerző másfél évtizede tart csendes napokat, tréningeket és előadásokat a múltból hozott sebektől való gyógyulásról. Az itt felismert igazságok sokak számára jelentettek áttörést a lelki egészségre és a teljes élet felé.